УК «АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА ІМЯ М. ГОРКАГА»
АДДЗЕЛ КРАЯЗНАЎЧАЙ ЛІТАРАТУРЫ І БІБЛІЯГРАФІІ

АЛЕСЬ КАСКО

Біябібліяграфічны паказальнік

БРЭСТ

2013

УДК 016:821.161.3.0(092)
ББК 91.9:83.3(4Беі)6-8
К 28

Складальнікі:
Т. С. Кавенька – загадчыца аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»,
І. І. Жэлянгоўская – галоўны бібліёграф аддзела краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»

Складальнікі сцэнарыя:
Н. А. Шэйка – галоўны бібліятэкар аддзела бібліятэказнаўства,
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»,
пры ўдзеле
М. В. Новікавай – галоўнага бібліятэкара аддзела бібліятэказнаўства
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»

Пад рэдакцыяй:
А. М. Мяснянкінай – намесніка дырэктара па навуковай рабоце
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»,
В. А. Гарбачэўскай – загадчыцы інфармацыйна-бібліяграфічнага аддзела
УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага»

К 28 **Алесь Каско :** біябібліяграфічны паказальнік / УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», аддзел краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі ; склад.: Т. С. Кавенька, І. І. Жэлянгоўская. – Брэст : Паліграфіка, 2013. – 128, [16] с. : фат.

ISBN 978-985-6970-72-9

Біябібліяграфічны паказальнік прысвячаецца жыццю і творчасці вядомага беларускага пісьменніка і паэта Алеся Каско і ўключае кнігі пісьменніка, публікацыі твораў у зборніках, часопісах і газетах на беларускай, рускай, украінскай, македонскай, польскай і балгарскай мовах за 1968–2013 гг. Даведачны апарат выдання складаюць імянны паказальнік і алфавітны паказальнік паэтычных твораў. Дадатак паказальніка змяшчае артыкулы аўтарытэтных аўтараў, дзе найбольш поўна асвятляецца творчасць Алеся Каско. Тут размешчаны таксама сцэнарый літаратурнай вечарыны, распрацаваны супрацоўнікамі абласной бібліятэкі, і фотаздымкі з архіва пісьменніка. Біябібліяграфічны паказальнік адрасаваны выкладчыкам, работнікам бібліятэк, студэнтам і ўсім тым, хто цікавіцца творчасцю пісьменніка.

УДК 016:821.161.3.0(092)
ББК 91.9:83.3(4Беі)6-8

ISBN 978-985-6970-72-9

Біябібліяграфічны паказальнік прысвячаецца жыццю і творчасці пісьменніка і паэта Алеся Каско (псеўданім Сымон Аксенін, Аляксей Канстанцінаў).

Алесь Каско – адна з найбольш адметных і значных асоб у беларускай літаратуры канца XX – пачатку XXI ст. Ён – выдатны паэт-класік, цікавы празаік, уважлівы публіцыст, таленавіты рэдактар слова, які мае абсалютны паэтычны слых, добры арганізатар і надзейны сябра пісьменніцкай суполкі Берасцейшчыны.

Паказальнік мае наступную структуру:

Першая спроба аўтабіяграфіі[1]
Бібліяграфічныя матэрыялы
Творы і рэцэнзіі на іх
Аб жыцці і творчасці
Дапаможныя паказальнікі
Дадатак

Раздзел «Творы і рэцэнзіі на іх» уключае кнігі пісьменніка і рэцэнзіі на іх, публікацыі твораў у зборніках, часопісах і газетах на беларускай, рускай, украінскай, македонскай, польскай і балгарскай мовах за 1968–2013 гг. Матэрыял згрупаваны ў храналагічным парадку; рэцэнзіі на творы, пераклады – у алфавіце. Раздзел «Аб жыцці і творчасці» уключае складаныя часткі кніг, артыкулы са зборнікаў, часопісаў і газет на беларускай і рускай мовах за 1968–2013 гг. Матэрыял размешчаны ў алфавіце.

Даведачны апарат бібліяграфічнай часткі складаюць імянны паказальнік, алфавітны паказальнік мастацкіх твораў, алфавітны паказальнік зборнікаў і перыядычных выданняў. Бібліяграфічныя запісы зроблены ў адпаведнасці з міждзяржаўнымі стандартамі: 7.1–2003 «Библиографическая запись. Библиографическое описание. Общие требования и правила составления», 7.80–2000 «Библиографическая запись. Заголовок. Общие требования и правила составления», СТБ 7.12–2001 «Бібліяграфічны запіс. Скарачэнне слоў і словазлучэнняў на беларускай мове. Агульныя патрабаванні і правілы», 7.12–93 «Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке».

У Дадатак увайшлі артыкулы аўтарытэтных аўтараў, дзе найбольш поўна і пранікнёна асвятляецца творчасць Алеся Каско. Тут размешчаны таксама сцэнарый літаратурнай вечарыны, створаны супрацоўнікамі абласной бібліятэкі. Дадатак – добрая дапамога для бібліятэкараў, настаўнікаў, студэнтаў у іх паўсядзённай працы.

Выданне ўключае таксама фотаздымкі з архіва пісьменніка і Брэсцкай абласной бібліятэкі ім. М. Горкага.

Пры складанні біябібліяграфічнага паказальніка былі выкарыстаны краязнаўчы сістэматычны каталог, электронная база даных «Краязнаўчая літаратура» (www.brl.by/), «Информационный бюллетень новых книг и методических материалов из фонда отдела библиотековедения» Брэсцкай абласной бібліятэкі імя М. Горкага; бібліяграфічныя выданні «Летапіс друку Беларусі» і электронны каталог Нацыянальнай кніжнай палаты Беларусі (natbook.org.by/); электронны каталог Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі (www.nlb.by/); бібліяграфічныя звесткі, прадстаўленыя пісьменнікам. Адбор літаратуры закончаны ў ліпені 2013 года.

1 «Першая спроба аўтабіяграфіі» была напісана пісьменнікам у 2001 г. да свайго 50-гадовага юбілею. Складальнікі асмеліліся дадаць да гэтага мастацкага твора невялікі пастскрыптум са звесткамі пра Алеся Каско за 2001–2013 гг.

АЛЕСЬ КАСКО

ПЕРШАЯ СПРОБА АЎТАБІЯГРАФІІ

Сапраўднае прозвішча – Казка, пра што я, дурная галава, не здагадваўся аж да 28-гадовага ўзросту, да 1979-га, калі ўпершыню стаў аўтарам кніжкі, дакладней, адным з аўтараў калектыўнага зборніка «Нашчадкі». Бацька пакруціў яго ў руках, знайшоў маё і з папрокам, а мо і з крыўдаю, спытаў: «Чаму ж ты не падпісаўся сваім прозвішчам?», і я, агалошаны, паўтарыў тое пытанне самому сабе... Ды Бог з ім, з прозвішчам, лепш – пра бацьку і пра маці.

Калі ў даведніках пішуць, што я з «сялянскай сям'і», дык напалову хлусяць. Праўда тое, што Казкі першыя ў Чудзіне атрымалі зямлю і вольніцу пасля адмены прыгоннага права. Тая праўда тут і заканчваецца. Дзед мой Рыгор быў гандляром коньмі, з-за малазямелля нават свіней не трымаў, а купляў сала на базары. З гэтай жа прычыны найстарэйшага сына Кастуся, майго бацьку, аддаў у пастухі, а пасля ў шаўцы («сапожнікі», так у Чудзіне кажуць). Кім толькі бацька ні быў! Перш за ўсё «сапожнікам», бо шыць боты прыязджалі да яго і з Ганцавіч, і са Слуцка, але ён яшчэ і сталяр, і цясляр, і садоўнік (дасюль бабы Ганны грушы скрыпяць), і пчаляр, і кравец, і ў краме прадавец, і калгасны брыгадзір, і шорнік, і нават мастак. Шорнікам і мастаком зрабіўся ў сталінскім лагеры напачатку 50-х гадоў – ён, сын савецкага актывіста-паштара, забітага ў першыя дні вайны паліцаямі, былы партызан і франтавік, кандыдат у члены КПСС... Маці мая Аксеня была таксама не з простых – першаю (з дзвюх) у вёсцы камсамолкаю і трактарысткаю, з-за чаго ўсю вайну хавалася ад немцаў і паліцаяў. Абераглася, нарадзіла пяцярых дачок і чатырох сыноў. Шасцярых дзяцей выгадавала, хоць і жыла ой як цяжка, маючы мужа-лавеласа і атрымліваючы ў калгасе палачкі-«трудадні» за серпавае жніво з калыскаю на плячах, пра што я потым напісаў «Расінкаю для маці быў...».

А што пра сябе? Нарадзіўся ў драўлянай хатцы наўскрайку Чудзіна Ганцавіцкага раёна 10 снежня 1951 года. Усіх уражанняў маленства не апішу, хоць і спрабаваў гэта зрабіць у ганцавіцкім «Савецкім Палессі» ды ў «Бярозцы». Памятаю дзяцінства гушчэзным, грыбным і ягадным, борам, паводкаю Лані, што ўвесну зрывала маснічыны ў хаце, гульнёю «ў вайну» і футбол, кніжкамі, якія браў у трох бібліятэках, у дзвюх чудзінскіх і адной, за пяць-шэсць кіламетраў, пярэвалацкай, «зялёнаю школаю», у якую ўцякаў ад занудлівых урокаў, завучам Міколам Купрэевым, які напрарочыў мне – «чалавека з цябе не будзе», дзяўчынкаю-суседкаю, якая нечага хацела ад мяне, а я не ведаў, чаго...

У 1968 годзе паступіў у Брэсцкі педінстытут, пісьмова заявіўшы, што я паэт, бо надрукаваў верш «Пралескі», дароблены Віктарам Гардзеем, у ганцавіцкай раёнцы. Вучыўся перш за ўсе ў Калесніка, а яшчэ ў Ляшук, Карлава, Малажай, Майсейчыка. Сябраваў з «апальным» Разанавым ды з іншымі цудоўнымі хлопцамі-паэтамі: Пракаповічам, Зайкам, Гарбаруком, Цімошыкам. Пазнаёміўся пазней з Рудкоўскім, Жуковічам, аддаваў нярэдка свой студэнцкі ложак бадзягам Купрэеву, Кірэйчыку і менш вядомым тады. Любіў, як і яны, віно, а яшчэ больш – кніжкі, якія мы чыталі і абмяркоўвалі па начах, бо многія кніжкі былі пад забаронаю, напрыклад, найцудоўнейшая манаграфія пра Максіма Багдановіча рускага Івана Замоціна, рэпрэсіраванага за беларускасць. Здарыўся канфлікт (не за кніжкі, а найперш за віно) з прарэктарам Салохам, і я быў аддадзены ў салдаты. Дома не прызнаваўся, што выключаны (часова) з інстытута і працаваў спачатку ў Рагазнянскай васьмігодцы настаўнікам рускай мовы і літаратуры, а

потым у Чудзінскай дзесяцігодцы (да і крыху пасля войска) настаўнікам беларускай, рускай і нямецкай моваў (часам казаў так перад класам: «Добры дзень, зэтцэн зі, кто сегодня отсутствует?»).

З войска вярнуўся, здаецца, у 1973-м, папрацаваў у Чудзіне і зразумеў, што завочнае навучанне не для мяне. Зайшоў да рэктара Андраюка, добрага яму здароўя, потым да прарэктара Салохі, светлай яму памяці, і сказаў: або зноў на стацыянар, або ніяк. Дзякуй ім, зразумелі, паверылі, а мо і трошкі павінаваціліся: як жа было мяне, амаль выдатніка, выключаць за «неуспеваемость»?

Пачаў зноў вучыцца, прытым на павышаную стыпендыю. Пачаў друкавацца больш, чым да войска, і ў 74-м Калеснік і Пракаповіч накіравалі мяне на Рэспубліканскі семінар маладых літаратараў. Ах, якія гэта былі дні, дзесяць дзён! Мікола Пракаповіч, Алесь Емяльянаў, Алесь Гаўрон, Люба Турбіна, Таіса Бондар, Іван Стадольнік... Баюся, усіх не згадаць. А над намі! Вядзьмак Лысагорскі, Ніл Гілевіч, Рыгор Барадулін, Анатоль Вярцінскі. Анатоль Ільіч якраз і падтрымаў нас, хоць пакрытыкаваў мяне за «красивость», аднак аддаў адзін верш з партрэтам у «ЛіМ».

Студэнцкага жыцця далей амаль не памятаю. Закахаўся, на апошнім курсе ажаніўся з Людмілаю. І пісаў вершы.

Пасля заканчэння істытута з жонкаю і немаўляткам сынам прыехаў у Жабінку. Жыў на прыватнай кватэры і працаваў карэспандэнтам «Сельскай праўды». Быў спачатку сакратаром, а пасля старшынёю раённага літаб’яднання «Плынь».

У 1984-м, адмовіўшыся ўступаць у КПСС, пайшоў працаваць на абласное тэлебачанне, у рэдакцыю Міколы Пракаповіча. Быў тэлерэдактарам да 1991-га. З гэтага года стаў выбраным сакратаром Брэсцкага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў, трэцім па пераемнасці: Калеснік, Пракаповіч, Каско. На пасадзе сакратара, сёння вельмі няўдзячнай, дагэтуль. Бо веру, што сябры-калегі выбралі мяне шчыра. Бо ведаю, што прафесія настаўніка яшчэ больш няўдзячная, а журналіста – прадажная ўвогуле, нездарма тэму выступлення на 1-м кангрэсе Беларускага ПЭН-цэнтра я абраў такую: перыферыйная прэса і дэградацыя асобы журналіста.

Сакратаром, або старшынёю, аддзялення тое-сёе зрабіў. Пры мне ўступіла ў Саюз пісьменнікаў не меньш, чым дзесяць чалавек. З Уладзімірам Базаном, светлай памяці сябрам, мастаком і адным з лідэраў нашай дэлегацыі на 1-м з’ездзе БНФ у Вільні, заснаваў літаратурную серыю «Берасцейскае вогнішча», у якой выйшла ўсяго дзесяць кніжак. Рупіўся і руплюся, каб вартасна была ўшанавана памяць найвыдатнейшых папярэднікаў – Аляксандра Сержпутоўскага, Якуба Коласа, Уладзіміра Калесніка, Васіля Праскурава, Міхася Рудкоўскага... Гэта калі казаць коратка і зважаць на сціпласць або нясціпласць (і першае, і другое – аднолькавая хвароба пісьменнікаў).

Пра ўласную творчасць. Першы верш, які ўжо згадваў, надрукаваў у 1968-м, першы верш, які напісаў у шостым класе, такі:

Вася круціцца на ўроку,
не сядзіць ніяк:
то ўшчыпне суседку збоку,
то балбоча, як сарока,
то падскочыць, бы шчупак...

Памятаю яшчэ адзін верш, надрукаваны толькі ў студэнцкай насценцы «Станаўленне» (між іншым, мая і Валодзі Гарбарука назва газеты). Яго завучвалі студэнткі і парадыравалі хлопцы. А мне ён дарагі.

Вынырне бліскучы месяц з-за гары,
пад пушыстым снегам бор засне стары,
і заплюшчаць вочы хаты ўсе, адно
доўга не патухне любае акно.
Гэта зноў дзяўчына не захоча спаць
і самотна будзе ў ночку пазіраць.
Да яе прыйду я – о, шчаслівы міг! –
прыкіпіць дзяўчына да грудзей маіх.
Сэрцы два сальюцца з жарам у адно,
вось тады й патухне любае акно.

Астатняе пра творчасць – у даведніках і артыкулах. Скажу толькі, што галоўнаю кніжкаю сваёю лічу «Час прысутнасці» і ўдзячны Уладзіміру Паўлаву і Саюзу пісьменнікаў, якім ён кіраваў тады разам з Васілём Зуёнкам, што заўважылі і адзначылі Літаратурнаю прэміяй імя Аркадзя Куляшова – імя Паэта, якога я любіў не меньш, чым Багдановіча або Лермантава.

Чаго няма пакуль што ў даведніках, дык гэта – машынапіс зборніка выбраных вершаў «Кругабег», са скрыпам, марудна здадзены ў выдавецтва «Мастацкая літаратура» і зборнічак запісаных мною народных казак «Чыстага ўсе нячыстае баіцца», які сёлета выйшаў у выдавецтве «Юнацтва». Ім – задаволены!

Што напрыканцы? Ага, сямейнае становішча. Яно банальнае. Жонка тая самая. Мая любоў – дачка Вольга, якая цудоўна чытае верш (як і казкі) «Адпяванне» з прысвячэннем: Волечцы на даросласць. А яшчэ сын Вадзім і ягоная дачка Ганначка, якую маці Таня прарочыць у мае пераемніцы. Не дай Бог!

Лістапад, 2001 год

P. S. ад складальнікаў.

У асабістым жыцці Алеся Каско нічога не змянілася. Творца жыве ў горадзе Жабінка.

За гэтыя гады ён здаў сваё кіраўніцтва абласным аддзяленнем Саюза беларускіх пісьменнікаў Ніне Мацяш, якая, на жаль, заўчасна пайшла з жыцця. Сёння аддзяленнем кіруюць Іван Мельнічук і Лявон Валасюк. Але ж, нягледзячы на гэта, Алесь Каско ўсё роўна застаецца асобай нумар адзін у літаратурным жыцці рэгіёна, творцам, на якога кіруюцца сябры па літаратурным цэху, дарадцам сваім паплечнікам і настаўнікам малодшага пакалення. Ён – арыенцір якасці ў мастацкай літаратуры, аб чым сведчыць яго рэдактарская праца. Ім былі адрэдагаваныя кнігі такіх прызнаных пісьменнікаў Берасцейшчыны, як Іван Лагвіновіч, Леанід Філатаў, Іван Арабейка, Расціслаў Бензярук, Алесь Паплаўскі, і іншых. Яго паважаюць, да яго прыслухоўваюцца, з ім раяцца.

За гэтае дзесяцігоддзе Алесем Каско было выдадзена шэраг кніг: вершы, пераклады і запісы «Трохкроп'е» (2001), вершы, вымаўлянкі, казкі для малодшага і школьнага ўзросту «Два сонцы» (2004), калектыўны зборнік лірыкі паэтаў Берасцейшчыны Міхася Рудкоўскага, Міколы Пракаповіча і Алеся Каско «Трохперсце» (2008), аўтарам якога была прысуджана Літаратурная прэмія імя У. Калесніка, вершы і пераклады «Нічога больш» (2011) і кніга вершаў «Прыадхінуты небасхіл» (2012). Сёння пісьменнік плённа працуе на літаратурнай ніве. Публікацыі яго празаічных і вершаваных твораў, пераклады і публіцыстыка перыядычна з'яўляюцца ў мясцовым і рэспубліканскім друку. Яго вершаванае слова – узор і набытак беларускай і сусветнай Паэзіі.

ТВОРЫ І РЭЦЭНЗІІ НА ІХ

ПАЭЗІЯ

1. **Пралескі** : [верш] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1968. – 24 жн.
2. **У горадзе нашым прыгожым** : [верш] // Заря. – 1969. – 26 апр.
3. **«Па вуліцы крочу...»** : [верш] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1969. – 24 ліп.
4. **«Мне хочацца рукі раскінуць шырэй…»** ; «Хмялеюць лозы над ракою…» ; «Я не раз сустракаўся адзін на адзін…» : [вершы] // Чырвоная змена. – 1970. – 18 кастр.
5. **«Хачу быць жаданым госцем…»** ; «Што ёсць на свеце абеліскі…» ; «Кружылі белыя буслы…» : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1974. – 6 жн.
6. **«Што ёсць на свеце абеліскі...»** : [верш] // ЛіМ. – 1974. – 29 лістап. (№ 48). – С. 7.
7. **Адкрыццё** ; Эцюд ; «Я ў песні – я ў чароўным лесе...» ; **«**Званы, званы...» ; «Прасіла, каб часцей пісаў...» ; «Мо таму так часта я прыходжу...» : [вершы] // Заря. – 1975. – 11 окт.
8. **«Калі б прырода загадала...»** : [верш] // Заря. – 1976. – 14, 28 февр.
9. **Мужная мова** : [верш] // Заря. – 1976. – 6 марта.
10. **Мантажніца** ; Сустрэча ; Журавы ; Маці ; Бусліха ; «Прачнуўся позна я...» ; «Збуялі травы...» ; Лісцік : [вершы] // Маладосць. – 1976. – № 4. – С. 65–68.
11. **«Ад’язджаю, каб вярнуцца...»** : [верш] // Чырвоная змена. – 1976. – 13 мая.
12. **Асенняе** ; «Прачнуўся позна я...» ; «Бяздонне чыстае сінечы…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1976. – 28 верас.
13. **«Стамлёны кран – жураў цыбаты...»** ; «Я не чакаў цябе, ды ўсё ж хацела...» : [вершы] // Чырвоная змена. – 1976. – 30 лістап.
14. **Бацька** : [верш] // Заря. – 1977. – 4 февр.
15. **«Упала дрэва...»** : [верш] // Заря. – 1977. – 26 февр. ; Чырвоная змена. – 1977. – 21 верас.
16. **«Я не чакаў цябе, ды ўсё ж хацела...»** : [верш] // Заря. – 1977. – 6 марта.
17. **Журавы** ; «Разбудзіла ноччу навальніца…» : [вершы] // Заря. – 1977. – 5 июня.
18. **Роднае** ; «Званы – як пульс…» ; «Упала дрэва…» ; «Пад дажджом» : [вершы] // Маладосць. – 1977. – № 8. – С. 8–10.
19. **Маці касманаўта** ; Новая вёска : [вершы] // Заря. – 1977. – 15 окт.
20. **«Мінае год…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1978. – 1 студз.
21. **«Яшчэ скуль ведаць хлапчуку…»** : [верш] // Заря. – 1978. – 10 февр.
22. **Мантажніца** : [верш] // Голас Радзімы. – 1978. – 9 сак. – С. 6.
23. **Памяць** : [верш] // Заря. – 1978. – 8 апр.
24. **Пад дажджом** ; «Бавіцца сын мой лістамі…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1978. – 1 мая.
25. **Пілатаж** : [верш] // Заря. – 1978. – 24 июня.
26. **З акна вечаровага** ; Сыну ; Рыбак : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1978. – 5 жн.
27. **Відкриття** : [вірш] / пер. з білорус. П. Маха // Молодий ленінець. – Луцьк, 1978. – 21 верес.
28. **Маці касманаўта** ; Камбайнёр ; Раённы гарадок ; «Раней, чым ходзікі, прачнуся…» : [вершы] // Маладосць. – 1978. – № 10. – С. 95–97.
29. **Вестка** : [вершы] / Алесь Каско // Нашчадкі : зб. паэзіі. – Мн., 1979. – С. 110–124.

30. Рэц.: ***Кабаковіч, А.*** *Ці трэба мяняць падрубы?: [у т. л. «Вестка» А. Каско] // Пасеянае ўзыдзе : вершы. Пераклады : літ.-крытыч. арт. / Ала Кабаковіч. – Мн., 1991. – С. 254–262.*
31. ***Колесник, В.*** *Поэтическое пополнение : [в т. ч. о подборке стих. А. Каско «Вестка»] / В. Колеснік // Заря. – 1980. – 25 февр.*
32. ***Сахарчук, В.*** *«Буслоў не ведаю бяздомных…» / В. Сахарчук // Заря. – 1984. – 19 сент.*
33. **Песня нараджэння** : [верш] // Дзень паэзіі–79. – Мн., 1979. – С. 91.
34. **У бальніцы** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1979. – 3 лют.
35. **Бярозавы гай Радзімы** ; «Палессе. Паплавы. Паводка…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1979. – 14 крас. ; Заря. – 1979. – 9 июня.
36. **Абуджэнне** ; «Калі б я шчасця не дзяліў…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1979. – 1 мая.
37. **«Прагнаць тугу, і думаць аб былым…»** ; Жанчыны надвячоркам ; Выпадковасць ; «О лёс мой, выказацца дай…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1979. – 28 ліп.
38. **«Прагнаць тугу, і думаць аб былым...»** : [верш] // Заря. – 1979. – 25 авг.
39. **Землі необхідний** : [вірш] / пер. з білорус. О. Войтюка // Молодий ленінець. – Луцьк, 1979. – 18 верес.
40. **Лесапавал** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1979. – 3 лістап.
41. **«Калі б я шчасця не дзяліў...»** : [верш] // Заря. – 1979. – 7 дек.
42. **«Да цябе даўно я не прыходзіў...»** : [верш] // Заря. – 1980. – 1 марта.
43. **Бярозавы гай Радзімы** : [верш] // Чырвоная змена. – 1980. – 13 крас.
44. **Скрыпачка** : [верш] // Заря. – 1980. – 4 мая.
45. **Над Бугам** ; «І я, здаецца, прызвычаіўся…» : [вершы] // Сельская праўда.– Жабінка, 1980. – 21 чэрв.
46. **«Збуяла некаш. З арабіны…»** ; Пара сталасці : [вершы] // Чырвоная змена. – 1980. – 24 жн.
47. **«Палессе. Паплавы. Паводка…»** ; Прызнанне ; Абуджэнне ; Дакор ; Маладыя ў Доме творчасці ; «О лёс мой, выказацца дай...» : [вершы] // ЛіМ. – 1980. – 29 жн. (№ 35). – С. 9.
48. **Абитуриентка** : [стих.] / пер. с белорус. В. Липневича // Нёман. – 1980. – № 9. – С. 107.
49. **Песня нараджэння** ; Новая вёска ; Камбайнёр ; «Прыцярушыць першы снег…»: В. Жуковічу : [вершы] // Чырвоная змена. – 1980. – 25 лістап.
50. **Першы снег** : [верш] // Заря. – 1981. – 7 янв.
51. **Адзінства** : [верш] // ЛіМ. – 1981. – 6 лют. (№ 6). – С. 10.
52. **Пілатаж** : [верш] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1981. – 17 лют.
53. **У вянок салдату** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1981. – 14 сак.
54. **Творчасць** : [верш] // Знамя юности. – 1981. – 14 апр.
55. **«Цяплынь, і шчодрасць навальнічная…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1981. – 1 мая.
56. **«Прыцярушыць першы снег...»**: Васілю Жуковічу ; «Ніколі сябрам не позна…» ; «Дома не быў даўно як!..» : [вершы] // Маладосць. – 1981. – № 6. – С. 16–18.
57. **«Нам нельга не гарэць...»** ; Курган : [вершы] // Заря. – 1981. – 7 июля.
58. **Кірмаш** : казка // Вясёлка. – 1981. – № 7. – С. 12–13.
59. **Над Бугам** ; У вянок салдату : [вершы] // Заря. – 1981. – 9 окт.
60. **Дотык дрэва** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1981. – 24 кастр.
61. **Курган** : [вірш] / [пер. з білорус. І. Левчука] // Радянське життя. – Любомль, 1981. – 3 листоп.

62. **Радзіме** : [верш] // Заря. – 1981. – 3 дек.
63. **Скразная лінія** : вершы. – Мн. : Маст. літ., 1982. – 62 с.
64. Рэц.: ***Дубавец, С.*** *Світае дрэва зелянінай / Сяргей Дубавец // ЛіМ. – 1983. – 2 верас. (№ 35). – С. 7.*
65. ***Запамінская, А.*** *Шчодрая цеплыня / А. Запамінская // Чырвоная змена. – 1983. – 31 жн.*
66. ***Сахарчук, В.*** *«Буслоў не ведаю бяздомных…» / В. Сахарчук // Сельская праўда. – Жабінка, 1983. – 22 лістап.*
67. **Санет** // Дзень паэзіі–82. – Мн., 1982. – С. 150.
68. **«Ніколі сябрам не позна…»** : [верш] // Заря. – 1982. – 12 февр.
69. **Прызнанне** ; Далонь ; Цыганскія ўваходзіны ; Бабулечка : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1982. – 20 лют.
70. **Бярозавы гай Радзімы** ; «Прагнаць тугу, і думаць аб былым...» ; «Буслоў не ведаю бяздомных...» ; «Ты, старонка, – сама цішыня...» : [вершы] // Маладосць. – 1982. – № 2. – С. 145–146.
71. **Балада пра чырвоных коней** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1982. – 17 крас.
72. **«З жыццём у тон, з віхрамі ў тон…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1982. – 12 чэрв.
73. **Калі б…** : [верш] // Заря. – 1982. – 22 окт.
74. **Алфавіт** ; «Зямля не любіць пуставаць…» : [вершы] // Заря. – 1982. – 25 дек.
75. **«Ты, старонка, – сама цішыня…»** ; Туман у Брэсце ; «Голас хмельна-памінальны…» ; Курган ; Антымалітва ; «Няхай бушуе лёс, бы акіян…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1983. – 8 студз.
76. **Свята снегу** ; Невядомы ; «Зямля з-пад ног…»: Міколу Пракаповічу ; «Як соладка тануць у свежым сене…» ; «Рукі ўскінуць, засмяяцца…» ; «Я прытуліўся да сасны…» : [вершы] // ЛіМ. – 1983. – 18 лют. (№ 7). – С. 4.
77. **Ранак вясны** ; Паўстанак ; Наведвальнік бара ; «Майстар слоў…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1983. – 2 крас.
78. **Бабулечка** : [верш] // Заря. – 1983. – 7 мая.
79. **Дзень Перамогі** : [верш] // Заря. – 1983. – 9 мая.
80. **Пад высокім крылом** : [верш] // Заря. – 1983. – 13 авг.
81. **Пярэдадзень веку** : [верш] // Заря. – 1983. – 25 авг.
82. **Ганна** ; Засцярога : [вершы] // Дзень паэзіі–84. – Мн., 1984. – С. 147–148.
83. **Палескі астравок** : [верш] // Заря. – 1984. – 4 апр.
84. **Атожылкі** : (урывак з паэмы) // Сельская праўда. – Жабінка, 1984. – 1 мая.
85. **Атожылкі** : [урывак з паэмы] // ЛіМ. – 1984. – 19 кастр. (№ 42). – С. 8.
86. **«Зямля не любіць пуставаць…»** : [верш] // Заря. – 1984. – 1 нояб.
87. **Свята снегу** ; «Быў ад роду нямы…» ; «Рукі ўскінуць, засмяяцца…» ; «Ранак ясны і марозны…» ; Ганна ; «Міг узрушыць…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1984. – 22 снеж.
88. **Березовый гай Білорусі**: «Вітчизну Білою зовуть…» ; «Земля не любить пустувать…» ; «Бавиться син мій листками…» : [вірші] / пер. з білорус. П. Велесика // Червоний промінь. – Костопіль (Ровенськая обл.), 1985. – 1 січня.
89. **Бярозавы гай Радзімы** ; «Зямля не любіць пуставаць…» ; Між іншым ; «Як соладка тануць у свежым сене…» ; Новая вёска ; Чудзін ; Бабулечка : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1985. – 26 студз.

90. **Беларускія гусары** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1985. – 3 жн.
91. **«Зямля не любіць пуставаць…»** ; Чаканне ; «Кніжны храм. Тут зорнай чарадой…» ; «Столькі зведаў ты нягод…» ; «Ветэранам вайны – без чаргі…» ; «Нясказаным выбаляць грудзі…» : [вершы] // Маладосць. – 1985. – № 10. – С. 96–97.
92. **Новыя вершы**: Глыбіннае ; З жыцця аднавяскоўца ; Над Чырвонаю кнігай ; Зваротная сувязь ; Сон пра 2085 год ; Накцюрн // Сельская праўда. – Жабінка, 1985. – 21 снеж.
93. **Ганна** : [верш] // У імя жыцця. – Мн., 1986. – С. 87.
94. **Глыбіннае** : [верш] // Дзень паэзіі–86. – Мн., 1986. – С. 85.
95. **Песня нараджэння** : [верш] // Дзень паэзіі. 1965–1984 : выбранае / склад.: Я. Міклашэўскі, Б. Спрынчан. – Мн., 1986. – С. 247.
96. **Бабулечка** : [верш] // Заря. – 1986. – 24 янв.
97. **Гасціннасць** ; Вяртанец ; «Зямля не любіць пуставаць…» ; «О лёс мой, выказацца дай…» ; «Зноў адзін, як дрэва ў полі…» ; Глыбіннае ; Франтавік : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1986. – 22 сак.
98. **З глыбінь** : [верш] // Заря. – 1986. – 19 апр.
99. **Франтавік** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1986. – 19 крас. ; Будаўнік камунізму. – Ляхавічы, 1986. – 6 снеж.
100. **Жнівеньскі санет** : [верш] // Заря. – 1986. – 28 авг.
101. **Неўміручы цесля** ; Франтавік ; 1862 год. Слова Каліноўскага ; Бабулечка ; «Сёння восень ці вясна?..» : [вершы] // Полымя. – 1986. – № 8. – С. 131–132.
102. **Пад святлом Мілавіцы** ; «Пачую кліч, убачу шлях...» ; Уцякачка : [вершы] // Чырвоная змена. – 1986. – 30 верас.
103. **Кут продкаў** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1986. – 1 лістап. ; Заря. – 1988. – 7 окт.
104. **Беларускія гусары** : [верш] // Дзень паэзіі–87. – Мн., 1987. – С. 58.
105. **Кірмаш** : [вершаваная казка] // Вясёлка. – Мн., 1987. – С. 164–167.
106. **Прыгарадныя пеўні** ; «Нехалодная зіма...» ; «Позні вечар пазапальваў вокны...» : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1987. – 7 лют.
107. **«Яе светласць мова…»** ; «Позні вечар пазапальваў вокны...» ; «Зямля з-пад ног...»: Міколу Пракаповічу ; «Што рабіў бы, не ведаю...» ; «Ты нічога мне не скажаш...» : [вершы] // Чырвоная змена. – 1987. – 19 сак.
108. **З глыбінь** ; Паўлюк Багрым ; Зваротная сувязь : [вершы] // ЛіМ. – 1987. – 27 сак. (№ 13). – С. 8.
109. **Кут продкаў** ; «Яе светласць Мова...» : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1987. – 18 крас.
110. **Вясна ідзе** ; З жыцця аднавяскоўца ; «Не адыму ад сэрца...» : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1987. – 1 мая.
111. **Фальклорны канцэрт** : [верш] // Заря. – 1987. – 3 июля.
112. **Паўлюк Багрым** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1987. – 4 ліп.
113. **Накцюрн** : [верш] // Заря над Бугом. – Брест, 1987. – 14 июля.
114. **Паўлюк Багрым** ; Фальклорны канцэрт : [вершы] // Зара камунізму. – Пружаны, 1987. – 30 ліп.
115. **«Навошта я расчульваць вас хачу?..»** : [верш] // Камуністычная праца. – Кобрын, 1987. – 15 верас. ; Заря. – 1988. – 11 февр.

116. **Птушыная міграцыя** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1987. – 24 кастр.
117. **Над Чырвонаю кнігай** ; Птушыная міграцыя ; Эвалюцыя ; З жыцця аднавяскоўца : [вершы] // Дзень паэзіі–88. – Мн., 1988. – С. 74–76.
118. **Неўміручы цесля** // Мы – беларусы : вершы. – Мн., 1988. – С. 158–159.
119. **«Уезжаю, чтоб вернуться...»** : [стих.] / [пер. с белорус. И. Гусевой] // О любви : стихи и рассказы. – Мн., 1988. – С. 108.
120. **Свята снегу** : [верш] // Заря. – 1988. – 1 янв.
121. **1862 год.** Слова Каліноўскага : [верш] // Заря. – 1988. – 2 февр. ; Сельская праўда. – Жабінка, 1988. – 1 мая.
122. **Пераемнасць: У. А. Калесніку** ; Паязджанка ; «Навошта я расчульваць вас хачу?..» ; Брату ; «О, як жа трывала ты мукі свае…» ; Фальклорны канцэрт ; Сумленнае слова : [вершы] // ЛіМ. – 1988. – 19 лют. (№ 8). – С. 4.
123. **Пераемнасць: У. А. Калесніку** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1988. – 26 сак.
124. **Імёны** : [верш] // Заря . – 1988. – 3 июня.
125. **Мой дом** ; Ты прыйшла : [вершы] // Заря. – 1988. – 9 июля.
126. **Парк** ; Астравок у моры Герадота ; Роднасць ; «Няхай сыду…» : [вершы] // Полымя. – 1988. – № 7. – С. 87–88.
127. **Постаць** ; Над Чырвонаю кнігай ; Мінскім сябрам ; «З якой паўстала даўніны?..» ; «Зноў адзін, як дрэва ў полі...» ; Сон пра 2085 год : [вершы] // Беларусь. – 1988. – № 7. – С. 26–27.
128. **Позні вечар** : [верш] // Заря. – 1988. – 26 авг.
129. **Роднасць** : [верш] // Голас Радзімы. – 1988. – 15 верас. – С. 7 ; Сельская праўда. – Жабінка, 1988. – 24 верас.
130. **Кут продкаў** : [верш] // Заря. – 1988. – 7 окт.
131. **Первый снегопад**: «Отрешённый, неземной…» ; «Деревенька – сама тишина…» ; «Полесье. Паводок. Размыты…» ; «Скрутить тоску, услышать детства зов…» ; Комбайнёр ; «Всё льётся, всё брызжет, сверкая…» : [стих.] / пер. с белорус. В. Липневича, И. Гусевой, Ф. Ефимова] // Нёман. – 1988. – № 11. – С. 56–57.
132. **Парк** ; «Няхай сыду...» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1988. – 3 снеж.
133. **Набліжэнне** : вершы . – Мн. : Маст. літ., 1989. – 124 с.
134. Рэц.: ***Бельскі, А.*** *Набліжэнне вышыні / Алесь Бельскі // ЛіМ. – 1990. – 26 студз. (№ 4). – С. 7.*
135. ***Бяласін, Я.*** «*І меры хісткай пачуццё...*» */ Яўген Бяласін // ЛіМ. – 1990. – 9 лістап. (№ 45). – С. 6.*
136. ***Вербавікоў, А.*** *Набліжэнне / А. Вербавікоў // Зара камунізму. – Пружаны. – 1990. – 27 сак.*
137. ***Каско, А.*** «*Душа не любіць пуставаць...*» */ Алесь Каско ; інтэрв'ю ўзяла Т. Лісічык // Сельская праўда. – Жабінка, 1990. – 1 студз.*
138. ***Літаратура і мастацтва БССР, 1989*** *: рэк. бібліягр. паказальнік. – Мн., 1990. – 123 с. – Са зместу: [А. Каско «Набліжэнне»]. – С. 35–36.*
139. ***Макаль, С.*** *Нялёгкія хвіліны набліжэння / Святаслаў Макаль // Полымя. – 1989. – № 12. – С. 211–213.*
140. ***«О лёс мой, выказацца дай!..»*** *// Сельская праўда. – Жабінка, 1989. – 30 сак.*
141. ***Праневіч, Г.*** *О, лёс мой! Выказацца дай!.. / Г. Праневіч // Заря. – 1990. – 27 июля.*
142. **Спрашчэнец** : [верш] // Дзень паэзіі–89. – Мн., 1989. – С. 291.

143. **«У дом, дзе паркет, увайшла калыханка…»** ; Радаўніца ; «Там, дзе двор быў – пустка…» ; Ростань : [вершы] // Дзень паэзіі–89. – Мн., 1989. – С. 98–99.
144. **Памяць Беларусі** ; «Так чакана!.. Так няпрошана…» ; Бабулечка : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1989. – 8 марта.
145. **Забытыя кнігі** : [верш] // Заря. – 1989. – 11 апр.
146. **Сумленнае слова** : [верш] // Заря. – 1989. – 30 мая.
147. **«Які ні ёсць, а родны край – святыня…»** ; «Не, не знямелі Курапаты…» : [вершы] // ЛіМ. – 1989. – 22 верас. (№ 33). – С. 8.
148. **«Асцярожны да кожнага слова…»** : [верш] // Каласы роднай мовы. – Мн., 1990. – С. 206.
149. **Выбар** ; «Якая шэрая зіма…» ; «Не варты я цябе: скупы, звяглівы…» : [вершы] // Дзень паэзіі–1990. – Мн., 1990. – С. 84–85.
150. **«Дарэмна пытацца ў народа...»** ; «Які мой горад?..» ; «На ўзбочыне маёй дарогі...» ; «Якая шэрая зіма...» ; Кветкі на аэрадроме ; «Не варты я цябе: скупы, звяглівы...» ; «…І прачынаюся ў здранцвенні…» : [вершы] // Крыніца. – 1990. – № 3. – С. 7.
151. **Радаўніца** : [верш] // Заря. – 1990. – 26 апр.
152. **Праз гады** ; «А ўсё-ткі ёсць яны, месіі...» ; Непакойчыцы ; «З нязвыклага імя Яўхімія...» ; Пасля адвітання ; «Хворы быў на шэрую тугу...» ; «Колькі ж мучыцца адным...» ; «Хуткае лета нас выведзе ў восень...» ; «Я вымыўся сёння ў настоеных росах...» : [вершы] // Маладосць. – 1990. – № 4. – С. 42–44.
153. **«Хлопцы мае...»** ; Магчымыя рэвалюцыянеры ; Апошнія хвіліны Ігната Грынявіцкага ; З мастакамі на эцюдах ; Пасляваенная балада ; «Мудрыя маладыя творцы…» ; Дзіцячыя ахвяры : [вершы] // ЛіМ. – 1990. – 8 чэрв. (№ 23). – С. 13.
154. **Магчымыя рэвалюцыянеры** : [верш] // Ленінец. – Камянец, 1990. – 7 жн.
155. **«Шчупакі, шчупакі…»** : скорагаворка // Голас Радзімы. – 1990. – 23 жн. – С. 8.
156. **Крылаты** ; «Не чую болей фарысейскіх “песняў”...» ; «Ёсць пачуццё: дачасна жыў...» ; Катаклізмы ; Вольны вязень : [вершы] // Заря. – 1990. – 26 окт.
157. **«Я маску скідваю – даволі...»** : [верш] // Заря. – 1990. – 27 дек.
158. **Мутант** : [верш] // ЛіМ. – 1990. – 28 снеж. (№ 52). – С. 13.
159. **Мужная мова** ; Паязджанка ; Сон пра 2085 год : [вершы] // Матчына слова. – Мн., 1991. – С. 165–167.
160. **15 красавіка 1990 года** : [верш] // Дзень паэзіі–91. – Мн., 1991. – С. 88.
161. **«Ці верыць, хоць зняверваўцца...»** ; «Зайшоў у залу – ані зыку...» : [вершы] // Маяк. – Берёза, 1991. – 22 янв.
162. **Сібірская баллада** ; Выпадак з Янкам Купалам ; «З хацінаў без ганку і сенцаў…» ; «Зайшоў у залу – ані зыку…» ; Выбар : [вершы] // Народная трыбуна. – 1991. – 11–17 лют. (№ 7). – С. 6.
163. **Хвалько** : [верш] // Вясёлка. – 1991. – № 2. – С. 11 ; Голас Радзімы. – 1991. – 29 жн. – С. 8 ; Пралеска. – 1992. – № 5. – С. 9.
164. **Багдановічу** ; Птушыная міграцыя ; Кут продкаў ; Фальклорны канцэрт : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1991. – 4 апр.
165. **Вясна** : [верш] // Вясёлка. – 1991. – № 4. – 2-я с. вокл.
166. **Катаклізмы** ; Покліч гісторыі: Анатолю Сідарэвічу ; Герб ; Вольны вязень ; «Ёсць пачуццё – дачасна жыў...» ; «Я маску скідваю – даволі...» : [вершы] // Полымя. – 1991. – № 6. – С. 82–84.

167. **Журавы** : [верш] // Народная трыбуна. – 1991. – 1–7 ліп. (№ 27). – С. 6.
168. **Паэты ў люстэрку анкеты**: Непахісны ; Малады ; Знаходлівы ; Перыферыйны ; Абачлівы : [гумар. чатырохрадковікі (катрэны)] // ЛіМ. – 1991. – 5 ліп. (№ 27). – С. 16.
169. **Вага** ; Смоўж ; Кампанейка ; Песенька пра нефармалаў : [вершы] // Вожык. – 1991. – № 15. – С. 6.
170. **Шчасце** ; «Дагарае купальскі касцёр…» ; Золак : [вершы] // Бярозка. – 1991. – № 9. – С. 1.
171. **Катаклізми** ; «Знов я вдома, вдома, вдома…» : [вірші] / пер. з білорус. Й. Струцюка // Молода Волинь. – 1991. – 25 жовтня.
172. **«Зноў я дома, дома, дома...»** : [верш] // Лунінецкія навіны. – 1991. – 30 кастр.
173. **«Не пі, дзяўчо, прымаючы на плечы...»** : [верш] // Кобрынскі веснік. – 1991. – 19 лістап.
174. **Мужня мова** ; За анкетними рядками ; Після чужини ; Фольклорний концерт ; Старий собака : [вірші] / пер. з білорус. В. Гея і Й. Струцюка // Світязь : літ. зб. Волин. орг. Спілки письменників України. 2. – Київ, 1992. – С. 74–76.
175. **Палессе** ; Філалагічная балада ; «Мы ўсе няверннікі...» ; «Збочу і пайду паволі...» ; Памяці Міхася Рудкоўскага ; «Мы сто разоў з табою назаўсёды...» : [вершы] // ЛіМ. – 1992. – 3 студз. (№ 1). – С. 8–9.
176. **Палессем** : [верш] // Заря. – 1992. – 3 янв.
177. **Вясновае** ; З глыбінь : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1992. – 21 марта.
178. **На Дзяды** ; «Здавалася, прорва такая – не выйду…» : [вершы] // Заря. – 1992. – 24 марта.
179. **З палескіх вершаў**: «Кут мой і карчуюць, і праполваюць...» ; «Стрункая дарога між балот!..» // Заря. – 1992. – 25 июня.
180. **«Выйсці ў вясновасць двара…»** ; Вехі ; «Зноў я дома, дома, дома…» ; «Зайшоў у залу – ані зыку…» ; «Калі я перад Пушкіным…» ; «Страшна сон яе парушыць…» ; Балада граху ; Мальба ; «Дзён ціхаплынных не відно…» : [вершы] // Маладосць. – 1992. – № 7. – С. 25–31.
181. **Спадчыннік** ; «Здавалася, прорва такая – не выйду…» ; З дзіцячых таямніц ; «Самоту я любіў за еднасць…» ; «Дню люднаму не запярэчу…» ; На Дзяды ; «З хацінаў без ганка і сенцаў…» ; За горадам ; Далакоп : [вершы] // Полымя. – 1992. – № 7. – С. 112–116.
182. **«Не чую болей фарысейскіх «песняў»…»** : [верш] // Кобрынскі веснік. – 1992. – 29 жн.
183. **Пераемнасць** : [верш] // Заря. – 1992. – 17 сент.
184. **Начное святло** ; «Ці гэта сцягі адшумелі...» ; Сузіранне ; «Гэта пэўна, гэтаісна...» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1992. – 16 снеж.
185. **«Не чуем болей фарысейскіх “песняў”...»** ; Першы ; Выпадак з Янкам Купалам ; «З мінулага складаецца жыццё…» ; «Ці ж да скону так выпала…» ; «Папросіць вуліцу знайсці…» ; «Холад сяброў перабудзем…» ; «Стрункая дарога між балот…» : [вершы] // Беларусь. – 1992. – № 12. – С. 10–11.
186. **Беларускія гусары** ; Неўміручы цесля ; Сон пра 2085 год ; «О лёс мой, выказацца дай…» : [вершы] // Анталогія беларускай паэзіі : у 3 т. – Мн., 1993. – Т. 3 : Вершы і паэмы. – С. 533–536.
187. **Вясна 1986-га.** (Геаграфічны эцюд) ; Адпяванне ; «За некалькі крокаў спыніліся мы…» : [вершы] // Берасцейскія карані : гіст.-краязн. і літ. зб. – Брэст, 1993. – С. 163–164.
188. **Палескі трыпціх** ; Балада мітынгу ; На Дзяды : [вершы] // Дзень паэзіі, 92. – Мн., 1993. – С. 55–57.
189. **Кныр пры ўладзе** : (байка) // Сельская праўда. – Жабінка, 1993. – 30 студз.
190. **Згадка пра філфак** ; «Як не жылі...» : [вершы] // Заря. – 1993. – 4 февр.

191. **Паўлюк Багрым** ; Беларускія гусары : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1993. – 13 февр.
192. **Перад свечкаю** ; «Я хутка пайду…» ; «Грудок і гэты западзе…» ; У бяссонні : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1993. – 17 апр.
193. **Старадаўні раманс** ; «Грудок і гэты западзе…» : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1993. – 21 июля.
194. **«І вам адкрыецца магчымасць...»** ; «За некалькі крокаў спыніліся мы...» ; Пляц Незалежнасці ; Перад свечкаю ; Пераменнасць ; «Хлебам-сырам варону кармлю...» ; З нізкі «Эскізы» : [вершы] // ЛіМ. – 1993. – 15 кастр. (№ 41). – С. 8–9.
195. **Выток** ; Беларуская элегія ; «Грудок і гэты западзе…» ; Неба ; «Шпаркая мая дарога…» ; «Дом наведаць, кут, дзе нарадзіўся…» ; «Мне запомніцца гэтым вандроўка…» ; «Церпкі прыцемак, трымценне…» ; «Я хутка пайду…» ; «Кут мой і карчуюць, і выполваюць…» : [вершы] // Полымя. – 1993. – № 11. – С. 108–111.
196. **Час прысутнасці** : вершы і паэма . – Мн. : Маст. літ., 1994. – 159 с.
197. Рэц.: ***Васілюк, С.*** *«Час прысутнасці». Спадарожныя думкі на палях апошняй кнігі Алеся Каско / С. Васілюк // Сельская праўда. – Жабінка, 1996. – 10 крас.*
198. ***Задарожны, С.*** *«Час прысутнасці» / С. Задарожны // Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 10 верас.*
199. ***Калеснік, У.*** *І лёс, і воля да жыцця… / Уладзімір Калеснік // Заря. – 1994. – 15 сент. ; Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 12 кастр.*
200. ***Каско, А.*** *«…Мне проста страшна за жыццё…», – прызнаецца Алесь Каско ў сваёй новай кнізе / Алесь Каско ; гут. Іван Калянковіч // Вечерний Брест. – 1994. – 26 авг.*
201. ***Машнов, С.*** *Время присутствия пришло… / Сергей Машнов // Заря. – 1994. – 6 сент.*
202. ***Мініна, Н.*** *«Гэта пэўна, гэта існа…» / Наталля Мініна // Народная трыбуна. – 1995. – 21 студз. (№ 3).*
203. ***Прэм'ера кнігі Алеся Каско*** *// Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 14 верас.*
204. «**Я пакуты шукаў, як збавення…»** ; Жарсць ; «Верасень і чырваны, і зелены…» ; «Снег прысыпаў берагі…» ; «Цяпер працягнецца маўчанне…» : [вершы] // Дзень паэзіі–93/94. – Мн., 1994. – С. 48–49.
205. «**За некалькі крокаў спыніліся мы...»** ; «Хлебам-сырам варону кармлю...» ; У бяссонні : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 15 студз.
206. **«Бласлаўляю цябе на добрае...»** ; Дома ; У бяссонні : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1994. – 28 студз.
207. **«Гэта пэўна, гэта існа…»** ; Крылаты ; Валуны ; Балада мітынгу ; Двое ; «Ці гэта сцягі адшумелі…» ; «Спазніўся я…» ; «З двара на падвоканне…» ; Грэшніца ; Начное святло ; Сузіранне : [вершы] // Крыніца = Родник. – 1994. – № 2. – С. 12–13.
208. **Кола дзён** ; «Здзіўлена жмурыцца сонца ўгары…» : [вершы] // Бярозка. – 1994. – № 2. – С. 17.
209. **Берасце** : [верш] // Вечерний Брест. – 1994. – 27 июля.
210. **«Сумненні адкінь…»** : [верш] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1994. – 16 жн.
211. **Спалох** ; Еднасць ; «Я прытуліўся да сасны…» ; «Як соладка тануць у свежым сене…» : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1994. – 27 авг.
212. **«Які ні ёсць, а родны край – святыня…»** ; Праз гады ; «Дарэмна пытацца ў народа…» ; «Не чуем болей фарысейскіх "песняў"...» ; Першы ; «Зноў я дома, дома, дома…» ; Балада граху : [вершы] // Народная трыбуна. – 1994. – 27 жн. (№ 34).

213. **Чыставік** ; Берасце ; Майстэрня ; «Сумненні адкінь…» ; «Ёсць парадокс: грахі ў пракокаў…» ; Неспасцігальнае ; Адпяванне ; «Ноч трымцела і блішчала…» ; «Маўчання час – глыбокага, як вечар…» : [вершы] // Першацвет. – 1994. – № 9. – С. 92–98.
214. **Адыходніку** ; Перад абуджэннем ; «Маўчання час – глыбокага, як вечар…» ; З нізкі «Эскізы» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 5 кастр.
215. **На развітанне: У. А. Калесніку** : [верш] // ЛіМ. – 1994. – 23 снеж. (№ 51). – С. 4.
216. **Напярэдадні** : [верш] // Шлях. – Брэст, 1995. – № 2 (сак.). – С. 1.
217. **«Якая бурая зіма…»** : [верш] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1995. – 14 крас.
218. **Травакос**: [памяці В. Г. Давідчыка : верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1995. – 21 чэрв.
219. **Мы** ; «Яшчэ не мячы – толькі словы…» ; «У “мех каменны” Слова пасадзіць…» ; «Глыток свабоды…» ; «Мы вершамі народу замінаем…» : [вершы] // Звязда. – 1995. – 1 ліп.
220. **Волечцы на даросласць** : [верш] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1995. – 7 ліп.
221. **Начное святло** : [верш] // Народная трыбуна. – 1995. – 22 ліп. (№ 29).
222. **З новых вершаў**: «Спушчуся ўніз, да крайняе прыступкі…» ; Ускраіна ; «Ноч перад ад’ездам. Цішыня такая…» ; «Чорны вір і жоўты месяц…» // Сельская праўда. – Жабінка, 1995. – 5 жн.
223. **Спасает вера и любовь**: «С полустанка – в ночь и в поле…» ; «Сумрачный час перебудем…» ; «Сто раз, минутной прихоти в угоду…» ; «Вновь я дома, дома, дома…» ; «Казалось уже, упаду и не встану…» : [стих. / пер. с белорус. авт. и Ф. Ефимова] // Нёман. – 1995. – № 9. – С. 135–137.
224. **Без адказу** : [верш] // Крыніца. – 1995. – № 11/12. – С. 33.
225. **Пераемнасць**: У. А. Калесніку : [верш] // Народная трыбуна. – 1995. – 16 снеж. (№ 50).
226. **Капальшчыкі** ; «У “мех каменны” Слова пасадзіць…» ; Адыходніку ; Балада зорак: Васілю Сахарчуку ; Чачэнец ; Эцюд-1986 ; Ускраіна ; Могліцы ; Перад абуджэннем ; «Ноч трымцела і блішчала…» : [вершы] // Полымя. – 1995. – № 12. – С. 43–49.
227. **45** : вершы. – Брэст : Шлях, 1996. – 48 с.
228. Рэц.: ***Галубовіч, Л.*** *Напісалі кніжкі самі : [у т. л. пра кн. А. Каско «45»] / Леанід Галубовіч // ЛіМ. – 1998. – 24 крас. (№ 17). – С. 14–15.*
229. **Паўлюк Багрым** : [верш] // Родная літаратура : падручнік-хрэстаматыя для 6 кл. / пад рэд. В. Ляшук. – Мн., 1996. – С. 167.
230. **«Шпаркая мая дарога…»** ; Страта ; Усмешка : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 1996. – 6 студз.
231. **Над лёсам і сабой**: «Можна ў дождж абмакнуць пяро…» ; Тут… ; «Ці верыць – ці зняверыцца…» ; Чырвоныя ветэраны ; «Мы вершамі народу замінаем…» ; Папугаі ; Гатэль ; «Спушчуся ўніз, да крайняе прыступкі…» ; «Здавалася: ну, вось ён, Храм…» ; Травакос : [вершы] // ЛіМ. – 1996. – 19 крас. (№ 16). – С. 8.
232. **Зірнуць за акно**: Рамяство ; Няхай бы… ; «Блізкасць позняе вясны…» ; «Я выйшаў пакурыць…» ; Двубой ; «Чорны вір і жоўты месяц…» ; «Ты ў згуках слова…» ; Шкарлупіна : [вершы, публ. фотаздымак] // Крыніца. – 1996. – № 4. – С. 31–35.
233. **Пад сэрцам у Радзімы** : сучас. беларус. паэзія / – Мн. : БелСЭ, 1997. – 366 с. – Сярод аўт.: А. Каско.
234. **Расхацелася хацець** : [дзіц. верш] // Вясёлка : апавяданні, казкі, вершы. – Мн., 1997. – С. 198.

235. **«Сякаш преждевременно живях...»** ; «Самотата обичам единствено с небесата...» ; «Тишина. И никой на света...» : [стихове / превод Т. Ганчева] // Панорама : алманах за чуждестранна лит. – София, 1997. – № XVII. – С. 324–325.
236. **Ярмарка** : [сказка / пер. с белорус. П. Кошеля] // Волшебная криничка : фольклор, стихи, рассказы. – Мн., 1997. – С. 47–51.
237. **«Сані праляцелі! Снег, рассыпся...»** : [верш] // Газета для вас. – Івацэвічы, 1997. – 25 студз.
238. **«Маўчаньня час – глыбокага, як вечар...»** : [верш] // Царква. – 1997. – № 1.– С. 15.
239. **«Калі настаў апошні вечар...»** : [верш] // Заря над Бугом. – Брест, 1997. – 15 февр.
240. **«Аднойчы на змярканні міг асвеціць...»** ; Адзін ; «Пасміхнуся: ці ж я мёртвы?..» : [вершы] // Заря. – 1997. – 4 марта.
241. **Спакушэнне** ; «Калі заснуць – усё адно прысняцца...» ; «Слядоў дзіцячых мала ў вёсцы...» ; «Аднойчы на змярканні міг...» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1997. – 5 сак.
242. **Малюнак** : [верш] // Беларусь. – 1997. – № 3. – С. 63.
243. **«Люблю, калі стары мастак – дзіця...»** ; Аднаайчыннікам ; «Шчэ іду, шчэ начую ў капе я...» ; «То зракалася ты, нягордая...» ; Чалавек-калодзеж ; Роздум на купальскім досвітку ; «Слядоў дзіцячых мала ў вёсцы...» ; Безнадзейны ; «Ноч перад ад'ездам. Цішыня такая...» ; Начлег у студэнцкім інтэрнаце ; «Белы горад юнацтва...»: У. Ягоўдзіку ; Спакушэнне ; «Захліснула і абяздоліла...» : [вершы] // Маладосць. – 1997. – № 4. – С. 8–15.
244. **«Як соладка тануць у свежым сене...»** : [верш] // Заря над Бугом. – Брест, 1997. – 12 авг.
245. **Старац** ; Vixi ; «Снег пералётны, пыл і смецце...»: Вінцэсю Вашэку ; Садоўнік ; «Згубіцца ў жытах ціхмяных...» ; «Напэўна б, і шакал хацеў...»: Ул. Някляеву : [вершы] // Заря. – 1997. – 30 сент.
246. **Переполох** ; «Ах, мама! Лёд сними с души...» : [стих.] / пер. с белорус. Валерия Гришковца // Москва. – 1997. – № 10. – С. 4.
247. **Кругабег** ; «Каго чакае за парогам...» ; «Дрыжынка прабегла па жыце...» ; «Дай мне, доля, дальні бераг...» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1997. – 17 снеж.
248. **Етюд** ; «Я не чекав тебе...» : [пер. з білорус. М. Черняка] // Моложай : поэзії / М. К. Черняк. – Луцьк, 1998. – С. 44.
249. **Майстэрня** // Агледзіны : вершы / уклад. і прадм. Алеся Бакача. – Мн., 1998. – С. 96–97.
250. **Маляры** ; Зялёны дождж ; Першы гром ; Два сонцы ; Малюнак ; Цяжкае слова ; Хвалько ; Золак ; Жабянятка ; Шчупакі (вымаўлянка) : [вершы] // Палёт жаўрука : вершы школьнікаў Брэстчыны / уклад.: В. Волкава, А. Дэбіш, А. Каско. – Мн., 1998. – С. 104–110.
251. **«Снег перелётный, вихри пыли...»**: Винцесю Вашеку ; «И тихий снег, и сумрак, и тревога...» : [стих.] / [пер. В. Гришковца] // Берасцейскія карані'98 : гіст.-краязн. і літ. зб. – Брэст, 1998. – С. 230.
252. **«Яе светласць мова...»** ; Паязджанка : [вершы] // Сэрцам роднага слова краніся. – Мн., 1998. – С. 210–212.
253. **Матуля** ; Бабулечка : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 1998. – 7 марта.
254. **Першы гром** ; Зялёны дождж ; Жабянятка : [вершы] // Лесавік. – 1998. – № 3. – С. 4.
255. **Ілюзія вяртання** ; «На ўскрайку роднага краю...» : [вершы] // Народная трыбуна. – 1998. – 30 крас. (№ 18).
256. **«Каго чакае за парогам...»** : [верш] // Народная трыбуна. – 1998. – 6 чэрв. (№ 23).

257. **«Старое грае, сам стары…»** ; Рукі ; «Жыта ўтаіла нас ад ветру і свету…» : [вершы] // Заря. – 1998. – 6 авг.
258. **«Засталося недзе там каханне…»** ; «Дзе мой край? За небакраем…» : [вершы] // Чырвоная змена. – 1998. – 27 жн.
259. **Жнівень-мастак** : [верш] // Бярозка. – 1998. – № 8. – С. 18.
260. **«Дрыжынка прабегла па жыце…»** ; «Дзе мой край? За небакраем…» : [вершы] // Народная трыбуна. – 1998. – 12 верас. (№ 37).
261. **Белые птицы**: «Вновь один, как древо в поле…» ; «Ах, мама! Лёд сними с души…» ; Отель ; «Казалось: вот он, вот он, Храм…» ; «Снег перелётный, вихри пыли…» ; Переполох : [стих.] / пер. с белорус. В. Гришковца ; Скрипачка : [стих.] / пер. авт. // Нёман. – 1998. – № 9. – С. 138–142.
262. **Чорны човен**: Кругабег ; Vixi ; «Туляцца ў сцішаным галлі…» ; Ілюзія вяртання ; Вока ; «Дай мне, доля, дальні бераг…» ; Дрэвы ; «Старое грае, сам стары…» ; «Было гнятліва, скрушна ўчора…» ; «Ты – не самая большая страта…» : [вершы] // Крыніца. – 1998. – № 9. – С. 29–34.
263. **«Шлях успамінаў пралягае…»** : [верш] // Народная трыбуна. – 1998. – 31 снеж. (№ 53).
264. **«Гэта пэўна, гэта існа…»** : [верш] // Памяць : гіст.-дакум. хроніка Жабін. р-на. – Мн., 1999. – С. 471.
265. **Дома** ; «Слядоў дзіцячых мала ў вёсцы…» : [вершы] // Памяць : гіст.-дакум. хроніка Ганц. р-на. – Мн., 1999. – С. 427.
266. **Кругабег**: «Ноч не ўтрымаецца за вецце…» ; «Каго чакае за парогам…» ; Адыходніку ; «Слядоў дзіцячых мала ў вёсцы…» ; Травакос ; «Дзе мой край? За небакраем…» ; Ілюзія вяртання ; «Мы вершамі народу замінаем…» ; «Ёсць парадокс: грахі ў пракракаў…» ; «Дай мне, доля, дальні бераг…» ; «Захліснула і абязволіла…» ; Спакушэнне ; «Туляцца ў сцішаным галлі…» ; «Белы горад юнацтва…»: У. Ягоўдзіку ; «Люблю, калі стары мастак – дзіця…» ; «Аднойчы на змярканні міг асвеціць…» : [вершы; карот. біягр. даведка] // Дзядзінец : паэзія Берасцейшчыны. – Брэст, 1999. – С. 134–144.
267. **Окраїна** : [вірш] / пер. Антона Цвида // Сторінки хвиль / Антон Цвид. – Брест, 1999. – С. 95–96.
268. **Ужо выпростваецца шлях**: «Адзінота – асалода?..»: Міхасю Кебецу ; Рукі ; Вінаград ; «Жыта ўтаіла нас ад ветру і свету…» ; «Каго чакае за парогам…» ; Адсяленне ; З нізкі «Настроі» ; «Ужо выпростваецца шлях…» : [вершы] // ЛіМ. – 1999. – 1 студз. (№ 1). – С. 8.
269. **За горадам** ; «Папросіць вуліцу знайсці…» ; Яблынька : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 1999. – 18 жн.
270. **«Шпаркае лета нас выведзе ў восень…»** ; Гэты : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 1999. – 1 верас.
271. **«Адзінота – асалода?..»**: Міхасю Кебецу ; На Дабравест : [вершы] // Народная трыбуна. – 1999. – 2 кастр. (№ 39).
272. **Майстэрня** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 1999. – 13 кастр.
273. **«Старое грае, сам стары…»** ; Бяссонне : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1999. – 15 снеж.
274. **Книжевник = Творца** : [верш, прысв. Брэсц. абл. бібліятэцы імя М. Горкага] // Бібліяпанарама / Брэсц. абл. бібліятэка імя М. Горкага. – Брэст, 2000. – Вып. 3. – 2-я с. вокл.

275. **«Снимаю маску. Шут я, что ли?..»** ; Яблонька : [стих.] / пер. И. Винарской // Через огонь : стих., пер. / Инга Винарская. – Брест, 2000. – С. 112–113.
276. **«Ты мне ў душу жыццё ўдыхнула...»** ; «Што ні дзень, то бліжэй маразы, халады…» ; Бяссонне : [вершы] // Заря. – 2000. – 29 янв.
277. **Ранні снег** ; Дома ; Каляднай ноччу ; «Смутак стане навылётным…» : [вершы] // Бярозка. – 2000. – № 1. – С. 2–3.
278. **Балада начной сустрэчы** : [верш] // Народная трыбуна. – 2000. – 25 сак. (№ 12).
279. **«Ёсць парадокс: грахі ў прарокаў...»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2000. – 19 ліп.
280. **Тёплые дни**: «Холод друзей перебудем…» ; «Не стою я тебя: скупой, сварливый…» ; Послевоенная баллада ; Снежность ; Могильщик ; Деревья ; «Снова дома, дома, дома…» ; «Уже прямей ложится шлях…» : [стих.] / пер. с белорус. В. Гришковца // Нёман. – 2000. – № 8. – С. 184–188.
281. **Сябрам** ; Стол для аднаго ; Ісціна ; Каля штучнага возера : [вершы] // Заря. – 2000. – 23 сент.
282. **Сам** ; «Калі прабудзеш ноч…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2000. – 27 верас.
283. **Іронія лёсу** ; Смоўж ; «У “мех каменны” Слова пасадзіць…» : [вершы] // Брестский курьер. – 2000. – 26 окт. – 1 нояб. (№ 44). – С. 12.
284. **Стыхія** ; Ісціна ; Былая рака ; Варажба ; «Ты мне ў душу жыццё ўдыхнула…» ; Бяссонне ; «Шлях успамінаў пралягае…» ; «Апошні раз з табою тут расстанемся…» : [вершы] // Полымя. – 2000. – № 10. – С. 60–64.
285. **«З хацінаў без ганка і сенцаў...»** ; «Дом наведваць, кут, дзе нарадзіўся…» ; «Не варты я цябе: скупы, звяглівы…» ; Грэшніца : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 2000. – 27 снеж.
286. **Трохкроп’е** : вершы, пер., запісы. – Брэст : Выд. дом С. Лаўрова, 2001. – 113 с. : партр.
287. Рэц.: ***Галубовіч, Л.*** *Скразная лінія паэта / Леанід Галубовіч // ЛіМ. – 2002. – 22 лют. (№ 8). – С. 6–7.*
288. ***Гілевіч, Н.*** *Неўпарадкаваныя нататкі. Трохкроп’е Алеся Каско / Ніл Гілевіч // ЛіМ. – 2002. – 4 кастр. (№ 39). – С. 5.*
289. ***Гілевіч, Н.*** *Трохкроп’е Алеся Каско / Ніл Гілевіч // Сельская праўда. – Жабінка, 2002. – 13 лістап.*
290. ***Грышкевіч, С.*** *«Дай мне, доля, дальні бераг…» / Сяргей Грышкевіч // Народная трыбуна. – 2002. – 24 жн. (№ 34).*
291. ***Грышкевіч, С.*** *«Дай мне, доля, дальні бераг…» / Сяргей Грышкевіч // Маладосць. – 2002. – № 12. – С. 150–153.*
292. **Зімовыя акварэлі** : [верш] // З прыродай зліўшыся душой : зб. беларус. пейзаж. паэзіі / склад.: У. А. Лебедзеў, Г. М. Праневіч, У. А. Сенькавец. – Брэст, 2001. – С. 57–58.
293. **«Зноў я дома, дома, дома…»** ; Памяць Беларусі : [вершы] // Прадвесне : кн. для пазакл. чытання ў 8 кл. / уклад.: В. Я. Ляшук [і інш.] ; маст. У. А. Ісачанка. – Мн., 2001. – С. 23.
294. **Неба** ; «Блізкасьць позьняе вясны…» ; «Я вымыўся сёння ў настоеных росах…» : [вершы] // З прыродай зліўшыся душой : зб. беларус. пейзаж. паэзіі / склад.: У. А. Лебедзеў, Г. М. Праневіч, У. А. Сенькавец. – Брэст, 2001. – С. 168–170.
295. **Санет** ; Чудзін : [вершы] // З прыродай зліўшыся душой : зб. беларус. пейзаж. паэзіі / склад.: У. А. Лебедзеў, Г. М. Праневіч, У. А. Сенькавец. – Брэст, 2001. – С. 256–257.

296. **«Это ясно, это истно...»** : [стих.] // Антология белорусской лирики XIX–XX веков / сост. и пер. с белорус. Г. Римского. – Мн., 2001. – С. 417.
297. **«Я хутко піду...»** : [вірш] / пер. з білорус. В. Гея // Світязь : альманах Волин. орг. Нац. спілки письменників України. – Луцьк, 2001. – Вип. 8. – С. 125.
298. **«Які ні ёсць, а родны край – святыня...»** ; «Мы ўсе нявернікі...» ; «Грудок і гэты западзе...» : [вершы] // З прыродай зліўшыся душой : зб. беларус. пейзаж. паэзіі / склад.: У. А. Лебедзеў, Г. М. Праневіч, У. А. Сенькавец. – Брэст, 2001. – С. 187–190.
299. **Выток** ; «Мы ўсе нявернікі...» ; «Які ні ёсць, а родны край – святыня...» ; «Палессе. Паплавы. Паводка...» ; «Прагнаць тугу, і думаць аб былым...» : [вершы] // Роднае слова. – 2001. – № 1. – С. 99.
300. **Бабулечка** : [верш] // Белорусская нива. – 2001. – 28 марта.
301. **Перед свечою**: «О жизнь, мне высказаться дай...» ; «Хлебом чёрным ворону кормлю...» ; Перед свечою ; Незнакомый ; Парк ; «Они приходят к нам, мессии...» ; «Снимаю маску, шут я что ли...» ; «Ночь мерцала и блистала...» ; «Это осень моя...» : [стих.] / пер. с белорус. Валерия Гришковца, Инги Винарской // Нёман. – 2001. – № 6. – С. 119–125.
302. **Я прытуліўся да сасны...** ; «Як соладка тануць у свежым сене...» : [вершы] // Заря над Бугом. – Брест, 2001. – 15 авг.
303. **Сам** ; «Канверт расклеіць – вось прычына...» : [вершы] // Заря. – 2001. – 18 авг. – С. 6.
304. **Імёны** : [верш] // Белорусская нива. – 2001. – 25 авг.
305. **Гатэль** : [верш] // Звязда. – 2001. – 6 кастр. – С. 6.
306. **Весна 1986-го** ; Сполох ; «Я хутко піду...» : [вірші / пер. з білорус. В. Гея] // Луцький замок. – 2001. – 15 листоп.
307. «**Ракой маленства абмываю лёс...»** ; Берагавушка ; «Дрыжынка прабегла па жыце...» ; Вандроўнік : [вершы] // Бярозка. – 2001. – № 11. – С. 16–17.
308. **«Сам из себя восстану, как аравийская птица...»**: «Играет старое старик...» ; Человек-колодец ; Брату ; «Жито укрыло нас от ветра и света...» ; Преодоление ; «Покидаю круговерть ночную...» ; «Потеряться в хлебах притихших...» ; «Земля – назад, и рухнет берег...»: Миколе Прокоповичу : [стих.] / пер. с белорус. В. Гришковца // Всемирная литература. – 2001. – № 11. – С. 43–46.
309. **Межавая пара**: «Пабольш бы ў песні светлыні...» ; Сцяна ; «Дзе мой край? За небакраем...» ; Карабель ; Дзень народзін ; Таполям дзяцінства ; Жабрачка ; Краявід ; Дакор: (верш не напісаны братам) ; Нявыказанае : [вершы] // ЛіМ. – 2001. – 7 снеж. (№ 49). – С. 8–9.
310. **Гармонія** ; «Ёсць парадокс: грахі ў прарокаў...» ; Дакор ; Карабель ; Краявід ; Пераадоленне : [вершы] // Заря. – 2001. – 8 дек. – С. 6.
311. **Гармонія** ; Нож ; «Пабольш бы ў песні светлыні...» ; Элегія ; Краявід ; Карабель ; Дзень народзін ; Дакор ; «Слядоў дзіцячых мала ў вёсцы...» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2001. – 8 снеж.
312. **Сам** : [верш] // Народная трыбуна. – 2001. – 8 снеж. (№ 49).
313. **Гармонія** ; Вандроўнік ; Настроі ; У альбом... ; На зыходзе : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 2001. – 15 снеж.
314. **Гармонія** ; Пераадоленне : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2001. – 15 снеж.
315. **Гармонія** ; На зыходзе ; Адсяленне : трыпціх ; Між воблакамі ; Нявыказанае ; Бярозаўскі экспромт: для Ніны Мацяш ; Пераадоленне ; Балада расстання ; «Каго чакае ля парога...» ; На руінах ; Балада начной сустрэчы ; «Можа, гэта і не блюзнерства...» ; Каля

штучнага возера ; З нізкі «Фрыволікі»: Краса ; Застольнікам ; «Канверт расклеіць – вось прычына…» ; «Уначы мне камар дакучаў, дацінаў…» : [вершы] // Маладосць. – 2001. – № 12. – С. 20–30.

316. **Пра «Ку-ка-рэ-ку» і пеўніка-няўмеку** : [вершаваная казка] // Вясёлка. – 2001. – № 12. – С. 8–9.

317. **«Адзін зь мячом, другі зь пяром, зь сякерай трэці…»** // Верш на свабоду . – Прага, 2002. – С. 208. – (Бібліятэка Свабоды. XXI ст.).

318. **«Дружна прагнуць зярняты рук…»** // Анталогія беларускага санета / уклад. і аўт. прадм. Я. Хвалей. – Мн., 2002. – С. 100–101.

319. **Паўлюк Багрым** : [верш] // Беларуская літаратура : падручнік для 5 кл. агульнаадукац. устан. з беларус. і рус. мовамі навучання / аўт.-уклад.: Л. В. Асташонак, Г. М. Ішчанка, З. П. Мельнікава ; пад рэд. В. Я. Ляшук. – Мн., 2002. – С. 142–143.

320. **Після чужини** ; За анкетними рядками ; Сполох ; «Там, де двір був, – пустка…» ; «Я хутко піду…» : [вершы] / пер. Василя Гея // Зоря з криничної води : поезії / Василь Гей. – Луцьк, 2002. – С. 214–218.

321. **З Максімавай кніжкаю** ; «Што трэба вяртанцу? Палоска...» ; Балада берага ; Простая астралогія : [вершы] // Народная трыбуна. – 2002. – 20 ліп. (№ 29).

322. **З Максімавай кніжкаю** ; Балада берага ; «Што трэба вяртанцу? Палоска...» ; «Удаў гадоў нікім не папярхнецца...» ; «Было ўжо... Месяц без прытулку…» ; З усяночнае ; Насалода ад палявання ; «Ступаецца асцярожна...» : [вершы] // ЛіМ. – 2002. – 16 жн. (№ 32). – С. 8.

323. **Родны край** : [верш] // Навіны Камянеччыны. – 2002. – 18 верас.

324. **«Што трэба вяртанцу? Палоска…»** ; «Купкай, чародкай, гуртом…» : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 2002. – 2 лістап.

325. **Гатэль** ; Майстэрня ; Вока ; Напярэдадні ; Бяссонне : [вершы] // Краса і сіла : анталогія беларус. паэзіі XX ст. / уклад. М. Скобла. – Мн., 2003. – С. 641–644.

326. **Кругобег** ; «Ночь не удержится за ветки…» ; «Следов детей – уж нет в деревне…» ; Истина ; Уходящему : [стих.] / пер. В. Зубович // Прощание с веком : стихи / Виктор Зубович. – Брест, 2003. – С. 98–101.

327. **Легенда пра тарпанаў** : [верш] // Белавежская пушча ў духоўнай і культурнай спадчыне беларусаў. – Брэст, 2003. – С. 130–131.

328. **«О лёс мой, выказацца дай…» = «О жизнь, мне высказаться дай…»** ; «Снег пералётны, пыл і смецце…» = «Снег перелётный, вихри пыли…» ; «Чорным хлебам варону кармлю…» = «Хлебом чёрным ворону кормлю…» ; Незнаёмы = Незнакомый ; Дрэвы = Деревья : [стих.] / пер. В. Гришковца // Из века в век : белорус. поэзия / сост., предисл., примеч. к кн. А. К. Кожедуба, Л. Н. Турбиной ; предисл. к серии В. Г. Куприянова. – М., 2003. – С. 446–455. – (Славянская поэзия XX–XXI).

329. **«Ракой маленства абмываю лёс…»** ; Вандроўнік : [вершы] // Бярозка : вершы, апавяданні, эсэ : для сярэд. шк. узросту / уклад. У. Мароз ; маст. І. Л. Гардзіёнак [і інш.]. – Мн., 2003. – С. 27–28.

330. **Несупыннасць** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2003. – 5 сак.

331. **«Снег, расквітнелы сёння…»** ; Таполі ; Сад ; «Шлях канчаецца – бачу мяжу…» : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 2003. – 5 сак.

332. **«Стрункая дарога між балот...»** : [верш] // Ганцавіцкі час. – 2003. – 21 сак. – С. 5.

333. **Перад абуджэннем** : [верш] // Белорусская нива. – 2003. – 26 марта.

334. **Несупыннасць** ; «Святлее снег, цямнее неба...» : [вершы] // Заря. – 2003. – 17 апр. – С. 3.
335. **Радаўніца** : [верш] // Ганцавіцкі час. – 2003. – 25 крас. – С. 5.
336. **Самота** : [верш] // Народная трыбуна. – 2003. – 26 ліп.
337. **Сум вечаровы** ; Зорка з даўнасці ; Дабро : [вершы] // Народная трыбуна. – 2003. – 13 верас. (№ 37).
338. **Душа живёт не по годам…**: «Снова дома, дома, дома…» ; Преодоление ; Брату ; Деревья ; Человек-колодец ; «Покидаю круговерть ночную…» ; Отель ; Воспоминание о филфаке ; Перед свечою : [стих.] / с белорус. пер. Валерия Гришковца // Дружба народов. – 2003. – № 9. – С. 167–169.
339. **Жарт** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2003. – 6 лістап. – С. 6.
340. **За шклом** ; Бяздомнік ; Усё тое ж : [вершы] // Заря. – 2003. – 29 нояб.
341. **Вандроўнік** ; І зноў пра «тэатр» ; «Снег, расквітнелы сёння…» : [вершы] // Народная трыбуна. – 2003. – 13 снеж. (№ 50).
342. **Два сонцы** : Вершы. Вымаўлянкі. Казкі : для малод. шк. узросту / маст. Г. С. Хінка-Янушкевіч. – Мн. : Маст. літ. , 2004. – 47 с. : іл.
343. Рэц.: ***Боровой, В.*** *Сеять – значит жить / Валерий Боровой // Полесская правда. – Пинск, 2004. – 20 окт.*
344. ***ЛеГалізацыя*** *// ЛіМ. – 2004. – 26 лістап. (№ 47). – С. 16.*
345. ***Ракіцкі, М.*** *Залацінкі дзіцячай мудрасці / М. Ракіцкі // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 5 сак. – С. 4.*
346. **Чудзін** ; «Які ні ёсць, а родны край – святыня…» ; «Дзе мой край? За небакраем...» ; «Слядоў дзіцячых мала ў вёсцы…» : [вершы] // Я знаю край адным-адзіны ў свеце… / паслясл. А. Трафімчыка. – Ганцавічы, 2004. – С. 26–29.
347. **«Адліга, лютаўская гразь...»** ; «Святлее снег, цямнее неба...» : [вершы] // Заря. – 2004. – 28 февр.
348. **«Адліга, лютаўская гразь...»** ; Несупыннасць ; «Святлее снег, цямнее неба...» ; «З тугой, не з дакорам, я адстараніўся...» ; «Шлях канчаецца – бачу мяжу...» ; «Снег, расквітнелы сёння...» ; Няведанне ; Сад ; Простая астралогія ; І зноў пра «тэатр» (трыялет) ; Збіранне сяброў (і вершаў) ; «Дзень так пакорліва сыходзіць...» ; «Зорка з даўнасці... Што ты – вітанне...» : [вершы] // Маладосць. – 2004. – № 2. – С. 17–20.
349. **Памкненне** ; Сосны на разбураных могліцах ; Свой камень : [вершы] // Заря. – 2004. – 29 июня. – С. 5.
350. **Пілатаж** : [верш] // Белорусская нива. – 2004. – 21 июля.
351. **Абязболеныя** : [верш] // Заря. – 2004. – 28 сент.
352. **«Ноч трымцела і блішчала...»** : [верш] // Белорусская нива. – 2004. – 28 сент. ; Раённыя будні. – Пружаны, 2004. – 6 лістап. – С. 3.
353. **З нізкі «Эскізы»** : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2004. – 10 лістап.
354. **Брату** : [стих.] / [пер. с белорус. В. Гришковец] // Заря. – 2004. – 30 нояб.
355. **Калыханка** // Вясёлка. – 2004. – № 11. – С. 9.
356. **Нулявы цыкл**: Свой камень ; Нулявы цыкл ; Зялёны конік маленства ; Памкненьне ; Сосны на разбураных могліцах ; Бяздомнік : [вершы] // Дзеяслоў. – 2004. – № 11. – С. 84–87.
357. **Истина** ; «Играет давнее старик...» ; «Ах, мама! Лёд сними с души...» : [стих.] / [пер. с белорус. В. Гришковец] // Брестский курьер. – 2004. – 16 дек. (№ 51). – С. 23.

358. **Истина** : [стих.] / пер. с белорус. В. Гришковец // Сельская праўда. – Жабінка, 2004. – 22 снеж.
359. **«Скончыш рупіцца, на ганку сядзеш...»** ; Піліпаўская ноч ; «Масцю і спрытам тыгрыца – кошка мая…» : [вершы] // Заря. – 2004. – 28 дек. – С. 4.
360. **Вымаўлянкі**: Перапёлка ; Зубр ; Шчупакі // Вясёлка. – 2004. – № 12. – С. 13.
361. **Простая астралогія** : [верш] // Роднае слова. – 2004. – № 12. – С. 98.
362. **Истина** ; «Играет давнее старик…» ; «Жито укрыло нас от ветра и света…» ; «Покидаю круговерть ночную…» ; «Снег перелётный, вихри пыли...» ; Переполох ; «Ах, мама! Лёд сними с души…» ; Снежность ; Деревья ; «Холод друзей перебудем…» ; «Не стою я тебя: скупой, сварливый…» ; Преодоление ; Брату : [стих.] // Белой Вежи свет : поэзия Брестчины / в пер. Валерия Гришковца. – Брест, 2005. – С. 48–55.
363. **Пераходнасць** ; «Скончыш рупіцца, на ганку сядзеш…» ; Дзве зары ; Піліпаўская ноч ; Сляды : [вершы] // Дзень паэзіі–2005 / уклад. В. Шніпа. – Мн., 2005. – С. 98–99.
364. **«Упала дрэва...»** : [верш] // Белорусская нива. – 2005. – 10 февр.
365. **Яблыня тутэйшая** ; Наведаць адсутных : [вершы] // Брестский курьер. – 2005. – 17 февр. (№ 8). – С. 9.
366. **Неўміручы цесля**: рэстаўратарам Мірскага замка : [верш] // Роднае слова. – 2005. – № 2. – С. 69.
367. **«Я не чакаў цябе, ды ўсё ж хацела…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 5 сак. – С. 2.
368. **Памяці бацькі** ; Сентыментальная згадка ; Станцыя К… : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 17 жн.
369. **Мужная мова** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 3 верас.
370. **Истина** ; «И белый снег, и сумрак, и тревога...» : [стих.] / пер. с белорус. Валерия Гришковца // Неман. – 2005. – № 9. – С. 144–145.
371. **Гармонія** : [верш] // Белорусская нива. – 2005. – 4 окт.
372. **Памяці бацькі** ; «Апошняе каханне, як і першае…» ; «Уночы ў душнае акно…»: Ніне Мацяш ; Сентыментальная згадка : [вершы] // Навіны Камянеччыны. – 2005. – 7 снеж.
373. **Маленства** : [верш] // Мама, маці, матуля… : вершы / уклад. А. Канапелькі і В. Шніпа. – Мн., 2006. – С. 293.
374. **Маці касманаўта** : [верш] // Мама, маці, матуля… : вершы / уклад. А. Канапелькі і В. Шніпа. – Мн., 2006. – С. 139.
375. **«Шчупакі, шчупакі…»** : [скорагаворка] // Выразнае чытанне : практыкум для студ. дзён. і завоч. форм навучання філал. фак. / У. А. Сенькавец ; Брэсц. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна. – Брэст, 2006. – С. 17.
376. **Адцяненне** ; «Забываю з адчаю…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 18 студз.
377. **Дзве зары** : [верш] // Белорусская нива. – 2006. – 18 апр. – С. 1.
378. **Радаўніца** : [верш] // Белорусская нива. – 2006. – 29 апр. – С. 1.
379. **Памяці бацькі** ; Недажын : [вершы] // Заря. – 2006. – 20 мая. – С. 8.
380. **Недажын** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 27 мая. – С. 5.
381. **Апатыя** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 8 ліп. – С. 6.
382. **Жабянятка** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 19 ліп.
383. **Вечны гадзіннік** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 1 лістап.

384. **«О лёс мой, выказацца дай...»** : [верш] // Маладосць. – 2006. – № 11. – С. 79.
385. **«Дружна прагнуць зярняты рук...»** : санет // Белорусская нива. – 2006. – 1 дек.
386. **«О лёс мой, выказацца дай...»** : [верш] // Заря. – 2006. – 7 дек. – С. 19.
387. **Я родную тут чую мову...**: Спатканне з вандроўнікамі ; Ніва ; «Сеяць мне сёння зярняты на камені…» ; «Чытаю "Адысею"...» ; Човен ; «Самота – на вяршыні дзён самота...» ; У прыцемку лясным ; «Звіняць і травы ўсе, і дрэвы – Спас...» ; Мудрасці водар ; «Зямной непаўторнасці мала...» : [вершы] // Брестский курьер. – 2006. – 7 дек. (№ 49). – С. 27.
388. **Вандроўнік** ; «Зямной непаўторнасці мала…» ; Мудрасці водар ; Човен : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 9 снеж.
389. **Вясна** : [верш] // Вясёлка : вершы, апавяданні, казкі, п'есы, песні / уклад.: М. А. Маляўка, М. М. Чарняўскі. – Мн., 2007. – С. 41.
390. **Ганчары** : [вершаваная казка] // Вясёлка : вершы, апавяданні, казкі, п'есы, песні / уклад.: М. А. Маляўка, М. М. Чарняўскі. – Мн., 2007. – С. 211.
391. «**Калі не цуд, што мой выток, мой Чудзін…»**: «Гуляй, казак, па волі…» ; Санет ; Чудзін ; «Матуля! Холад на душы…» ; «Зноў я дома, дома, дома…» ; Ты і жнівень ; «Слядоў дзіцячых мала ў вёсцы…» : [вершы] // Паміж Бобрыкам і Ланню : Ганцаўшчына літ. : паэзія, проза, публіцыстыка / уклад. В. Гардзея і К. Мохара. – Мн., 2007. – С. 312–316.
392. **Пераемнасць**: У. А. Калесніку : [верш] // Пасланец Праметэя : кн. пра Уладзіміра Калесніка / рэдкал.: Г. М. Праневіч (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад.: З. М. Калеснік, М. І. Новік, Г. М. Праневіч ; Брэсц. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна, Навук.-асвет. цэнтр імя У. Калесніка. – Брэст, 2007. – С. 365–366.
393. «**Самота – на вяршыні дзён самота…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 27 студз.
394. **Зерне на камені**: Яблыня беларуская ; Спатканьне з вандроўнікам ; Ніва ; «Сеяць мне сёньня зярняты на камені…» ; Човен ; «Чытаю "Адысею"…» ; «Зьвіняць і травы ўсе, і дрэвы – Спас…» ; У прыцемку лясным ; «Самота – на вяршыні дзён самота…» ; Глыбіня ; «Зямной непаўторнасьці мала…» ; Асацыяцыя ; Мудрасьці водар : [вершы] // Дзеяслоў. – 2007. – № 1. – С. 125–131.
395. **Сямейка** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 28 сак.
396. **Саракавіны** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 11 крас.
397. **Радаўніца** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка. – 2007. – 14 крас. – С. 8.
398. **Бяздомнік** ; «Апошняе каханне, як і першае…» : [вершы] // Маяк. – Берёза, 2007. – 21 апр. – С. 3.
399. **Зялёны конік маленства** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 18 ліп.
400. **Зялёны конік маленства** : [верш] // Народная трыбуна. – 2007. – 21 ліп. (№ 29). – С. 11.
401. **«Шлях канчаецца – бачу мяжу...»** : [верш] // Маяк. – Берёза, 2007. – 8 сент. – С. 4.
402. **Хвіліны адчаю і гневу**: Сосны на разбураных моглiцах ; Балада берага ; Яблыня беларуская ; Спатканне з вандроўнікам ; «Сеяць мне сёння зярняты на камені…» ; «Звіняць і травы ўсе, і дрэвы – Спас…» ; Асацыяцыя ; Насалода ад палявання ; З усяночнае ; «Шлях канчаецца – бачу мяжу…» ; «Што трэба вяртанцу? Палоска...» : [вершы] // Тэрмапілы. – Беласток, 2007. – № 11. – С. 110–116.
403**. Свой камень** / Алесь Каско // Трохперсце : вершы / М. Рудкоўскі, М. Пракаповіч, А. Каско ; уступ. арт. Г. Праневіча ; уклад. Л. М. Галубовіч. – Мн., 2008. – С. 105–154.

404. Рэц.: ***Гришковец, В.*** *Как пальцы, сложенные для молитвы / Валерий Гришковец // Нёман. – 2009. – № 2. – С. 185.*
405. ***Зарэцкая, В.*** *Трохперсце, каб былі людзьмі і народам… / Вера Зарэцкая // Полымя. – 2010. – № 6. – С. 169–174.*
406. ***Карлюкевіч, А.*** *Час сапраўднасці / Алесь Карлюкевіч // Народная трыбуна. – 2008. – 13 сент. (№ 37). – С. 12.*
407. ***Кніжная паліца*** *: [у. т. л. пра кн. «Трохперсце»] // ЛіМ. – 2008. – 19 верас. (№ 38). – С. 7.*
408. ***Мацяш, Н.*** *Прызнанне ў любові / Ніна Мацяш // Заря. – 2008. – 28 авг. – С. 8.*
409. ***Мацяш, Н.*** *Суладная малітва любові / Ніна Мацяш // Маладосць. – 2008. – № 11. – С. 123–124.*
410. ***Парчук, Н.*** *Заручаныя з Музай векавечнай… / Надзея Парчук // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2008. – 8 кастр.*
411. ***Чарнякевіч, Ц***. *Палессе нельга разгадаць / Ціхан Чарнякевіч // ЛіМ. – 2008. – 22 жн. (№ 34). – С. 6.*
412. **«Зноў я дома, дома, дома…»** ; На Дзяды ; «Старое грае, сам стары…» ; Вінаград ; Яблынька : [публ. таксама вершы у пер. на літоўс. мову] / пер. Альгімантаса Антанавічуса // Šviesa Janguose = Святло ў вокнах : беларус. паэтыч. антал. – Вільнюс, 2008. – С. 192–203.
413. Pracownia ; Oko ; W przededniu referendum 15 maja 1995 roku ; Bezsenność : [wierszy] / [przetłumacz.] Adam Pomorski // Suplement poetycki ze współczesnej liryki białoruskiej / wybor i red. Adam Pomorski. – Warszawa, 2008. – S. 65–68.
414. **«О лёс мой, выказацца дай…»** : [верш] // Бібліяпанарама. – Брэст, 2008. – Вып. 13. – С. 1.
415. **Поліссям** ; «Знов я вдома, вдома, вдома…» : [вершы] / пер. В. Гея // Світязь : альманах Волин. орг. Нац. Спілки письменників України. – Луцьк, 2008. – Вип. 14. – С. 145–146.
416. **Фрагменты** : [вершы] // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: Н. Мацяш (уклад. і рэд.) [і інш.]. – Мн., 2008. – № 1. – С. 102–104.
417. **Чудзін** ; «Зноў я дома, дома, дома…» : [вершы] // Літаратурная карта Берасцейшчыны / уклад. А. Крэйдзіч. – Брэст, 2008. – С. 163–164.
418. **Сляды**: памяці В. Сахарчука : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 26 студз.
419. **Кровазварот** : фрагмент паэмы // Народная трыбуна. – 2008. – 26 крас. (№ 17). – С. 11.
420. **Саракавіны** : [верш] // Заря. – 2008. – 15 мая. – С. 8 ; Народная трыбуна. – 2008. – 28 чэрв. (№ 26). – С. 11.
421. **Пасля буралому** : (трыпціх) : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 6 жн.
422. **Вандроўнік** : [верш] // Народная трыбуна. – 2008. – 30 жн. – С. 11.
423. **Балада берага** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 10 снеж.
424. **Свой камень** ; Стремление : [стих.] / пер. с белорус. Станислава Михайлова ; Бездомный : [стих.] / пер. с белорус. Юрия Богатырёва // Сибирские огни. – 2009. – № 2. – С. 136–138.
425. «**Я вымыўся сёння ў настоеных росах…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 3 чэрв.
426. **«Сягне радок у сон твой душны…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 29 ліп.
427. **Не там** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 26 верас. – С. 7.
428. **«Дзе мой край? За небакраем…»** : [верш] // Уладзімір Караткевіч: вядомы і невядомы : зб. эсэ, вершаў, прысв. / уклад.: А. Верабей, М. Мінзер, С. Панізнік. – Мн., 2010. – С. 299–300.

429. **Истина** ; «Играет давнее старик…» ; «Жито укрыло нас от ветра и света…» ; «Покидаю круговерть ночную…» ; Переполох ; «Ах, мама! Лёд сними с души...» ; Деревья ; «Холод друзей перебудем…» ; «Не стою я тебя: скупой, сварливый…» ; Преодоление : [стих.] // Белой вежи свет : сб. поэзии Брестчины / сост. и пер. с белорус. Валерия Гришковца. – Мн., 2010. – С. 55–60.
430. **Спадчынны сад** ; Недажын ; Забыты вулей ; Краявід ; Апатыя ; З кутка Нямеччыны ; Усходнія суседзі : [вершы] // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: Л. Валасюк (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад. А. Філатаў. – Брэст, 2010. – № 3. – С. 87–92.
431. **Старий собака** : [верш] / пер. Йосип Струцюк // Світязь : альманах Волин. обл. орг. Нац. Спілки письменників України. – Луцьк, 2010. – Вип. 1/16. – С. 320–321.
432. **«Свісне рак – і ўсё. І ўсё збудзецца!..»** ; Апатыя : [вершы] // Народная трыбуна. – 2010. – 23 студз. (№ 4). – С. 11.
433. **З нізкі «Эскізы»** : [карот. вершы] // Народная трыбуна. – 2010. – 10 крас. (№ 15). – С. 11.
434. **Памяць Беларусі** : [верш] // Брестский курьер. – 2010. – 6 мая (№ 19). – С. 21.
435. **Забыты вулей** ; «За паўвеку ўжо далёка чалавеку...» ; Спроба запозненага ліста : [вершы] // Заря. – 2010. – 29 июня. – С. 11.
436. **Балада берага**: «Чалавек дасюль яшчэ ў зародку…» ; Не там ; Вандроўнік ; Забыты вулей ; Краявід ; Сад ; Нацыянальная бібліятэка ; Усходнія суседзі ; З кутка Нямеччыны ; Сакрэт пастаянства ; Сухмень ; Апатыя ; Балада берага ; «За паўвеку ўжо далёка чалавеку…» ; Карабель ; Спроба запозненага ліста : [вершы] // Новы Час. – 2010. – 23 ліп. (№ 28). – С. 11 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. №7).
437. **Краявід** ; Сад ; «Сваю – даснаваў я да спадчыннай долі…» ; «Травою быў – а нехта ў небе сінім…» ; Шлях : [вершы] // Заря. – 2010. – 29 июля. – С. 18.
438. **Дзень народзін** ; Не там : [вершы] // Народная трыбуна. – 2010. – 7 жн. (№ 32). – С. 11.
439. **Спадчынны сад** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 14 жн. – С. 3.
440. **«Дакрануўся да лісціка – падае…»** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 20 кастр.
441. **«Яшчэ скуль ведаць хлапчуку...»** : [верш] // Навіны Камянеччыны. – 2010. – 13 лістап. – С. 3.
442. **Нічога больш** : вершы і пераклады. – Брэст : Альтернатива, 2011. – 96 с.
443. Рэц.: ***Алесь Каско. Нічога больш*** *: вершы і пераклады. – Брэст : «Альтэрнатыва», 2011. 96 стар. : [карот. інф.] // Новы час. – 2011. – 27 мая (№ 21). – С. 9 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 5).*
444. ***Міцковіч, М.*** *Шлях крыжовы да любові / М. Міцковіч // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 24 верас. – С. 2.*
445. ***Праз 10 гадоў*** *// Выток. – Лунінец, 2011. – № 2. – С. 7.*
446. ***Сямёнава, А.*** *«Што ў лёсе сваім прачытаў…» / А. Сямёнава // Новы час. – 2012. – 27 крас. (№ 17). – С. 22 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 4).*
447. ***Філатаў, А.*** *Палескімі нябёсамі адораны / Аляксей Філатаў // Выток. – Лунінец, 2012. – № 1. – С. 3–5.*
448. ***Філатаў, А.*** *Палескімі нябёсамі адораныя : [Алесь Каско і Міхась Рудкоўскі] / Аляксей Філатаў // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: М. Сянкевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Брэст, 2012. – № 4. – С. 120–124.*
449. **Багдановічу** ; З Максімавай кніжкаю : [вершы] // Максім Багдановіч. Пясняр чыстае красы : успаміны, арт., прысвяч. / уклад. Т. Шэлятовіч. – Мн., 2011. – С. 286–287.

450. **З новай кнігі**: Не сустрэцца… ; Шлях ; Глыбіня ; «За паўвеку ўжо далёка чалавеку…» ; Простая астралогія ; «Свісне рак – і ўсё. І ўсё збудзецца!..» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 23 крас.
451. **Радзінны сад**: «Травою быў – а нехта ў небе сінім…» ; «Сваю – даснаваў я да спадчыннай долі…» ; Недажын ; «Падаюць яблыкі. Яблыкапад…» ; «Чым менш застаецца да роднага дому…» ; «Свісне рак – і ўсё. І ўсё збудзецца!..» ; Змяіны кароль у 2010 годзе ; Раўнавага ; Піліпаўская ноч ; Памяць ; Простая астралогія ; Фрагменты : [вершы] // Новы час. – 2011. – 29 крас. (№ 17). – С. 16 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 4).
452. **Несупыннасць** ; Простая астралогія : [вершы] // Народная трыбуна. – 2011. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
453. **Ціхая гадзіна** : вымаўлянка-лічылка : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 13 жн. – С. 8.
454. **«Яе светласць мова...»** : [верш] // ЛіМ. – 2011. – 2 верас. (№ 35). – С. 8.
455. **«Зноў я дома, дома, дома…»** : [верш] // Народная трыбуна. – 2011. – 3 верас. (№ 36). – С. 9.
456. **Сон пра 2085 год** : [верш] // Звязда. – 2011. – 3 верас. – С. 3.
457. **На зыходзе** : [верш] // Ганцавіцкі час. – 2011. – 18 лістап. (№ 46). – С. 9.
458. **Чудзінскі трыпціх** ; «Рака. Пясок. Бязлюдны бераг…» ; Счужэлая бацькаўшчына : [вершы] // Ганцавіцкі час. – 2011. – 9 снеж. (№ 49). – С. 5.
459. **Адсюль** ; «Было. Не вярнуць. Ды ніколі не сцерці…» ; «Я ўведаў, што такое ад’язджаць…» ; Фатограф ; «Не пад тваёй рукой званок дзвярны…» : [вершы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 10 снеж. – С. 8.
460. **Адсюль** ; Фатограф ; «Ты зараз выйдзеш з цягніка...» ; «Рака. Пясок. Бязлюдны бераг...» : [вершы] // Народная трыбуна. – 2011. – 10 снеж. (№ 50). – С. 12.
461. «**Было. Не вярнуць. Ды ніколі не сцерці...»** ; Віхор ; «Не пад тваёй рукой званок дзвярны...» ; Санет прыродзе : [вершы] // Заря. – 2011. – 10 дек. – С. 9.
462. **Віхор** ; Паэт-рака : [вершы] // Заря. – 2011. – 22 дек. – С. 20.
463. **Сляза каменя**: «Было. Не вярнуць. Ды ніколі не сцерці…» ; Паэт-рака ; Споведнае ; Алея імёнаў у Ганцавічах ; Віхор ; Санет прыродзе ; Адсюль ; «Я ўведаў, што такое ад’язджаць…» ; Радыёпрыёмнік у траве ; «Не пад тваёй рукой званок дзвярны…» ; Сосны на разбураных могліцах ; Бюст гегемона ; Сляза з каменя ; Чаша : [вершы] // Новы Час. – 2011. – 28 снеж. (№ 48). – С. 13 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 12).
464. **Прыадхінуты небасхіл** : вершы. – Мн. : ВУ «Позитив центр», 2012. – 71 с.
465. Рэц.: ***Локтыш, С.*** *Прыадхінуты небасхіл Алеся Каско / Святлана Локтыш // Ганцавіцкі час. – 2012. – 2 сак. (№ 9). – С. 5.*
466. **З юнацкіх сшыткаў** ; «Было. Не вярнуць. Ды ніколі не сцерці…» ; Віхор ; «Не пад тваёй рукой званок дзвярны…» ; Сухмень ; Чаша : [вершы] // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: М. Сянкевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Брэст, 2012. – № 4. – С. 71–76.
467. **«Ступаецца асцярожна…»** : [верш] // Ганцавіцкі час. – 2012. – 6 студз. (№ 1). – С. 9.
468. **Калядкі** : [верш] // Ганцавіцкі час – 2012. – 20 студз. (№ 3). – С. 9.
469. «**Падаюць яблыкі. Яблыкапад…»** ; «Свісне рак – і ўсё. І ўсё збудзецца!..» ; Памкненне ; Ісціна : [вершы] // Информ-прогулка. – Лунинец, 2012. – 26 апр. (№ 17). – С. 11.
470. **Выток** : [верш] // Ганцавіцкі час. – 2012. – 4 мая. (№ 18). – С. 8.
471. **Санет прыродзе** : [верш] // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 2 чэрв. – С. 2.

472. **«Я хутка пайду...»** ; «Няпраўда, не мы…» : [вершы] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2012. – 1 верас. – С. 4.
473. **На пачатку** ; Лёс ; Ваўкі ; «Грамы, як лёд, калоліся ўначы...» : [вершы] // Заря. – 2013. – 23 мая. – С. 18.
474. **Праметэеў агонь**: На пачатку ; Праметэеў агонь ; «Жыву. І кожная хвіліна…» ; Янка Купала. Пецярбург, 1913 ; Сёння ; «Мастак малюе сваё…» ; На год 2013-ы ; Над «вершамі пасля вершаў» Леаніда Галубовіча ; Лёс ; Халодны дом ; Кухонны змоўшчык ; «Жыццё ёсць пошук…» : [вершы] // Новы Час. – 2013. – 31 мая (№ 21). – С. 13 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 5).
475. **Хвалько** : [верш] // Родная прырода. – 2013. – № 6. – С. 65.
476. **Богашукальніцтва**: Мім ; «Першы снег…» ; «Пасля снегу – ні травінкі…» ; Верабей ; Матыў чыстай красы: (З нізкі «Фрыволікі») ; Страўсы ; Позьнія спатканні ; Малітва ; Гадзіннікава песня ; Рэдкі настрой ; «Забываю з адчаю…» ; «Дзіўна жыць пасля рысы сталасці…» ; Р. Б. ; Богашукальніцтва ; Начлежнае : [вершы] // Дзеяслоў. – 2013. – № 4. – С. 34– 41.

ПРОЗА

477. **Позьнія журавы** : нарыс // Сельская праўда. – Жабінка, 1977. – 25 жн.
478. **Хлопцы-рыбалоўцы** : абразкі // Сельская праўда. – Жабінка, 1983. – 21 мая.
479. **Два браты** : [чарадзейная казка, запіс. ад жыхаркі в. Олтуш Маларыц. р-на А. В. Назарук і апрац. А. Каско] // Заря. – 1992. – 4 июня ; Радавод. – 1998. – № 1. – С. 119–120.
480. **Адно набудзеш, другое страціш** : [казка, запіс. ад жыхаркі в. Олтуш Маларыц. р-на А. В. Назарук і апрац. А. Каско] // Бярозка. – 1992. – № 11/12. – С. 56–58.
481. **Па следзе** : апавяданне // Сельская праўда. – Жабінка, 1993. – 17 ліп.
482. **Хата** : апавяданне // Заря. – 1993. – 9 дек.
483. **«Ид... ...цем»** : апавяданне // Звязда. – 1994. – 5 студз.
484. **Бабка** : казка-быліца : [запіс. ад жыхаркі в. Чудзін Ганц. р-на М. Я. Савені і апрац. А. Каско] // Звязда. – 1994. – 15 лют.
485. **Бабка** ; Ведзьма ; Іванка : [казкі, запіс. ад жыхаркі в. Чудзін Ганц. р-на М. Я. Савені і апрац. А. Каско] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1994. – 17 чэрв.
486. **Два апавяданні**: Па следзе ; Хата // Полымя. – 1994. – № 11. – С. 141–147.
487. **Пахмельныя дні** : апавяданне // Заря. – 1996. – 20 февр.
488. **Смельніца** : [казка, запіс. ад жыхаркі в. Чудзін Ганц. р-на М. Я. Савені і апрац. А. Каско] // Радавод. – 1998. – № 1. – С. 121–122.
489. **Хросная, або Адно набудзеш, другое страціш** : [казка, запіс. ад жыхаркі в. Олтуш Маларыц. р-на А. В. Назарук і апрац. А. Каско] // Радавод. – 1998. – № 1. – С. 116–118.
490. **Смельніца** ; Дзіўны хлопец : [казкі берасц. краю; запіс. А. Каско] // Сельская праўда. – Жабінка, 1998. – 5 жн.
491. **Ведзьма** ; Дзіўны хлопец : [казкі, запіс. ад жыхаркі в. Чудзін Ганц. р-на М. Я. Савені і апрац. А. Каско] // Радавод. – 1998. – № 2. – С. 121–124.
492. **Казкі бабкі Матруны**: Бабка ; Дзіўны хлопец / запіс. А. Каско // Бярозка. – 1999. – № 3. – С. 16–17.
493. **Чыстага ўсё нячыстае баіцца** : чарадз. нар. казкі / запіс, пераказ і прадм. А. Каско. – Мн. : Юнацтва, 2001. – 48 с.

494. Рэц.: ***Цецер, У.*** *Хто каго баіцца?/ У. Цецер // ЛіМ. – 2001. – 16 лістап.* (№ 46). – *С. 14.*
495. **Іванка** : [казка] / запіс. у в. Чудзін Ганц. р-на ад Матруны Савені ў 1989 г. // Сельская праўда. – Жабінка, 2001. – 28 лістап.
496. **Паэты** : з нізкі «Мініяцюры» / [уступ. слова Віктара Казько] // Звязда. – 2001. – 8 снеж.
497. **Паэты** : з нізкі «Мініяцюры» // Народная трыбуна. – 2001. – 8 снеж. (№ 49).
498. **Апалонавы чаравікі** : [апавяданне] // Полымя. – 2001. – № 12. – С. 18–28.
499. **Залатая рыбка** : апавяданне // Сельская праўда. – Жабінка, 2002. – 8 мая. – С. 6.
500. **На ланцугу** : з нізкі «Мініяцюры» // Сельская праўда. – Жабінка, 2003. – 8 мая. – С. 6.
501. **Залатая рыбка** : [апавяданне] / малюнкі Ірыны Лобан // Вясёлка. – 2003. – № 6. – С. 4–5. – Скарочаны варыянт.
502. **Апошні ваўкалак** : гісторыя пра зніклае вяселле [уступ. слова Віктара Казько] // Звязда. – 2003. – 24 верас. – С. 5.
503. **Апошні ваўкалак** : гісторыя пра зніклае вяселле // Апавяданне – 2005 / уклад. А. Бадака. – Мн., 2005. – С. 152–157.
504. **Зніклае вяселле** : [паданне аб ваўкалаках] // Заря. – 2005. – 6 янв.
505. **Самаахвярнасць** ; Падаянне : [мініяцюры] // Заря. – 2005. – 24 мая.
506. **Чудзінскі дзённік** // Полымя. – 2005. – № 6. – С. 173–187.
507. **Зямное** ; Рух на месцы ; Бядняк : навелы // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 12 кастр. – С. 3.
508. **Цёмныя акуляры** : навела // Заря. – 2005. – 29 нояб.
509. **Цёмныя акуляры** ; Зямное ; Лекцыя ; На ланцугу ; Чалавек-сланечнік ; Бядняк ; Рух на месцы ; Нежывы ; Подаўка ; Самаахвярнасць : навелы і мініяцюры // Маладосць. – 2006. – № 3. – С. 15–22.
510. **Чалавек-сланечнік** : навела // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 9 верас.
511. **Апошні Ваўкалак** : гісторыя пра зніклае вяселле // Паміж Бобрыкам і Ланню : Ганцаўшчына літ. : паэзія, проза, публіцыстыка / уклад. В. Гардзея і К. Мохара. – Мн., 2007. – С. 317–322.
512. **Уратаваная песня** : абразок // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 5 мая.
513. **Роска, або Пакінутая выжыць** : апавяданне // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 26 крас. – Друкуецца ў скарочаным варыянце.
514. **Іклаты заяц** : фельетон // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 22 лістап.
515. **Ты жывая, Ганна ?** : навела // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 3 снеж.
516. **«Ид… … цем»** : апавяданне // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 14 лют. – С. 3.
517. **Чалавек-сланечнік** : навела // Народная трыбуна. – 2009. – 14 лют. (№ 7). – С. 11.
518. **Прывідная камандзіроўка** : апавяданне // Маладосць. – 2010. – № 6. – С. 53–57.
519. **Роска, або Пакінутая выжыць** : апавяданне // Тэрмапілы. – Беласток, 2010. – № 14. – С. 40–44.
520. **Ты жывая, Ганна?** : [навела] // Звязда. – 2011. – 31 жн. – С. 8.
521. **Алеся** : псіхалагічны эцюд / фота А. Ганчука // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 30 снеж. – С. 3.
522. **Пераблытаны** : апавяданне // Новы Час. – 2012. – 30 лістап. (№ 46). – С. 16–17 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 11).
523. **Тройчы прачнуцца** : навела // Сельская праўда. – Жабінка, 2013. – 27 лют. – С. 3.

ПУБЛІЦЫСТЫКА, КРЫТЫКА

524. **Сказ о Полесье** : [о кн. очерков В. Проскурова «Люди-соседи»] // Сельская газета. – 1974. – 8 дек.
525. **Апаленая памяць людская** : [пра кн. А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка «Я з вогненнай вёскі»] // Сельская праўда. – Жабінка, 1975. – 22 ліп.
526. **Строка в книге генерала** : [об участнике Великой Отеч. войны Ф. М. Лоше, уроженце д. Приборово Жабин. р-на] // Заря. – 1983. – 22 янв.
527. **Пошук глыбіні** : [пра маст. С. Казака з Брэста] // ЛіМ. – 1984. – 15 чэрв. (№ 24). – С. 14–15.
528. **Аксенін, С.** Паэтычны ўзлёт : [пра калект. зб. «Крыло»] // Сельская праўда. – Жабінка, 1985. – 26 студз.
529. **Гурская, Н.** «Тут усё – пра Беларусь…» : [Н. Гурская – заг. аддз. беларус. літ. і краязнаўства Брэсц. абл. бібліятэкі імя М. Горкага] / Ніна Гурская ; гут. вёў Алесь Каско // ЛіМ. – 1985. – 1 лют. (№ 5). – С. 7.
530. **Проба крыла** // Заря. – 1985. – 6 авг.
531. **Праз усё жыццё** : [пра выдатніка нар. асветы, настаўніка малявання Жабін. сярэд. шк. № 1 М. П. Карнеева] // ЛіМ. – 1985. – 18 кастр. (№ 42). – С. 12.
532. **Проникновение в красоту** : [с выст. работ худож. Н. Маевского] // Заря. – 1985. – 7 дек.
533. **Паэзія творчасці** : [пра маст. М. Маеўскага] // Чырвоная змена. – 1988. – 20 крас. – С. 8.
534. **Зварушыць ляжачы камень** : [арт., прысв. дыскусіі вакол моўнай праблемы] // Сельская праўда. – Жабінка, 1988. – 21 чэрв.
535. **І назвалі «інфармацыйным матэрыялам»…** : [грамад. арг. вобл. і нац. адраджэнне; праблемы] // ЛіМ. – 1989. – 16 чэрв. (№ 24). – С. 5.
536. **Тужлівы дэтэктыў**: пра тое, як была спынена грамадзян. акцыя ў Брэсце : [тыдзень памяці ахвяр сталінізму] // ЛіМ. – 1989. – 8 верас. (№ 36). – С. 2–3.
537. **Сведкі духоўнасці, сведкі культуры** : [цэрквы – помнікі архітэктуры і гісторыі, Жабін. р-н] // Сельская праўда. – Жабінка, 1990. – 12 мая.
538. **«Склікае берасцейскае вогнішча»** : [пра літ. вечар, прысв. 10-годдзю Брэсц. абл. аддз-ня Саюза пісьменнікаў Беларусі] // Заря. – 1991. – 9 янв.
539. **Шчаслівага палёту, маладыя!** : [пра берасц. пісьменнікаў – удзельнікаў рэсп. семінара мал. літаратараў у Мінску] // Заря. – 1991. – 19 марта.
540. **З сівых вякоў у новы час** : Вярнуліся нашы нац. сімвалы – бел-чырвона-белы сцяг і герб «Пагоня» // Сельская праўда. – Жабінка, 1991. – 12 кастр.
541. **Аляхновіч, М.** …І разняволілася слова : [дыялог пра творчасць паэта В. Жуковіча] / Мікола Аляхновіч, Алесь Каско // Народная трыбуна. – 1991. – 14–20 кастр. (№ 42). – С. 5.
542. **Адзін з «Тутэйшых»** : [пра творчасць паэта А. Дэбіша] // Заря. – 1991. – 29 нояб.
543. **«Па сонца, па долю» : навук.-творч. канф.** : – Брэст : БрДПІ, 1992. – 54, [2] с. : партр. – Сярод аўт.: А. Каско.
544. **Маладыя галасы** : [агляд літ. старонкі] // Заря над Бугом. – Брест, 1992. – 15 февр.
545. **Калеснік, У. А.** «У кожнага свая ясная паляна…» : [жыццёвы і творчы шлях] / У. А. Калеснік ; гут. Алесь Каско // Вечерний Брест. – 1992. – Март (№ 11). – С. 1, 5.
546. **Каб вяртацца да слова** : [пра творчасць паэта І. Арабейкі] // Заря. – 1992. – 26 марта.
547. **З крыніцы любові і жалю** : [пра выст. твораў у Брэсце чл. Саюза маст. Беларусі Т. Паўлючук] // Заря. – 1992. – 9 апр.

548. **Пракаповіч, М.** Паэт піша, чытач… будуе дачу : [жыццёвы і творчы шлях паэта] / Мікола Пракаповіч ; інтэрв'ю ўзяў Алесь Каско // Вечерний Брест. – 1992. – Май (№ 18). – С. 1, 5.
549. **Дудзюк, З.** «Пераказаць жыццё не хопіць слоў…» : гут. з пісьменніцаю Зінаідай Дудзюк / Зінаіда Дудзюк ; гут. Алесь Каско // Вечерний Брест. – 1992. – 7–13 авг. (№ 32).
550. **Кукса, В.** Спачатку – слова, і слова – жыццё / Валянціна Кукса ; гут. з пісьменніцаю Алесь Каско // Вечерний Брест. – 1992. – 6–12 нояб. (№ 45).
551. **Збалелая душа Мадонны** (беларуская мастачка Тамара Паўлючук) : [уступ. арт. аб творчасці маст. Тамары Паўлючук да каталога яе работ] / А. Каско, І. Тарыма // Tamara Pavlyuchuk. Painting. – Брэст, [1994] – С. 3–4.
552. **«Я нарадзіўся з песняй…»** : [пра выкладчыка музыкі і спеваў у праф. вуч-шчы № 146 у г. Лунінцы М. Вайцяхоўскага] // Заря. – 1994. – 20 янв.
553. **Гаспадар самотнага хутара** // Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 22 студз.
554. **…А яшчэ – вершы** : Расціславу Бензеруку – 50 // Заря. – 1994. – 1 марта.
555. **Уладзімір Калеснік. «Усё чалавечае»** : [новы зб. У. Калесніка] // Звязда. – 1994. – 18 сак.
556. **Сёння ўсе мы крыху Гамлеты** : [адказы на анкету «ЛіМа»] // ЛіМ. – 1994. – 29 крас. (№ 17). – С. 7.
557. **Другі раз – змаўчаць не магу** : [верш В. Барысевіча «А мне ўсё лепей без цябе» (Маладосць. 1994. № 2) на самай справе верш Ніны Мацяш] // ЛіМ. – 1994. – 6 мая. (№ 18). – С. 4.
558. **Спяшайцеся набыць імянныя чэкі.** Ды не спяшайцеся з імі развітацца // Звязда. – 1994. – 4 чэрв.
559. **«Жылі-былі ў Чудзіне казачнікі…»** : [пра в. Чудзін, фалькларыста А. Сержпутоўскага і вясковых апавядальнікаў] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1994. – 14 чэрв.
560. **Муза перад пустым мальбертам** : [прабл. брэсц. камб. «Мастацтва»] // Звязда. – 1994. – 7 ліп.
561. **Ці ўмеем мы святкаваць?** : пасляслоўе да аднаго масавага гуляння. І не толькі да аднаго // Звязда. – 1994. – 11 жн.
562. **Шлётц, Ё.** Доктар Ё. Шлётц: «Мне раяць Італію, а я зноў – у Беларусь…» : [гут. з ням. палітолагам і публіцыстам] / Ёганэс Шлётц ; гут. Алесь Каско] // Звязда. – 1994. – 24 жн.
563. **Змеялоў, або Таямнічае зелле Клеапатры** : [пра нар. лекара В. Б. Паўтава, Пружан. р-н] // Звязда. – 1994. – 15 верас.
564. **«Няхай я мастак незапатрабаваны…»** : штрыхі да вобраза «наіўнага» творцы : [пра маст. П. Мысліўца] // Звязда. – 1994. – 29 верас.
565. **Улада, якая словам ачышчае наша сумленне** : [роля журналістыкі] // Звязда. – 1994. – 15 лістап.
566. **І выйшлі бацькі не па бацькаўшчыну…** : [прабл. стварэння беларускамоўн. класаў у агульнаадукац. шк.] // Звязда. – 1994. – 16 лістап.
567. **Спатканне з паэтам** : [успамін пра М. Купрэева, пад час яго работы завучам у Чудзін. шк. Ганц. р-на] // Крыніца. – 1994. – № 11. – С. 30.
568. **Без абмеркавання і пад апладысменты прайшла кандыдатура Уладзіміра Заламая на пасаду старшыні Брэсцкага аблвыканкома** // Звязда. – 1994. – 16 снеж.
569. **Паэзія – найменне безназоўнага** : [творчасць А. Дэбіша] // Стодзівы : вершы / Анатоль Дэбіш. – Мн., 1995. – С. 5–6.

570. **Слова жытняе і васільковае** : (крыху пра кн. прозы В. Праскурава) // Наўсцяж вясковай вуліцы : аповесць, апавяданні, нарысы, дакум. матэрыялы / Васіль Праскураў. – Брэст, 1995. – С. 5–8.
571. **Сцвердзіць сябе любоўю** : развагі з нагоды адкрыцця першай у рэспубліцы дзіцячай вёскі // Звязда. – 1995. – 4 студз.
572. **Аляхновіч, М.** «Наша мова адкрывае для венграў Беларусь…» : гут. з дац. Брэсц. пед. ін-та, лектарам Будапешц. ун-та Міколам Аляхновічам / Мікола Аляхновіч ; гут. Алесь Каско // Звязда. – 1995. – 3 лют.
573. **А яшчэ ён быў мастаком** : малавядомыя грані таленту вядомага пісьменніка і навукоўца : [У. А. Калесніка] / фота Аляксея Ганчука // Звязда. – 1995. – 13 крас.
574. **Грышко, М. І.** «Выжываць» можна доўга. Трэба пачынаць жыць! : [гут. са старш. калгаса імя Чапаева Жабін. р-на М. І. Грышко] / Мікалай Іванавіч Грышко ; гут. Алесь Каско // Звязда. – 1995. – 24 мая.
575. **Воўк, В. К.** «Хачу, каб людзі працавалі з усмешкай на тварах…», – не без падстаў верыць у здяйсненне гэтай мары дырэктар Жабінкаўскага камбікормавага завода Васіль Воўк / Васіль Канстанцінавіч Воўк ; гут. Алесь Каско ; фота А. Ганчука // Звязда. – 1995. – 23 чэрв.
576. **Рапека, В.** Як выратаваць заводы ад «маруднага памірання»? : над гэтай надзённай і зусім не рэгіянальнай праблемай разважае першы намеснік старшыні Брэсцкага гарвыканкама Васіль Рапека / Васіль Рапека ; гут. Алесь Каско // Звязда. – 1995. – 13 ліп.
577. **Не размінуліся з жыццём** : [карот інфарм. пра творчасць укр. паэтаў В. Сіманенкі і В. Стуса] // ЛіМ. – 1995. – 18 жн. (№ 33). – С. 12.
578. **Перыферыйная прэса і дэмаралізацыя асобы журналіста** : [выступленне на II Міжнар. кангрэсе Беларус. ПЭН-цэнтра, г. Мінск] // Сельская праўда. – Жабінка, 1995. – 20 верас.
579. **Першы мастак-акадэмік на Брэстчыне** : [Леў Алімаў] / Сымон Аксеніч // Звязда. – 1995. – 5 кастр.
580. **Траса, якая стала ...Кландайкам.** Толькі вымываюць тут «чорнае золата» : [пра нелегал. забор паліва з нафтаправода ў Беларусі] // Звязда. – 1995. – 5 кастр.
581. **Настаўнік паэтаў** : [У. Калеснік] // Крыніца. – 1996. – № 1. – С. 43–44.
582. **Пунктуры жыццяпісу** : [жыццёвы шлях У. Калесніка] // Крыніца. – 1996. – № 1. – С. 3–6.
583. **Натхненне не надта паэтычнага часу** : [літ. агляд за 1995 год] // Народная трыбуна. – 1996. – 24 лют.
584. **Куфко, Э.** Аўтапартрэт на фоне эпохі / Эдуард Куфко ; гут. з маст. Алесь Каско // Вечерний Брест. – 1996. – 1 марта. (№ 10).
585. **Сурма, Г.** «Я адкрыў сваё святло…» / Генадзь Фёдаравіч Сурма ; гут. з брэсц. маст. А. Каско // Вечерний Брест. – 1996. – 22 марта. (№ 13).
586. **Што сэрца змусіла спяваць?** : [пра творчасць В. Гардзея] / Алесь Каско, Іван Калянковіч // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1996. – 16 жн.
587. **Самакаштоўнасць характва** : [вершы Яна Збажыны] // Заря. – 1996. – 12 дек.
588. **Чысціні часціна…** : [пра творчасць Р. Бензерука] // Тры свечкі : вершы / Расціслаў Бензярук. – Брэст, 1997. – С. 3.
589. **Назіранні за белымі воблакамі** : з літ. нататнікаў // ЛіМ. – 1997. – 1 жн. (№ 31). – С. 16.
590. **На вастрыі няспыннага палёту** : [да 50-годдзя А. Разанава] // Заря. – 1997. – 4 дек.

591. **Спявайце, жавароначкі, спявайце…** : [пра вершы школьнікаў Брэсц. вобл.] // Палёт жаўрука : вершы школьнікаў Брэстчыны / уклад.: В. Волкава, А. Дэбіш, А. Каско. – Мн., 1998. – С. 3–6.
592. **Чыстага ўсё нячыстае баіцца** : [уступ. слова да публ. казак, запісаных на Берасцейшчыне] // Радавод. – 1998. – № 1. – С. 116.
593. **«Гэтае "Слова…"»** : [уступ. слова да арт. У. Калесніка «Радаводам і талентам»] // ЛіМ. – 1998. – 4 снеж. (№ 49). – С. 14.
594. **«Каб парасткі прабіліся да сонца»** : [вынікі справаздач. пісьм. сходу Брэсц. аддз-ня Саюза пісьменнікаў Беларусі] / гут. Алесь Курэц // Народная трыбуна. – 1999. – 30 студз. (№ 4).
595. **«Аистиные круги» Валерыя Грышкаўца** // Радавод. – 1999. – № 2. – С. 93–97.
596. **Край казачнікаў** : [в. Чудзін; публ. фотаздымкі А. Сержпутоўскага, казачніцы М. Савені] // Бярозка. – 1999. – № 3. – С. 14–15.
597. **Яго майстэрня – прырода** : [пра творчасць маст. К. Калодзіча] // Сельская праўда. – Жабінка, 1999. – 14 ліп.
598. **Горад з Белаю вежаю** : [Камянец] // Бярозка. – 1999. – № 10. – С. 24–25.
599. **«Краса праяўляецца ціха…»** : [пра падборку вершаў А. Цвыда] // ЛіМ. – 2000. – 28 крас. (№ 17). – С. 13.
600. **«Во мне просыпались полынь да репей…»** : [отр. бес. / А. Каско, В. Гришковец] // Пінскі веснік. – 2000. – 16 мая.
601. **«Дзяцька да хаты нехоча…»** : [нататкі пра аўт., рэд. і карэктар. памылкі ў беларус. кн. сёння] // ЛіМ. – 2000. – 2 чэрв. (№ 22). – С. 6–7.
602. **Зямля паэтаў** : [агляд творчасці літ. аб'яд-няў краю] // Народная трыбуна. – 2000. – 30 верас.
603. **Помнік паўстанцам** : [адноўлены помнік паўстанцам 1863 г. у Пружан. р-не] // ЛіМ. – 2000. – 13 кастр. (№ 41). – С. 3.
604. **Назіранні за белымі воблакамі** : з літ. нататнікаў // ЛіМ. – 2001. – 16 лют. (№ 7). – С. 14–15.
605. **Няскончаны шлях паэта :** сёння Міхасю Рудкоўскаму споўнілася б 65 гадоў // Заря. – 2001. – 17 апр. ; Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2001. – 28 крас.
606. **«Так цяжка мною піша боль…»** : [пра ўкр. паэта В. Стуса] // Крыніца. – 2001. – № 4. – С. 30–32.
607. **Ці могуць лётаць у клетцы майстры мастацкага слова?** : [уражанні ўдзельніка XIII з'езда беларус. пісьменнікаў] / гут. Аляксей Ганчук // Брестский курьер. – 2001. – 21–27 июня (№ 26). – С. 6.
608. **З філалагічна-паэтычнага…** : [уступ. слова да падборкі вершаў выкл. БрДУ імя А. С. Пушкіна] // ЛіМ. – 2001. – 13 ліп. (№ 28). – С. 9.
609. **Алесь Каско:** «Мы шукаем каханне. У беларускай паэзіі» : [разважанні з нагоды 20-годдзя дзейнасці Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў Беларусі] / Алесь Каско ; гут. С. Грышкевіч // Чырвоная змена. – 2001. – 6 кастр. – С. 13.
610. **«Кніга будзе жыць!»** : [гут. з сакратаром абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў А. Каско з нагоды справаздач.-выбар. канф., што праходзіла ў Брэсце] / Алесь Каско ; гут. Сяргей Грышкевіч // Заря. – 2001. – 6 окт. – С. 4.
611. **З нататнікаў паэта** // Заря. – 2001. – 13 окт. – С. 5.

612. **Пісьменніцкае пабрацімства** : [Берасц. і Валын. пісьмен. арг.] // Заря. – 2001. – 17 нояб.
613. **Сяброўству – быць!** : [аб літ. узаемасувязях пісьменнікаў Берасцейшчыны і Валыні] // Голас часу. – Маларыта, 2001. – 19 снеж.
614. **З песняй матчынай** : Ніне Гарагляд – 50 : [аб творчасці] // Заря. – 2002. – 19 февр.
615. **Свет белый, свет единственный** : Алексею Бакуменко – 75 // Заря. – 2002. – 12 марта.
616. **Сон… пра Чарнобыль** : [аб карцінах з цыклу «Чарнобыль» брэсц. маст. Т. Паўлючук] // Народная Воля. – 2002. – 20 крас.
617. **Курганы памяці і курганы хлусні** : [аб мемарыялах памяці ахвярам Вялікай Айчын. вайны ў Беларусі] // Народная Воля. – 2002. – 28 мая.
618. **Высокі Горад** : [з гісторыі г. Высокае Камян. р-на] / фота Івана Карагоды // Бярозка. – 2002. – № 6. – С. 14–15.
619. **«Дабром да ладу не дойдзем!..»** : газета «Мужыцкая праўда» : сённяшняе прачытанне // Народная Воля. – 2002. – 9 ліп.
620. **Час паўналецця** : [уступ. слова да нізкі вершаў А. Верамчук] // Заря. – 2002. – 27 июля. – С. 5.
621. **Захаваць род людскі...** : [аб міжнар. сімпозіуме «Разнастайнасць моў і культур у кантэксце глабалізацыі» ў Мінску] // Народная трыбуна. – 2002. – 17 жн. (№ 33).
622. **Помнік Тарасу Шаўчэнку ў Брэсце** : [адкрыты ў рамках дзён укр. культуры ў Брэсце] / Сымон Аксенін // ЛіМ. – 2002. – 13 верас. (№36). – С. 14.
623. **Няма грошай – няма згоды?** : пісьменнікі будуць грэцца ля «Берасцейскага вогнішча» : [гут. са старш. Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў А. Каско] / [Алесь Каско] ; гут. Антаніна Хакімава // Вечерний Брест. – 2002. – 20 сент. – С. 3.
624. **Саюз пісьменнікаў «памаладзеў»** : [уражанні А. Каско ад з'езда Саюза беларус. пісьменнікаў] / запіс. Антаніна Хакімава // Вечерний Брест. – 2002. – 27 сент. – С. 3.
625. **Зара з крынічнае вады** : славянскія сцежкі : [аб узаемасувязях літаратараў Валыні і Берасцейшчыны] // Заря. – 2002. – 1 окт.
626. **Алесь Каско: «Пісьменнік павінен займацца літаратурай»** : [гут. са старш. Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў А. Каско] / Алесь Каско ; гут. Зміцер Паталятаў] // Брестский курьер. – 2002. – 3–9 окт. (№ 40). – С. 4.
627. **Мядовай прэміяй паэт-пчаляр «падсалоджвае» творчасць берасцейскіх літаратараў** : [пра «Мядовую прэмію» і яе заснавальніка М. Папеку] / Сямён Аксенін // Заря. – 2002. – 17 окт. – С. 5.
628. **Жыццю, красе і волі** : [да 120-годдзя з дня нараджэння Я. Коласа] // Сельская праўда. – Жабінка, 2002. – 9 лістап.
629. **Анкета штотыднёвіка «ЛіМ»** : [адказы] // ЛіМ. – 2002. – 22 лістап. (№ 46). – С. 7.
630. **Белы-белы кранаецца верш…** : [прадм. А. Каско да кнігі вершаў Л. Валасюка] / Алесь Каско // Леаніды : (вершы) / Лявон Валасюк. – Брэст, 2003. – С. 5–6.
631. **Горад з белаю вежаю** : [Камянец, аб гісторыі] // Бярозка : вершы, апавяданні, эсэ : для сярэд. шк. узросту / уклад. У. Мароз ; маст.: І. Л. Гардзіёнак [і інш.]. – Мн., 2003. – С. 198–202.
632. **Поэтический букет красив : как скоро он воплотится в книгу?** : [об антологии стихов поэтов Брестчины "Белой вежи свет" В. Гришковца] // Заря. – 2003. – 11 янв. – С. 5.
633. **І чутна, і шчыра гучыць голас «позняга паэта»** : [рэц. на кн. вершаў В. Бутрыма «У барвах зямлі»] // Заря. – 2003. – 21 янв.

634. **«Не турбуйцеся пра мой юбілей...»** : памяці сябра-паэта : [В. Сахарчука] // Брестский курьер. – 2003. – 13–19 февр. (№ 7). – С. 20 ; ЛіМ. – 2003. – 7 сак. (№ 10). – С. 12–13.
635. **«Прэстыж літаратуры – прэстыж краіны»** / гут. Сяргей Грышкевіч ; фота Валерыя Караля // Заря. – 2003. – 29 марта.
636. **Пяцідзесяцігадовыя** : [аб творчасці маст. С. Казака і К. Калодзіча] // Культура. – 2003. – 5–11 крас. (№ 14). – С. 7.
637. **Творец живет отшельником, но собирается в Париж** : [о брест. худож. К. Колодиче] / Алесь Каско // Брестский курьер. – 2003. – 10–16 апр. (№ 15). – С. 19.
638. **Крыжы ля вёскі** : жыхарам Лісоўчыц яны дарагія па-асабліваму : [Камян. р-н] // Брестский курьер. – 2003. – 24–30 апр. (№ 17). – С. 8.
639. **Бабичи** : портрет села на фоне сломанного дерева : [Камен. р-н] // Брестский курьер. – 2003. – 22–28 мая (№ 21). – С. 17.
640. **Што двойчы стала словам** : Васіль Сахарчук і Васіль Гадулька : [стасункі і лёс двух літаратараў] // Сельская праўда. – Жабінка, 2003. – 14 чэрв.
641. **Зямныя і зорныя масты паэта** : [аб творчасці В. Сахарчука] // Сельская праўда. – Жабінка, 2003. – 9 ліп.
642. **Зямныя і зорныя масты Васіля Сахарчука** : [пра паэта] // Заря. – 2003. – 10 июля. – С. 3.
643. **Гришковец, В.** Между Пинском и Москвой десять лет выбирает поэт и переводчик Валерий Гришковец / [Валерий Гришковец ; бес.] Алесь Каско // Брестский курьер. – 2003. – 10–16 июля (№ 28). – С. 19.
644. **У маці – дзевятнаццаць, у яе найстарэйшай дачкі – дзевяць** : [аб шматдзетнай сям'і Марыі і Аркадзя Вечароў з в. Пярэвалакі Ганц. р-на] // Брестский курьер. – 2003. – 10–16 июля (№ 28). – С. 17.
645. **Цяжкі камень, важкі колас : слова перад юбілеем слыннай паэткі** : [Н. Мацяш] // Брестский курьер. – 2003. – 18–24 сент. (№ 38). – С. 19.
646. **Што двойчы стала словам** : [пра паэтаў В. Гадульку і В. Сахарчука] // ЛіМ. – 2003. – 19 верас. (№ 38). – С. 14.
647. **Арлоў, У.** Уладзімір Арлоў: «Я аўтар “сумніўнай” літаратуры і ганаровы чытач вашай бібліятэкі...» / Уладзімір Арлоў ; запіс. Алесь Каско // Брестский курьер. – 2003. – 23 –29 окт. (№ 43). – С. 10.
648. **Постаць Бэндэ** : зямляк без эпітэта «славуты» // Брестский курьер. – 2003. – 30 окт. – 5 нояб. (№ 44). – С. 10.
649. **Сіла і датклівасць** : крытыч. эцюды : [аб стане сучас. беларус. паэзіі] // ЛіМ. – 2003. – 14 лістап. (№ 46). – С. 6–7.
650. **«З-пад Пружаны, з вёскі Шэні...»** : на «зямліцы» Міколы Засіма : [аб ім] // Брестский курьер. – 2003. – 27 нояб. – 3 дек. (№ 48). – С. 24.
651. **Грышкавец, В.** Паміж Айчынай і «Отечеством» – праездам… / [Валерый Грышкавец ; гут. Алесь Каско] // ЛіМ. – 2003. – 19 снеж. (№ 51/52). – С. 11.
652. **С заглавной буквы слова и чувства** : [вступ. слово к сб. стих. Л. Красевской] // С любовью о любви : стихи / Любовь Красевская. – Брест, 2004. – С. 4–6.
653. **Што двойчы стала словам** : [пра паэта В. Гадульку] // Голас : зб. / Васіль Гадулька ; уклад. Л. М. Галубовіча. – Мн., 2004. – С. 33–36.
654. **Хуторяне и Карл Маркс на постаменте** : [о хуторах Жабин. р-на] // Брестский курьер. – 2004. – 14 янв. (№ 3). – С. 8.

655. **«Дзякуй Богу за тое, што маю...»** : пісьменніку і журналісту Расціславу Бензеруку – 60 // Заря. – 2004. – 28 февр.
656. **Як вуголь у горне...** : [аб творчасці паэта М. Рудкоўскага] // ЛіМ. – 2004. – 5 сак. (№ 10). – С. 14.
657. **На сямі вятрах. Салейкі** : [аб в. Салейкі Жабін. р-на і яе жыхарах] / фота А. Ганчука, І. Жук // Сельская праўда. – Жабінка, 2004. – 10 сак.
658. **На помнік федзькавіцкаму паэту збяруць грошы землякі?** : [пачалася дабрачын. акцыя па збору сродкаў на выд. зб. вершаў В. Гадулькі і помнік на яго магіле ў Федзькавічах] // Брестский курьер. – 2004. – 8 апр. (№ 15). – С. 9.
659. **Баранцоўскі «архіпелаг»** : [аб в. Баранцы, Ліскі, Забалацце Жабін. р-на і іх жыхарах] / фота А. Ганчука // Сельская праўда. – Жабінка, 2004. – 10 крас.
660. **Слову крылаў не падрэжаш** : гэта зноў засведчылі літаратары : [аб літ. сустрэчах на Брэстчыне з В. Іпатавай, В. Якавенкам, Г. Ліхтаровічам і заснавальнікамі і выдаўцамі часопіса «Дзеяслоў»] // Брестский курьер. – 2004. – 15 апр. (№ 16). – С. 29.
661. **Савчук, В. Х.** Война без «приукрасок» : воспоминания и размышления ветерана / [Владимир Харитонович Савчук] ; запис. Алесь Каско // Брестский курьер. – 2004. – 6 мая (№ 19). – С. 9.
662. **Страла, пушчаная да зорак** : [уступ да ўласных пер. македон. паэзіі] // ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
663. **Зноў я дома, дома...** : фрагменты «Чудзінскага дзённіка» Алеся Каско // Брестский курьер. – 2004. – 15 июля (№ 29). – С. 8 ; 22 июля (№ 30). – С. 8.
664. **Сёмуха, В.** «Сёння мы жывем у калідорах...», сведчыць наш зямляк, пісьменнік-перакладчык Васіль Сёмуха / [Васіль Сёмуха ; гут.] Алесь Каско // Брестский курьер. – 2004. – 5 авг. (№ 32). – С. 9.
665. **Калодзіч, К.** Імёны, вартыя нашчадкаў : [гут. пра маст. М. Чурабу з сябрам Брэсц. абл. арг. Беларус. саюза маст. К. Калодзічам] / [Канстанцін Калодзіч ; гут.] Алесь Каско // Брестский курьер. – 2004. – 12 авг. (№ 33). – С. 9**.**
666. **Назіранні за белымі воблакамі** : з нататнікаў // ЛіМ. – 2004. – 15 кастр. (№ 41). – С. 9.
667. **Нататкі «маладога» журналіста** // Сельская праўда. – Жабінка, 2004. – 29 кастр. – С. 5.
668. **Чыё імя насіць бібліятэцы?** : [аб Жабін. раён. бібліятэцы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2004. – 15 снеж.
669. **«В своей новой книге…»** : [корот. вступ. слово] // Любить за двоих : повесть, рассказы / Игорь Кизнер. – Брест, 2005. – С. 3.
670. **Единство и краса.** (Поэтический букет, собранный Валерием Гришковцом) : [вступ. слово к кн.] // Белой Вежи свет : поэзия Брестчины / в пер. Валерия Гришковца. – Брест, 2005. – С. 3–5.
671. **Об этом сборнике** : [вступ. слово] // Стихи, навеянные жизнью / В. П. Россихин. – Брест, 2005. – С. 3.
672. **Услед за Скарынам...** : [пра беларус. паэта А. Рымшу : (1550–1595 гг.)] / падрыхт. Алесь Каско // Заря. – 2005. – 22 февр.
673. **Паэт** : [адказы на анкету «НТ»] // Народная трыбуна. – 2005. – 5 сак. (№ 9).
674. **Першы мемуарыст: Ф. Еўлашоўскі (1546–1616)** / Аляксей Канстанцінаў // Заря. – 2005. – 29 марта.
675. **Ліст, які сагрэў далонь** : [пра помнік паэту Васілю Гадульку (1946–1993) на могілках в. Федзькавічы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 1 чэрв.

676. **Книжный развал** : [літ.-крытыч. арт. пра кнігу вершаў і пер. Р. Бензерука «Вясёлка сяміколерная» (Брэст, Акадэмія, 2005)] // Брестский курьер. – 2005. – 14 июля (№ 29). – С. 29.
677. **Усё пачалося са слова** : [арт. да Дня беларус. пісьменства] // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 3 верас.
678. **Жыццялюбы, або Каманда ў анёльскіх «робах»** : [нарыс пра дактароў Жабін. раён. бальніцы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 26 кастр.
679. **В двух словах о сборнике** : [вступ. статья] // Незримой нитью : стихи, новеллы / Вера Прокопович. – Брест, 2006. – С. 3.
680. «**Невядомы» паэт** : да 70-годдзя Міхася Рудкоўскага : [аб ім] // Брестский курьер. – 2006. – 13 апр. (№ 15). – С. 32.
681. **Праўда і крыўда памяці** : дзве трагедыі адной вёскі : [аб знішчэнні ў гады Вялікай Айчын. вайны в. Чудзін Ганц. р-на] // Брестский курьер. – 2006. – 6 июля (№ 27). – С. 10–11.
682. **Ці прывыкнем да незвычайнасці** : агляд вершаў : [прынесеных у рэд. газ. для публ.] // Заря. – 2006. – 10 авг. – С. 21.
683. **Дайсці да мора – магчыма, да акіяна...** «Замежныя» вершы Алеся Разанава // Брестский курьер. – 2006. – 16 нояб. (№ 46). – С. 25.
684. **А яшчэ ён быў мастаком** : [аб У. А. Калесніку] // Пасланец Праметэя : кн. пра Уладзіміра Калесніка / рэдкал.: Г. М. Праневіч (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад.: З. М. Калеснік, М. І. Новік, Г. М. Праневіч] ; Брэсц. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна, Навук.-асвет. цэнтр імя У. Калесніка. – Брэст, 2007. – С. 154–156.
685. **Настаўнік паэтаў** : [аб У. А. Калесніку] // Пасланец Праметэя : кн. пра Уладзіміра Калесніка / рэдкал.: Г. М. Праневіч (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад.: З. М. Калеснік, М. І. Новік, Г. М. Праневіч ; Брэсц. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна, Навук.-асвет. цэнтр імя У. Калесніка. – Брэст, 2007. – С. 229–231.
686. **Журавель, які не адляцеў** : Міколу Купрэеву споўнілася б 70 // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 23 мая.
687. **«Песня мая не ўзышла сярод кветак...»** : [да 125-годдзя Я. Купалы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 7 ліп. – С. 7.
688. **Іван ды Мар'я** : [нарыс пра лёс Івана і Марыі Ганчукоў, якія жывуць у Жабінцы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 18, 22 жн.
689. **Scripta manent. Напісанае застаецца** : [да Дня беларус. пісьменства] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 1 верас.
690. **Вечная восень Драмлёва** : [пра жалобны мітынг на месцы спаленай фашыстамі в. Драмлёва] / С. Аксенін ; фота І. Жук // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 15 верас. – С. 1.
691. **Там, дзе векавечная шыпшына** : [уражанні ад наведвання Германіі] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 3 кастр.
692. **Ваймар, горад-музей** : [нататкі пра г. Ваймар у Германіі] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 6 кастр.
693. **Праўда і крыўда памяці** : дзве трагедыі адной вёскі : [аб знішчэнні ў гады Вялікай Айчын. вайны в. Чудзін Ганц. р-на] // Ганцавіцкі час. – 2007. – 19 кастр. (№ 42). – С. 8–9.
694. «**Кожнаму сваё». Бухенвальд** : [уражанні ад наведвання мемарыяла «Бухенвальд» у Германіі] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 20 кастр.

695. **На развітанне з Германіяй** : [уражанне ад наведвання Германіі] // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 24 кастр.
696. **Праўда і крыўда памяці** : дзве трагедыі адной вёскі : [аб знішчэнні ў гады Вялікай Айчын. вайны в. Чудзін Ганц. р-на] // Ляхавіцкі час. – 2007. – 25 кастр. (№ 43). – С. 4 ; 1 лістап. (№ 44). – С. 4.
697. **Вышыня патрабуе ўзлёт** : на пісьменніцкім Алімпе : [да 60-годдзя А. Разанава, аб ім] // Брестский курьер. – 2007. – 6 дек. (№ 49). – С. 9.
698. **Яшчэ раз пра народныя традыцыі** : [адказ чытачцы на ліст, дасланы ў рэд.] // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 16 жн. – С. 6.
699. **Рэха смеху сярод пісьменнікаў, або Гутарковы жанр, што просіцца на паперу** : [гумар. здарэнні з пісьменнікамі-берасцейцамі] // Маладосць. – 2008. – № 11. – С. 140–141.
700. **Таленавітая, шчодрая, мужная...** : [памяці Н. Мацяш] // Народная трыбуна. – 2008. – 27 снеж. (№ 52). – С. 2.
701. **Рэха смеху сярод пісьменнікаў** : [гумар. здарэнні з пісьменнікамі-берасцейцамі] // Жырандоля–2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 260–263.
702. **Цяжкі камень, важкі голас** : [аб творчасці Н. Мацяш] // Жырандоля–2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 20–26.
703. **Цяжкі камень, важкі голас** : [аб творчасці Н. Мацяш] // ЛіМ. – 2009. – 9 студз. (№ 1/2). – С. 14.
704. **Аляксей Ганчук: «Вечар мой не настаў...»** : [аб творчасці А. Ганчука] // Народная трыбуна. – 2009. – 17 студз. (№ 3). – С. 12.
705. **Творца паэзіі, творца нацыі** : [уступ да пер. вершаў класіка македон. літ. Б. Конескага] // Народная Воля. – 2009. – 10–12 лют. – (Дадат.: Літ. Беларусь).
706. **«Прырастае да неба душа...»** : [аб творчасці А. Ганчука] // ЛіМ. – 2009. – 13 лют. (№ 6). – С. 8.
707. **Праўда і крыўда памяці** : дзве трагедыі адной вёскі : [аб знішчэнні ў гады Вялікай Айчын. вайны в. Чудзін Ганц. р-на] // Рэха Берасцейшчыны. – 2009. – № 1(3). – С. 14–15.
708. **Настальгія** : нарыс : [пра дырэктара Дома нар. творчасці ў в. Залуззе Жабін. р-на Л. І. Пышынскую] // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 21 сак.
709. **Новае імя** : Настасся Гатоўчыц : [аб маладой паэтцы з Жабін. р-на Н. Гатоўчыц] // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 30 крас. – С. 8.
710. **Віталі аўтараў «Трохперсця»** : [аб сустрэчы з А. Каско і М. Пракаповічам у кінатэатры “Юбілейны” г. Жабінка] / С. Аксенін ; фота А. Ганчука // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 8 мая. – С. 7.
711. **Зямныя і зорныя масты паэта** : [аб В. Сахарчуку] // ЛіМ. – 2009. – 8 мая (№ 17). – С. 15.
712. **Любоўю абуджаная песня** : [аб зб. вершаў А. Галаскока «Беларусь мая, родная, мілая…»] // Народная трыбуна. – 2009. – 6 чэрв. (№ 23). – С. 11.
713. **Крыж каля вогненнай вёскі** : [пра мемарыял. комплекс «Драмлёва»] // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 2 ліп.
714. **Майстар і дуды, і ліры, і сурмы…** : [гут. з музыкантам, дыпламантам міжнар. фестываляў, майстрам у адраджэнні нац. муз. інструментаў У. Пузынем] / Уладзімір Пузыня ; гут. А. Каско ; фота А. Ганчука // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 5 жн. – С. 2.

715. **Пад зоркаю Мулявіна** : [пра ансамбль “Песняры” і У. Мулявіна] // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 6 лістап. – С. 8.
716. **«Няхай не слабее ў нас дух...»** : радкі з лістоў Ніны Мацяш да Алеся Каско / Ніна Мацяш ; прадм. Алеся Каско // Народная трыбуна. – 2009. – 19 снеж. (№ 51). – С. 11.
717. **«З ахвотаю хаджу на сустрэчы...»** : [уступ. слова да нізкі вершаў Н. Сідоркі] // Народная трыбуна. – 2010. – 20 лют. (№ 8). – С. 11.
718. **Нястомленасць глыбінь-гарадком** : Віктару Вабішчэвічу – 50 : [аб ім] // Народная трыбуна. – 2010. – 10 ліп. (№ 28). – С. 11.
719. **Мадонны Генадзя Клыпы** : нарыс : [пра лёс пляменніка Пеці Клыпы Генадзя Клыпы ў гады Вялікай Айчын. вайны] // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 17 ліп.
720. **«Ішла Купала цяплом, дабром...»** : [аб святкаванні Купалля ў Жабін. гар. парку культуры] / фота І. Жук // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 14 ліп.
721. **З гасцямі – экалагічнымі маршрутамі Жабінкаўшчыны** : [аб мерапрыемствах абл. этапа VIII Рэсп. экалагіч. форуму] // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 11 жн.
722. **Чаму дагэтуль ёсць каму працаваць у культустановах?** : [гут. з дырэктарам Жабін. ГДК Г. І. Турыцынай] / Г. І. Турыцына ; гут. А. Каско ; фота І. Жук // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 22 студз. – С. 2–3.
723. **Анатомія забойства** : крымінальна-судовы нарыс / А. Сабчук, А. Каско // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 19 сак.
724. **Сонца і ў траве светлае** : [аб літ. свяце памяці В. Гадулькі ў Жабін. дзіцячай школе мастацтваў] / фота А. Ганчука // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 1 чэрв.
725. **Мелодыі краю, або Сорак гадоў з фотаапаратам** : [інтэрв’ю з паэтам, фотамаст. з Жабінкі А. Ганчуком] / А. Ганчук ; гут. А. Каско // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 29 чэрв. – С. 3.
726. **«Шлях мой самотны...»** : Васіль Гадулька : [аб жыцці і творчасці В. Гадулькі] // Новы Час. – 2011. – 22 ліп. (№ 29). – С. 13 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 7).
727. **Каско, А.** Загадка палескага слова : [размова з А. Каско аб адметнасці Ганцаўшчыны як літ. краю / гут. Фёдар Муха // Рэспубліка. – 2011. – 3 верас. – С. 1, 3.
728. **Там на радзіме...** : [да Дня беларус. пісьменства ў г. Ганцавічы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 3 верас.
729. **Далучанасць да споведзяў нечужых** : Васіль Сахарчук – перакладчык // Новы Час. – 2011. – 25 лістап. (№ 44). – С. 20 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 11).
730. **Прыступкі да перакладу** : [развражанні В. Сахарчука аб маст. пер.] / Васіль Сахарчук ; да друку падрыхт. Алесь Каско // Новы Час. – 2011. – 25 лістап. (№ 44). – С. 21 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 11).
731. **Зорка першай велічыні** : (запісы розных гадоў) : [пра М. Багдановіча] // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 7 снеж.
732. **Алесю Каско – 60** / гут. Святлана Локтыш // Ганцавіцкі час. – 2011. – 9 снеж. (№ 49). – С. 5.
733. **Паэты адной вёскі** : [прадмова да падборкі вершаў творцаў-школьнікаў з Чудзін. СШ Ганц. р-на] // Народная трыбуна. – 2011. – 17 снеж. (№ 51). – С. 11.
734. **Сіла зерня і слова** : [уступ. слова да кн. І. Арабейкі] // Сказаць хачу : вершы / Іван Арабейка. – Брэст, 2012. – С. 3–6.

735. **За паваротам – далягляд** : нарыс : [пра настаўніцу Жабін. ліцэя А. І. Дзяжко] // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 18 лют.
736. **Новая паэтава зямля** : [аб сустрэчы з паэтам І. Арабейкам у Жабін. раён. бібліятэцы] / фота Аляксея Ганчука // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 7 крас. – С. 2.
737. **Непазбежнасць навізны** : [аб творчасці М. Купрэева] // Брестский курьер. – 2012. – 24 мая (№ 21). – С. 21.
738. **«Жураўлі журлівыя мае…»** : 25 мая вядомаму беларус. пісьменніку М. Купрэеву споўнілася б 75 гадоў : [аб творчасці М. Купрэева і ўспаміны аб сустрэчах з ім] // Народная трыбуна. – 2012. – 25 мая (№ 22). – С. 11.
739. **Лісічык, С.** Не змаўкаюць галасы юнацтва : [гут. з сябрам журы, дырэктарам арг.-метад. аддз. культуры Жабін. райвыканкама С. Лісічык аб раён. аглядзе-конкурсе маладых спевакоў "Галасы юнацтва" / Святлана Лісічык] ; гут. А. Каско ; фота Аляксея Ганчука // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 25 ліп.
740. **Паэтычныя «перлы»** : (гартаю нататнік) // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 18 жн. – С. 3.
741. **Сіла зерня і слова** : [рэц. на кн. І. Арабейкі «Сказаць хачу»] // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 20 кастр. – С. 3.
742. **Гарбук, Г.** Генадзь Гарбук: «Я і сёння згадзіўся б на ролю Васіля…» : [гут. з нар. артыстам Беларусі] / Генадзь Мікалаевіч Гарбук ; гут. Алесь Каско // Звязда. – 2012. – 23 кастр. – С. 1, 5.
743. **Агеньчык, цяпельца, вогнішча…** : [успаміны аб сустрэчах з літаратарамі Валыні] // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 27 кастр.
744. **Датклівая краса пялёсткаў** : [уступ. слова да кн.] // Пялёсткі : паэзія / Насця Сідорка. – Брэст, 2013. – С. 4.
745. **Спаталіцца неспакоем** : [уступ. слова да кн.] // Скрыжалі душы : лірыка / Алесь Паплаўскі. – Мн., 2013. – С. 3–10.
746. **Дзве руплівіцы з «Вераска»** : [аб навучэнках літ. студыі «Верасок» пры Ганц. раён. цэнтры дзіцячай і юнацкай творчасці Я. Пракапчук і М. Стральчэні] // Заря. – 2013. – 24 янв. – С. 18.
747. **Песняй вясны лебядзінаю…** : [уступ склад. анталогіі да рубрыкі «Анталогія беларус. верша пра каханне» у газ. «Звязда»] // Звязда. – 2013. – 6 сак.
748. **Спаталіцца – неспакоем** : паэзія Алеся Паплаўскага : [літ.-крытыч. арт.] // Новы Час. – 2013. – 26 крас. (№ 16). – С. 22 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 7).

ПЕРАКЛАДЫ

749. **Адарчанка, Ю.** З кнігі «Денёк» : [верш, пер. з рус.] / Юрый Адарчанка // Сельская праўда. – Жабінка, 2007.– 6 чэрв.
750. **Анчаўскі, З.** «Вечаровыя рапсодыі» : [верш, пер. з македон.] / Зоран Анчаўскі // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 28 лістап.
751. **Анчаўскі, З.** З «Вечаровых рапсодый» ; Балканы : [вершы, пер. з македон.] / Зоран Анчаўскі // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 50.
752. **Блок, А.** «Ноч, вуліца, аптэка, вецер…» : [верш, пер. з рус.] / Аляксандр Блок // Заря. – 1999. – 4 февр.

753. **Вангелаў, А.** Анатомія квецені : [верш, пер. з македон.] / Атанас Вангелаў // ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
754. **Гайнэ, Г.** Палюбоўніца : [верш, пер. з ням.] / Гайнрых Гайнэ // Заря. – 2001. – 22 сент. – С. 6.
755. **Гайнэ, Г.** Пытанні : [верш, пер. з ням.] / Гайнрых Гайнэ // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 19 снеж.
756. **Гайнэ, Г.** «Яны ў мяне сон забралі…» : [верш, пер. з ням.] / Гайнрых Гайнэ // Заря. – 2001. – 3 февр. – С. 6.
757. **Галюк, Б.** Зеляніны святло і свежасць : [верш, пер. з укр.] / Багдан Галюк // Заря. – 1976. – 29 мая.
758. **Геаргіеўскі, Л.** Апакаліпсіс : [верш, пер. з ням.] / Люпча Геаргіеўскі // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 52.
759. **Гётэ, Ё.** Вандроўнікава начная песня : [верш, пер. з ням.] / Ёган Гётэ // Заря. – 2001. – 3 февр. – С. 6.
760. **Гундзер, А.** «разгарні маю далоню…» : [верш, пер. з укр.] / Аксана Гундзер // Жырандоля–2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 202–203.
761. **Гэй, В.** «Быццам пёрка на ветры…» : [верш, пер. з укр.] / Васыль Гэй // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 12 снеж. – С. 7.
762. **Гэй, В.** «Быццам пёрка на ветры…» ; Рубаі : [вершы, пер. з укр.] / Васыль Гэй // Жырандоля–2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 199–200.
763. **Гэй, В.** «Журавіннае поле» (з паэмы) ; «Заснула маці на парозе...» ; «Абмыю стому кроплямі дажджу...» ; «Разлука – юнымі, сустрэча – маладымі...» ; «Рубаі» : [вершы, пер. з укр.] / Васыль Гэй ; уступ. арт. А. Каско // Заря. – 2002. – 1 окт.
764. **Гэй, В.** Перадзім'е : [верш, пер з укр.] / Васыль Гэй // Голас часу. – Маларыта, 2001. – 19 снеж.
765. **Данілаўскі, Ё.** Пасілкаванне : [верш, пер. з македон.] / Ёрдан Данілаўскі // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 50.
766. **Джузел, Б.** Чужы дома, свой на чужыне : [верш, пер. з македон.] / Богаміл Джузел // ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
767. **Дзімаскі, С. Г.** Повязь ; Хата : [вершы, пер. з македон.] / Слава Горга Дзімаскі // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 50–51.
768. **Дзімкаўска, Л.** Час : [верш, пер. з македон.] / Лідзія Дзімкаўска // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 52.
769. **Клетнікаў, Е.** Нядзеля: [верш, пер. з македон.] / Ефцім Клетнікаў // ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
770. **Клетнікаў, Е.** Ціхая размова з бацькам : [верш, пер. з македон.] / Ефцім Клетнікаў // Народная трыбуна. – 2005. – 18 чэрв. (№ 24).
771. **Конескі, Б.** Алень-адзінец ; Супакаенне : [вершы, пер. з македон.] / Блажа Конескі // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 3 жн.
772. **Конескі, Б.** Анёл святой Сафіі ; Супакаенне : [вершы, пер. з македон.] / Блажа Конескі // Заря. – 2005. – 16 авг.
773. **Конескі, Б.** Вій : [верш, пер. з македон.] / Блажа Конескі // Галасы з-за небакраю : анталогія паэзіі свету ў беларус. пер. ХХ ст. / уклад. М. Скоблы. – Мн., 2008. – С. 607.

774. **Конескі, Б.** Вій : [верш, пер. з македон.] / Блажэ Конескі // Заря. – 1999. – 3 авг.
775. **Конескі, Б.** Дзіця, заснулае ля возера : [верш, пер. з македон.] / Блажа Конескі // Заря. – 2004. – 3 апр. ; ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
776. **Конескі, Б.** Жыта : [верш, пер. з македон.] / Блажа Конескі // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 12 кастр.
777. **Конескі, Б.** Хворы Дойчын ; Дзіця, заснулае ля возера ; Анёл Святой Сафіі ; Алень-адзінец ; Супакаенне : [вершы, пер. з македон.] / Блажа Конескі // Народная Воля. – 2009. – 10–12 лют.
778. **Крыштальскі, А.** «Запісвай сны, як дзіўную аповесць...» : [верш, пер. з укр.] / Андрэй Крыштальскі // Жырандоля–2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 202.
779. **Кузняцоў, Ю.** Сустрэча : [верш, пер. з рус.] / Юрый Кузняцоў // Галасы з-за небакраю : анталогія паэзіі свету ў беларус. пер. XX ст. / уклад. М. Скоблы. – Мн., 2008. – С. 608.
780. **Кузняцоў, Ю.** Сустрэча : [верш, пер. з рус.] / Юрый Кузняцоў // Народная трыбуна. – 1996. – 15 сак. (№ 11).
781. **Кюлаўкава, К.** Рэўнасць : [верш, пер. з македон.] / Каціца Кюлаўкава // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 28 лістап.
782. **Кюлаўкава, К.** Рэўнасць ; Нядзеля : [вершы, пер. з македон.] / Каціца Кюлаўкава // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 51.
783. **Лазарук, В.** Асарці : [верш, пер. з укр.] / Віктар Лазарук // Радавод. – 1998. – № 3. – С. 115.
784. **Лазарук, В.** Асарці : [верш, пер. з укр.] / Выктар Лазарук // Заря. – 2001. – 17 нояб.
785. **Лазарук, В.** Касмічнае : [верш, пер. з укр.] / Віктар Лазарук // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: М. Сянкевіч (гал. рэд.) [і інш.] – Брэст, 2012. – № 4. – С. 212–213.
786. **Лазарук, В.** Касмічнае : [верш, пер. з укр.] / Віктар Лазарук // Заря. – 2011. – 24 февр. – С. 18.
787. **Леанчук, Я.** «Дзверы, як з азбукі смерці...» ; «Калі адцялі пупавіну...» : [вершы, пер. з пол.] / Ян Леанчук // Радавод. – 1998. – № 2. – С. 118–119.
788. **Мартынаў, Л.** Вада : [верш, пер. з рус.] / Леанід Мартынаў // Галасы з-за небакраю : анталогія паэзіі свету ў беларус. пер. XX ст. / уклад. М. Скоблы. – Мн., 2008. – С. 605.
789. **Мартынаў, Л.** Вада : [верш, пер. з рус.] / Леанід Мартынаў // Заря. – 1991. – 11 сент.
790. **Мах, П.** Суседзі : [верш, пер. з укр.] / Пятро Мах // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня. Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: М. Сянкевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Брэст, 2012. – № 4. – С. 214 ; Заря. – 1987. – 16 сент.
791. **Мах, П.** Урок Радэна : [верш, пер. з укр.] / Пятро Мах // Заря. – 1984. – 25 мая.
792. **Мах, П.** Урок Радэна; Суседзі : [вершы, пер. з укр.] / Пятро Мах // Братэрства'88 : літ. зб. – Мн., 1988. – С. 205–206.
793. **Мацеўскі, М.** Коні: (з нізкі «Дажджы») : [верш, пер. з македон.] / Мацея Мацеўскі // ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
794. **Нінаў, Я.** Эдыпава немач. Коска : [верш, пер. з македон.] / Янка Нінаў // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 52.
795. **Нінаў, Я.** Эдыпава немач. Коска : [верш, пер. з македон.] / Янка Нінаў // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 28 лістап.
796. **Палтава, Л.** Чалавек : [верш, пер. з укр.] / Леанід Палтава // Галасы з-за небакраю : анталогія паэзіі свету ў беларус. пер. XX ст. / уклад. М. Скоблы. – Мн., 2008. – С. 607.

797. **Палтава, Л.** Чалавек : [верш, пер. з укр.] / Леанід Палтава // Заря. – 2002. – 8 июня. – С. 5 ; ЛіМ. – 2001. – 14 верас. (№ 37). – С. 15.
798. **Паўлаўскі, Р.** Дарога на гару : [верш, пер. з македон.] / Радаван Паўлаўскі // ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
799. **Попаўскі, А.** Македонія : (фрагмент) : [пер. з македон.] / Анта Попаўскі // Сельская праўда. – Жабінка, 2004. – 14 крас.
800. **Пушкін, А.** «Я вас кахаў: пачуцці тыя…» : [верш, пер. з рус.] / Аляксандр Пушкін // Заря. – 1999. – 4 февр.
801. **Раманюк, Р.** «Сонца між соснамі ў далягляд…» : [верш, пер. з укр.] / Раман Раманюк // Жырандоля-2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 203.
802. **Рыленкаў, М.** Надпіс на старадаўняй кнізе : [верш, пер. з рус.] / Мікалай Рыленкаў // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 8 крас. – С. 5 ; Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 13 лют. (№ 12). – С. 7.
803. **Сіманенка, В.** Можна ; «З малога смех – як грэх…» : [вершы, пер. з укр.] / Васіль Сіманенка // Заря. – 1994. – 9 авг.
804. **Сіманенка, В.** Можна ; «З малога смех – як грэх…» ; «Мой народ з мінуласцю крынічнай!..» : [вершы, пер. з укр.] / Васіль Сіманенка // ЛіМ. – 1995. – 18 жн. (№ 33). – С. 12.
805. **Струцюк, Ё.** Жыццё пражыць : [верш, пер. з укр.] / Ёсіп Струцюк // Радавод. – 1998. – № 3. – С. 117.
806. **Струцюк, Ё.** Жыццё пражыць ; «На ўсякі лад намагаюцца…» : [вершы, пер. з укр.] / Ёсып Струцюк // Заря. – 2001. – 17 нояб.
807. **Струцюк, Ё.** «Коцікі вярбовыя…» : [верш, пер. з укр.] / Ёсып Струцюк // Голас часу. – Маларыта, 2001. – 19 снеж. (№ 97).
808. **Струцюк, Ё.** «Мне ўжо…» : [верш, пер. з укр.] / Ёсіп Струцюк // Лунінецкія навіны. – 1991. – 30 кастр.
809. **Струцюк, Ё.** Стаход ; Сустрэча ў мікараёне ; Паляўнічае ; «Адпалымнелі твае вочы…» : [вершы, пер. з укр.] / Ёсіп Струцюк // Братэрства’88 : літ. зб. – Мн., 1988. – С. 206–210.
810. **Струцюк, Ё.** «Сябар» : [верш, пер. з укр.] / Ёсіп Струцюк // Заря. – 1991. – 25 окт.
811. **Струцюк, Ё.** «Хто скажа мне, што я нягожы...» : [верш, пер. з укр.] / Ёсып Струцюк // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: М. Сянкевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Брэст, 2012. – № 4.– С. 216–217.
812. **Струцюк, Ё.** «Хто скажа мне, што я нягожы...» : [верш, пер. з укр.] / Ёсып Струцюк // Заря. – 2011. – 24 февр. – С. 18.
813. **Струцюк, І.** Стаход : [верш, пер. з укр.] / Іосіп Струцюк // Заря. – 1984. – 12 окт.
814. **Стус, В.** «Крывакрылы: мах кароткі…» ; «У гэтым полі, сінім, быццам лён…» ; «Яна і ты зрадніцца не маглі…» ; «І гэта ўсё: дарунак сілы…» : [вершы, пер. з укр.] / Васіль Стус // Крыніца. – 2001. – № 4. – С. 8–10.
815. **Стус, В.** «Як страшна вынявольвацца дабру...» : [верш, пер. з укр.] / Васыль Стус // Галасы з-за небакраю : анталогія паэзіі свету ў беларус. пер. XX ст. / уклад. М. Скоблы. – Мн., 2008. – С. 608.
816. **Стус, В.** «Як страшна вынявольвацца дабру...» : [верш, пер. з укр.] / Васыль Стус // Заря. – 2004. – 24 янв.
817. **Стус, В.** «Яна і я зрадніцца не маглі…» ; «У гэтым полі, сінім, быццам лён…» : [вершы, пер. з укр.] / Васіль Стус // ЛіМ. – 1995. – 18 жн. (№ 35). – С. 12.

818. **Таркоўскі, А.** Першыя спатканні : [верш, пер. з рус.] / Арсеній Таркоўскі // Галасы з-за небакраю : анталогія паэзіі свету ў беларус. пер. XX ст. / уклад. М. Скоблы. – Мн., 2008. – С. 606.
819. **Таркоўскі, А.** Першыя спатканні : [верш, пер. з рус.] / Арсеній Таркоўскі // Заря. – 2006. – 29 июня. – С. 8.
820. **Ташкаўскі, Б.** Ці ёсць полымя : [верш, пер. з македон.] / Браціслаў Ташкаўскі // Маладосць. – 2004. – № 10. – С. 51.
821. **Цвыд, А.** «Згарэла восень – знічка ўпала…» ; «Чалавек яшчэ ў калысцы…» : [вершы, пер. з укр.] / Антон Цвыд // Жырандоля–2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 201–202.
822. **Цвыд, А.** «Згарэла восень – знічка ўпала…» ; «Чалавек яшчэ ў калысцы…» : [вершы, пер. з укр.] / Антон Цвыд // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 12 снеж. – С. 7.
823. **Цютчаў, Ф.** Вясновая навальніца : [верш, пер. з рус.] / Фёдар Цютчаў // Братэрства'84 : літ. зб. – Мн., 1984. – С. 336.
824. **Чарнецкі, І.** Будзе : [верш, пер. з укр.] / Іван Чарнецкі // Сельская праўда. – Жабінка, 2009. – 12 снеж. – С. 7.
825. **Чарнецкі, І.** Будзе ; «Ці павуцінкі бабінага лета…» : [вершы, пер. з укр.] / Іван Чарнецкі // Жырандоля–2 : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў / уклад. Н. Мацяш ; рэдкал.: Н. Мацяш (гал. рэд.) [і інш.]. – Мн., 2009. – С. 200–201.
826. **Чарнецкі, І.** Смяюся і плачу : [верш, пер. з укр.] / Іван Чарнецкі // Сельская праўда. – Жабінка, 1985. – 18 мая ; Заря. – 1985. – 19 дек. ; Братэрства'88 : літ. зб. – Мн., 1988. – С. 217–218.
827. **Чумачэнка, І.** Восень : [верш, пер. з укр.] / Іван Чумачэнка // Заря. – 1989. – 18 июля.
828. **Шопаў, А.** Паляванне на возеры : [верш, пер. з македон.] / Аца Шопаў // ЛіМ. – 2004. – 25 чэрв. (№ 26). – С. 11.
829. **Шопаў, А.** Паляванне на возеры ; Заўтра : [вершы, пер. з македон.] / Аца Шопаў // Заря. – 2004. – 3 апр.
830. **Шопаў, А.** У цішыню ; Паляванне на возеры ; Заўтра : [вершы, пер. з македон.] / Аца Шопаў // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 4 снеж. – С. 7.
831. **Шылер, Ф.** Надзея : [верш, пер. з ням.] / Фрыдрых Шылер // Заря. – 2011. – 7 апр. – С. 8.
832. **Ясенін, С.** Пушкіну : [верш, пер. з рус.] / Сяргей Ясенін // Сельская праўда. – Жабінка, 1985. – 3 кастр.

АЛЕСЬ КАСКО – РЭДАКТАР

833. **Амяльчук, С.** Дарога, вір і амфара : вершы / Сяргей Амяльчук. – Брэст, 1999. – 58 с. – (Берасьцейскае вогнішча).
834. **Амяльчук, С.** Дарога, вір і амфара : вершы / Сяргей Амяльчук. – [2-е выд.] – Брэст : Выд-ва С. Лаўрова, 2003. – 60 с.
835. **Амяльчук, С.** Зямля, якую бяруць з сабою : зб. хайку / Сяргей Амяльчук. – Мн. : Логвінаў, 2013. – 88 с.
836. **Амяльчук, С.** Мая Сінекура : вершы, паэма-эсэ. / Сяргей Амяльчук. – Луцк : ВМА «Терен», 2010. – 56 с.

837. **Арабейка, І. С.** Сказаць хачу : вершы / Іван Арабейка. – Брест : Альтернатива, 2012. – 92 с.
838. **Белой Вежи свет** : поэзия Брестчины / в пер. Валерия Гришковца. – Брест : Академия, 2005. – 188 с.
839. **Бензярук, Р.** Тры свечкі : вершы / Расціслаў Бензярук. – Брэст, 1997. – 63 с.
840. **Берасцейскія карані** : гіст.-краязн. і літ. зб. / рэдкал.: А. Каско (гал. рэд.) [і інш.]. – Брэст, 1993. – 344 с.
841. **Берасцейскія карані ‘98** : гіст.-краязн. і літ. зб. / рэдкал.: Г. С. Тамашэвіч (гал. рэд.), Алесь Каско [і інш.]. – Брэст, 1998. – 318 с.
842. **Бурдыко, В. В.** Яхта смерти : остросюжетный детектив / Вячеслав Бурдыко. – Брест : Брестская типография, 2002. – 360 с.
843. **Валасюк, Л.** Знакі на валуне : выбранае, новыя вершы / Лявон Валасюк. – Брэст : Брэсцкая друкарня, 2010. – 120 с.
844. **Валасюк, Л.** Леаніды : вершы / Лявон Валасюк. – Брэст : Выд-ва С. Лаўрова, 2003. – 116 с. – (Берасцейскае вогнішча).
845. **Валасюк, Л.** Познія сны : вершы і проза / Лявон Валасюк. – Брэст : Академия, 2006. – 100 с.
846. **Валасюк, Л.** Сцежкі да сядзібы : абразкі маленства / Лявон Валасюк. – Брэст : Брэсцкая друкарня, 2008. – 116 с.
847. **Валасюк, Л. Ф.** Чырвоная вежа : вершы / Лявон Валасюк. – Брэст : ПУП «Изд-во Академия», 2004. – 96 с.
848. **Вашэка, В.** Лампаднае святло : вершы / Вінцэсь Вашэка. – Брэст : Цэнтр «Вежа», [2000]. – 63 с.– (Берасьцейскае вогнішча).
849. **Винарская, И.** Через огонь : стих., пер. / Инга Винарская. – Брест : Изд-во С. Лаврова, 2000. – 132 с. – (Берасцейскае вогнішча).
850. **Ганчук, А. І.** Белы ганак : зб. вершаў / Аляксей Ганчук. – Брэст : Альтернатива, 2010. – 112 с.
851. **Гарагляд, Н.** Матчына песня : вершы / Ніна Гарагляд. – Брэст : Упраўленне інфарм. аблвыканкама, 1995. – 52 с.
852. **Григорович, Я. К.** Глазами доброты : стихи / Янина Григорович. – Брест : Академия, 2006. – 84 с.
853. **Жмінько, К.** Між вамі… : вершы / Кастусь Жмінько. – Брэст : Выд-ва С. Лаўрова, 1999. – 72 с. – (Берасцейскае вогнішча).
854. **Жмінько, К.** Наканаваны неспакой : [вершы] / Кастусь Жмінько. – Гайнаўка ; Брэст : [б. в.], 2008. – 104 с.
855. **Жытко, І.** А. І смех, і бяда : гумарэскі / Іван Жытко. – Брэст : ПУП «Изд-во Академия», 2005. – 48 с.
856. **Красевская, Л. Н.** С Любовью о Любви : стих. 1973–2003 гг. / Любовь Красевская. – Брест : Изд-во С. Лаврова, 2004. – 126 с.
857. **Кухарчук, В. А.** Снежаньскі гром : вершы / Валерый Кухарчук. – Брэст : ПУП «Выд-ва Акадэмія», 2004. – 76 с.
858. **Лагвіновіч, І.** Палыновыя кветкі : вершатворы / Іван Лагвіновіч. – Баранавічы : Грамад. арг. «Творчае згуртаваньне “Сьвятліца”», 2007. – 88 с.
859. **Лагвіновіч, І.** Разлукі выраёвыя : вершы / Іван Лагвіновіч. – Брэст : Вежа, 2000. – 76 с. – (Берасцейскае вогнішча).

860. **Лебедзеў, У. А.** Верасовы разлог : вершы / Уладзімір Лебедзеў. – Брэст : Академия, 2005. – 56 с.
861. **Лебедзеў, У. А.** Восеньская ралля : вершы / Уладзімір Лебедзеў. – Брэст : ПУП «Выд-ва Акадэмія», 2004. – 64 с. – (Берасцейскае вогнішча).
862. **Лебедзеў, У. А.** Несціханае рэха : зб. паэзіі / Уладзімір Лебедзеў. – Брэст : Альтернатива, 2013. – 75 с.
863. **Лебедзеў, У. А.** Нязводныя прысады : вершы / Уладзімір Лебедзеў. – Брэст : Альтернатива, 2008. – 52 с.
864. **Народзіны дня** : тв. удзельнікаў абл. тура рэсп. літ. конкурсу маладых талентаў «Дэбют». (Брэсц. вобл.) / рэд.-уклад.: Алесь Каско, Мікола Пракаповіч, Мікола Сянкевіч. – Брэст : Выд.-ва С. Лаўрова, 2002. – 80 с.
865. **Палёт жаўрука** : вершы школьнікаў Брэстчыны / уклад.: В. Волкава, А. Дэбіш, А. Каско. – Мн. : Экаперспектыва, 1998. – 120 с.
866. **Папека, М.** Чарнавікі… : паэзія / Мікола Папека – Брэст : Брэсцкая друкарня, 1999. – 92 с. – (Берасьцейскае вогнішча).
867. **Паплаўскі, А.** Спынены лістапад. : вершы / Алесь Паплаўскі. – Берасьце : Шлях, 1997. – 64 с. – (Берасьцейскае вогнішча).
868. **Праскураў, В.** Наўсцяж вясковай вуліцы : аповесці, апавяданні, нарысы, дакум. матэрыялы / Васіль Праскураў. – Брэст : Упраўленне інфарм. аблвыканкама, 1995. – 249 с.
869. **Прокопович, В. П.** Дорога домой : рассказы / Вера Прокопович. – Брест : Альтернатива, 2011. – 144 с.
870. **Россихин, В. П.** Блики прошлого : авт. хроника в двух кн. Кн. 1 / Валентин Россихин ; редкол.: А. Каско [и др.]. – Брест : Альтернатива, 2008. – 248 с.
871. **Россихин, В. П.** Земное : стихи / Валентин Россихин. – Брест : Академия, 2005. – 60 с.
872. **Сергіеня, Я. А.** Час малітвы : вершы / Яўген Сергіеня. – Брэст : Брэсцкая друкарня, 2012. – 92 с.
873. **Станкевич, А. И.** На крыльях страдающей совести : стихи / Анатолий Станкевич. – Брест : Шлях, 1996. – 66 с.
874. **Теличко, Н.** Следы времён : стих. / Николай Теличко. – Брест : Управление информ. облисполкома, 1994. – 35 с.
875. **Філатаў, А.** Дарога : палескія аповесці / Аляксей Філатаў. – Берасце : Шлях, 1997. – 192 с. – (Берасцейскае вогнішча).
876. **Хмарук, В. К.** Ростки : стихи, поэтические философизмы / Виктор Хмарук. – Брест : Альтернатива, 2011. – 216 с.
877. **Цвид, А.** Сторінки хвиль : вірші, пер. / Антон Цвид. – Брэст : Цэнтр Вежа, 1999. – 106 с. – (Берасьцейскае вогнішча).

АБ ЖЫЦЦІ І ТВОРЧАСЦІ

БІЯГРАФІЧНЫЯ І ЛІТАРАТУРНА-КРЫТЫЧНЫЯ АРТЫКУЛЫ

878. **Аксенін, С.** «Берасцейскае вогнішча» : [у гэтай серыі выйшла кн. паэзіі А. Каско «45»] / Сымон Аксенін // ЛіМ. – 1998. – 6 сак. (№ 10). – С. 3.
879. **Аксенін, С.** Прэзентацыя кніг 2000 года : [у Брэсц. абл. бібліятэцы, вёў сустрэчу А. Каско] / Сымон Аксенін // ЛіМ. – 2000. – 8 снеж. (№ 49). – С. 3.
880. **Аксенін, С.** Справаздачны сход пісьменнікаў : [Брэсц. вобл. Сакратаром аддз-ня абраны А. Каско] / Сымон Аксенін // ЛіМ. – 1999. – 22 студз. (№ 10). – С. 3.
881. **Александров, Н.** Алесь Каско: «Я родную тут чую мову...» : [к 55-летию поэта] / Николай Александров, Алесь Каско // Брестский курьер. – 2006. – 7 дек. (№ 49). – С. 27.
882. **Алесь Каско** // Беларускія пісьменнікі (1917–1990) : давед. – Мн., 1994. – С. 269.
883. **Алесь Каско** // Памяць : гіст.-дакум. хроніка Ганц. р-на. – Мн., 1999. – С. 426–427 : фат.
884. **Алесь Каско** // Памяць : гіст.-дакум. хроніка Жабін. р-на. – Мн., 1999. – С. 471 : фат..
885. **Алесь Каско** : [карот. біяграф. даведка] // Анталогія беларускай паэзіі : у 3 т. – Мн., 1993. – Т. 3 : Вершы і паэмы. – С. 532.
886. **Алесь Каско** : [карот. біяграф. даведка] // Світязь : літ. зб. Волин. орг. Спілки письменників України. 2. – Київ, 1992. – С. 74.
887. **Алесь Каско – лаўрэат абласной прэміі ЛКСМБ** // Сельская праўда. – Жабінка, 1982. – 20 лют.
888. **Алесь Каско – лаўрэат літаратурнай прэміі імя Аркадзя Куляшова** // Сельская праўда. – Жабінка, 1995. – 7 чэрв.
889. **Алесь Каско (нар. у 1951 годзе)** : [аб жыцці і творчасці] // Літаратурная карта Берасцейшчыны / уклад. А. Крэйдзіч. – Брэст, 2008. – С. 159–163.
890. **Алесь Каско. «Паўлюк Багрым»** : [пра верш] // Родная літаратура ў 6 класе : вучэб.-метад. дап. для настаўнікаў. – Мн., 2000. – С. 98–101.
891. **Алесь Каско – прыняты ў Саюз пісьменнікаў БССР** // Сельская праўда. – Жабінка, 1984. – 22 снеж.
892. **Алесю Каско – 60** : [карот. біяграф. даведка] // Сельская праўда. – Жабінка, 2011. – 10 снеж. – С. 8.
893. **Аляксейчык, Г.** Ліцэісты сустрэліся з паэтам : [аб творчай сустрэчы з А. Каско ў ліцэі г. Жабінка] / Г. Аляксейчык // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 16 верас. – С. 2.
894. **Аляксейчык, Г.** Міжнародная прэмія нашаму земляку : [прэмію імя Ганны Краснапёркі (Германія), нявольніцы фашысц. гета, пісьменніцы атрымаў А. Каско] / Г. Аляксейчык // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 8 чэрв. – С. 2.
895. **Анкета «Адзін дзень майго жыцця: 14 траўня»** : Алесь Каско // Крыніца. – 1998. – № 8. – С. 88–89.
896. **Арлоў, І.** Паэт Каско адыходзіць. У прозу : [пра творчы вечар паэта А. Каско ў Брэсц. абл. бібліятэцы імя М. Горкага] / Іван Арлоў // Вечерний Брест. – 2012. – 23 марта. – С. 7.
897. **Арлова, І.** Каб помнілася твая прысутнасць у свеце :[аб уручэнні літ. прэміі У. Калесніка за калектыўны зб. паэзіі «Трохперсце»] / Ірына Арлова // Народная газета. – 2008. – 26 лістап. – С. 4.

898. **Арочка, М.** На парозе 90-х : літ. агляд / М. М. Арочка, П. К. Дзюбайла, С. С. Лаўшук. – Мн. : Навука і тэхніка, 1993. – 208 с. – Са зместу: [Пра А. Каско]. – С. 78.
899. **Баравікова, Р.** «Любоў нябёсы над табой трымае…» : [прадм. гал. рэд. да берасц. нумара часопіса «Маладосць», узгад. А. Каско] / Раіса Баравікова // Маладосць. – 2007. – № 11. – С. 3.
900. **Барысік, А.** Пад святлом зоркі Яўгеніі Янішчыц : завяршыўся літаратурны год на Брэстчыне : [у т. л. аб уручэнні літ. прэміі імя У. А. Калесніка за калектыўны зб. паэзіі «Трохперце»] / Алена Барысік, Валерый Гапееў // Івацэвіцкі веснік. – 2008. – 28 лістап. – С. 9.
901. **Барысюк, Т.** Ці ёсць чукоўскія, міхалковы і барто на Беларусі? : кн. паэзіі для дзяцей выд-ва «Мастацкая літаратура» за 2003–2005 гг. : [у т. л. кн. Алеся Каско «Два сонцы» (2005)] / Таццяна Барысюк // ЛіМ. – 2006. – 15 снеж. (№ 50). – С. 7.
902. **Беларуска-балгарскі ўзаемапераклад (1991–2008 гг.)** : бібліягр. давед. / склад. Марына Абрагімовіч ; Беларус. тав-ва дружбы і культурнай сувязі з замеж. краінамі. – Мн. : Права і эканоміка, 2009. – 70 с. – Сярод аўтараў: Алесь Каско.
903. **Беларуская дзіцячая літаратура** : вучэб. дапам. : [узгад. кн. А. Каско «Два сонцы»] / А. М. Макарэвіч [і інш.] ; пад агул. рэд. А. М. Макарэвіча, М. Б. Яфімавай. – Мн., 2008. – С. 509.
904. **Бельскі, А.** Крылы маладосці : маладая беларус. паэзія : [у т. л. А. Каско] / А. Бельскі // Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1991. – № 2. – С. 50–60.
905. **Бельскі, А.** Сучасная беларуская літаратура: станаўленне і развіццё творчых індывідуальнасцяў (80–90-я гг.) : вучэб.-метад. дапам. для настаўнікаў / А. Бельскі. – Мн. : Нар. асвета, 1997. – 254 с. – Са зместу: [А. Каско]. – С. 16, 77.
906. **Бензярук, А.** Трэба ў Пінску бываць часцей : [аб уручэнні літ. прэміі імя У. Калесніка, у т. л. Алесю Каско за калектыўны зб. паэзіі «Трохперсце»] / А. Бензярук ; фота аўт. // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 10 снеж.
907. **Бензярук, Р.** З Ганцавіцкага песеннага краю : Алесю Каско – 55 / Расціслаў Бензярук // Сельская праўда. – Жабінка, 2006. – 9 снеж. – С. 5.
908. **Бензярук, Р.** ...І над Жабінкай заззялі «зоркі» : [пра лаўрэатаў прэміі «Берасцейскія зоркі–2002» паэта А. Каско і акцёра І. Герасевіча] / Р. Бензярук // Сельская праўда. – Жабінка, 2003. – 25 студз.
909. **Бензярук, Р.** Каско ці Казка? : абразок : [аб паходжанні прозвішча Алеся Каско] / Расціслаў Бензярук // Народная трыбуна. – 2005. – 3 верас. (№ 35). – С. 6 ; Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 3 верас. – С. 4.
910. **Бібліятэка – паэту, паэт – бібліятэцы** : [карот. інфарм. аб прэзентацыі паэтычных зб. Алеся Каско «Нічога больш» і «Прыадхінуты небасхіл» у Брэсц. абл. бібліятэцы імя М. Горкага] // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 24 сак. – С. 2.
911. **Борсук, Н.** «Скажы пра яго!.. Памаліся. І будзеш пачута…» : [аб вершах-прысвяч. паэтаў Берасцейшчыны М. Багдановічу, у т. л. аб вершы Алеся Каско] / Ніна Борсук // Брестский вестник. – 2007. – 24 мая (№ 21). – С. 13.
912. **Борсук, Н.** «Служыць радзіме і красе...» : [да 50-годдзя Алеся Каско] / Ніна Борсук // Заря. – 2001. – 8 дек. – С. 6.
913. **Борсук, Н.** «Усё, што бачыш, душою прымі» : (зімовыя матывы ў творчасці М. Багдановіча і паэтаў Берасцейшчыны) : [у т. л. А. Каско] / Н. М. Борсук // Традиционное и новаторское в преподавании литературы в школе и вузе : материалы междунар. науч. конф., 20–21 нояб. 2001 г. – Брест, 2002. – Ч. 1. – С. 24–28. – Библиогр.: 4 назв.

914. **Борсук, Н. М.** Канцэпт маці-мадонны ў паэтычным свеце М. Багдановіча і нашых сучаснікаў : [у т. л. А. Каско] / Н. М. Борсук // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. Серыя філалагічных навук. – 2005. – № 1. – С. 4–11. – Бібліягр.: 6 назв.
915. **Борсук, Н. М.** Постаць К. Каліноўскага ў асэнсаванні сучаснай беларускай паэзіі : [літ.-крытыч. арт., узгад. А. Каско] / Н. М. Борсук // Тадэвуш Касцюшка і яго час : матэрыялы міжнар. канф., прысв. 210-годдзю паўстання пад кіраўніцтвам Т. Касцюшкі, 20–21 мая 2004 г. / Брэсц. дзярж. ун-т імя А. С. Пушкіна. – Брэст : Выд-ва УА «БрДУ імя Пушкіна», 2004. – С. 86–91.
916. **Борсук, Н. М.** Уклад Алеся Каско ў пушкіназнаўства / Н. М. Борсук // Сборник научных материалов, посвящённых 200-летию со дня рождения А. С. Пушкина (22–23 окт. 1999 г.). – Брест, 2000. – С. 147–153.
917. **Брест и окрест.** Старая новая пасада : [А. Каско зноў абраны сакратаром Брэсц. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў, карот. інфарм.] // Вечерний Брест. – 1999. – 3 февр.
918. **Бурдыка, В.** «Можаш не пісаць – не пішы» : [пра творчы вечар паэта А. Каско ў Брэсц. абл. бібліятэцы імя М. Горкага] / Вячаслаў Бурдыка // Народная трыбуна. – 2012. – 30 сак. (№ 14). – С. 3.
919. **Бязвер’е вера пераможа** : [А. Каско і Н. Мацяш – удзельнікі др. Міжнар. Кангрэсу беларус. ПЭН-цэнтра] / гут. Іван Калянковіч // Вечерний Брест. – 1995. – 22 сент. (№ 39).
920. **Бяласін, Я.** Два паэты : таварыс. нататкі : [пра творчасць А. Каско і М. Пракаповіча] / Яўген Бяласін // ЛіМ. – 1995. – 14 ліп. (№ 28). – С. 8.
921. **Валуевіч, Т.** «Калі ў свой лёс бракуе веры, няшмат і ў слове глыбіні…» : [прэм’ера кн. А. Каско «45» у в. Чудзін і Ганцавічах] / Т. Валуевіч ; фота А. Стрыжыча // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1998. – 4 крас.
922. **Валуевіч, Т.** Чудзін – вёска паэтычная : [прэм’ера кн. А. Каско «45» у Чудзіне] / Т. Валуевіч // ЛіМ. – 1998. – 5 чэрв. (№ 23). – С. 8.
923. **Віншуем!** : [А. Каско з літ. прэміяй] // Народная трыбуна. – 1995. – 10 чэрв. (№ 39).
924. **Віншуем з узнагародай!** : [у Алеся Каско – ганаровая грамата абл. Савета дэпутатаў] // Народная трыбуна. – 2001. – 15 снеж. (№ 100).
925. **Волкович, А.** Ласточкам даны крылья, а живут они под нашими крышами : [о праздновании 60-летия Е. Янищиц в Пинске и Пин. р-не и вручении лит. премии им. В. Колесника за коллективный сб. поэзии «Трохперсце»] / Александр Волкович // Брестский курьер. – 2008. – 27 нояб. (№ 48). – С. 10.
926. **Вывучэнне аглядавых тэмаў па беларускай літаратуры** / аўт.-склад.: В. Я. Ляшук, Г. М. Снітко. – Мн. : ТАА “Юніпрэс”, 2001. – 240 с. – Са зместу: [Алесь Каско]. – С. 21, 25.
927. **[Выйшла ў свет новая кніга лаўрэата Літ. прэміі імя А. Куляшова А. Каско «45»]** // Сельская праўда. – Жабінка, 1997. – 17 снеж.
928. **Галубовіч, Л.** На вяршыні дзён : штрыхі да творчага партр. Алеся Каско / Леанід Галубовіч // Дзеяслоў. – 2011. – № 6. – С. 290–295.
929. **Ганчук, А.** «Трохперсце» ў Жабінцы : [аб прэзентацыі калектыўнага зб. паэзіі «Трохперсце», узгад. А. Каско] / Аляксей Ганчук ; фота аўт. // ЛіМ. – 2009. – 29 мая (№ 20). – С. 3.
930. **Гарагляд, Н.** Алесю Каско – 50 / Ніна Гарагляд // Навіны Камянеччыны. – 2001. – 15 снеж.

931. **Гардзей, В.** Вершы, напісаныя ў Белых Бярэзніках : да 70-годдзя з дня нараджэння Міколы Купрэева : [узгад. А. Каско] / Віктар Гардзей // Маладосць. – 2007. – № 5. – С. 118–125.
932. **Гардзей, В.** Лань – рака паэтычная : [аб творчасці] / Віктар Гардзей // Полымя. – 2012. – № 2. – С. 158–162.
933. **Гардзей, В.** Лань – рака паэтычная : Алесю Каско – 50 : [аб творчасці] / Віктар Гардзей // ЛіМ. – 2001. – 7 снеж. (№ 49). – С. 8.
934. **Гардзей, В.** Лань – рака паэтычная : літ.-біяграф. нарыс / Віктар Гардзей // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2011. – 10 снеж., 14 снеж. – С. 4.
935. **Гардзей, В.** Як прыходзіць сталасць : [пра творчасць А. Каско] / Віктар Гардзей // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1980. – 15 крас.
936. **Гардзіенка, П.** Землякі заўсёды разам : [вечар А. Каско і М. Пракаповіча ў Доме літаратараў у Мінску] / П. Гардзіенка // ЛіМ. – 1992. – 18 снеж. (№ 39). – С. 13.
937. **Гедзік, Г.** Скрыпка і рапіра : абрыс творч. партр. Алеся Каско / Галіна Гедзік // ЛіМ. – 1998. – 16 кастр. (№ 42). – С. 6–7.
938. **Гілевіч, Н.** Любоў прасветлая: роздумы ў вершах і прозе аб роднай мове : лірыка-публіцыст. хроніка, 1947–1995 / Ніл Гілевіч. – Мн. : Навука і тэхніка, 1996. – 544 с. – Са зместу: [А. Каско]. – С. 210.
939. **Гілевіч, Н.** Покліч жыцця і часу : публіцыст. выступленні і арт. / Ніл Гілевіч. – Мн. : Беларусь, 1983. – 239 с. – Са зместу: [А. Каско]. – С. 109.
940. **Гніламёдаў, У.** Ад даўніны да сучаснасці : нарыс пра беларус. паэзію : [у т. л. А. Каско] / У. Гніламёдаў. – Мн. : Маст. літ., 2001. – С. 209, 240.
941. **Гніламёдаў, У.** Публіцыстыка і медытацыі : [у т. л. пра творчасць А. Каско як паэта лірыка-філасафіч. складу] / Уладзімір Гніламёдаў // Полымя. – 1991. – № 3. – С. 246–247.
942. **Гніламёдаў, У.** «...Твой крок чуваць» : [у т. л. пра творчасць А. Каско] / Уладзімір Гніламёдаў // ЛіМ. – 1983. – 10 чэрв. (№ 23). – С. 5, 6–7.
943. **Городская панорама** : [літ. вечарына-сустрэча ў Брэсц. абл. бібліятэцы імя М. Горкага з В. Сахарчуком і А. Каско] // Вечерний Брест. – 1995. – 24 марта. – С. 1.
944. **Городская панорама** : [Літ. прэмія імя А. Куляшова за 1994 г. А. Каско за зб. «Час прысутнасці»] // Вечерний Брест. – 1995. – 2 июня.– С. 1.
945. **Гришковец, В.** Сеять – значит жить : [творчество А. Каско] / Валерий Гришковец // Заря. – 2004. – 23 окт.
946. **Грышкавец, В.** Пачынаецца ўсё з любові... : [аб святкаванні 60-годдзя Я. Янішчыц у Пінску і Пін. р-не і ўручэнні літ. прэміі У. Калесніка за калектыўны зб. паэзіі «Трохперсце»] / Валерый Грышкавец // Заря. – 2008. – 25 нояб. – С. 1–2.
947. **Грышкевіч, С.** Сэрца, словам абуджанае... : [карот. інфарм. аб прэзентацыі зб. А. Каско «Трохкроп'е» у БрДУ імя А. Пушкіна] / Сяргей Грышкевіч // Заря. – 2002. – 22 янв.
948. **Густ традыцыі** : [карот. інфарм. аб сустрэчы з А. Каско ў БрДУ імя А. Пушкіна] // Народная трыбуна. – 2002. – 16 сак. (№ 11).
949. **Дамарацкая, І.** Зборнік «Трохперсце» – літаратурная жамчужына : [прэзентацыя зб. вершаў «Трохперсце» у Ганц. раён. бібліятэцы імя В. Праскурава] / Ірына Дамарацкая // Ганцавіцкі час. – 2008. – 5 снеж. (№ 49). – С. 2.
950. **Дамарацкая, І.** Паэт прызнаўся ў каханні : [аб прэзентацыі кнігі А. Каско «Нічога больш» ў Ганц. кінатэатры «Маладосць»] / Ірына Дамарацкая // Ганцавіцкі час. – 2012. – 27 крас. (№ 17). – С. 4.

951. **21 снежня 2001 года** : літ. вечар да 20-годдзя Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў і 50-годдзя паэта Алеся Каско : [плакат-абʼява]. – Брэст, 2001.

952. **Дедок, В.** Писатели области подводят итог : [по материалам отчёта А. Каско на отчёт.-выбор. конф. обл. отд. Союза белорус. писателей] / Валерий Дедок // Полесская правда. – Пинск, 2001. – 10 окт.

953. **Дзімітруковіч, В.** Мы гасцям заўсёды рады : [аб сустрэчы чытачоў з А. Каско, М. Купрэевым, М. Папекам і У. Ягоўдзікам у Пружан. дзіц. бібліятэцы] / Вольга Дзімітруковіч ; фота Аляксандра Мелеша // Раённыя будні. – Пружаны, 2001. – 10 лістап. – С. 2.

954. **Дулевіч, Т.** «І не знікаць паэтам вечна…» : [аб удзеле Алеся Каско ў літ.-муз. кампазіцыі, прысв. У. Караткевічу, ў дзіц. бібліятэцы г. Жабінка] / Т. Дулевіч // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 1 снеж.

955. **Жуковіч, В.** З Алесем Каско брэсцкія пісьменнікі не прападуць… : [дзейнасць Брэсц. абл. аддз-ня СП Беларусі] / Васіль Жуковіч // Народная Воля. – 1998. – 1 крас.

956. **З узнагародай!** : [А. К. Каско узнагар. Ганар. граматай Міністэрства культуры і друку Рэсп. Беларусь за добрасумлен. і плённую працу на ніве перыядыч. друку Беларусі] // Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 10 верас.

957. **Задарожны, С.** Сустрэчы з паэзіяй : [пра сустрэчу з А. Каско ў Жабін. раён. бібліятэцы] / С. Задарожны ; фота І. Жук // Сельская праўда. – Жабінка, 2002. – 13 лют.

958. **Казанская, М.** Служенье муз не терпит суеты : [о лит. встрече с писателями Брестчины, которая прошла на ОАО «Берёзовский сыродельный комбинат», среди приглашённых – А. Каско] / Мария Казанская ; фото Леонида Гречко // Маяк. – Берёза, 2007. – 3 марта. – С. 3.

959. **Калайдзенка, А.** Ліцэй вітаў паэтаў : [сустрэча пісьменнікаў А. Каско, Я. Сергіені і А. Паплаўскага з навучэнцамі ліцэя г. Жабінка] / Алена Калайдзенка // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 11 лют. – С. 3.

960. **Калеснік, У.** Паэтаў лёс і воля вольніца : [пра творчасць А. Каско] / Уладзімір Калеснік // Полымя. – 1994. – № 12. – С. 211–227.

961. **Каско, А.** Алесь Каско, паэт, адказны сакратар Брэсцкага аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў : «Я стаў лаўрэатам Мядовай прэміі імя Міколы Папекі» : [аб дасягнутым у мінулым годзе і планах на будучы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2001. – 29 снеж.

962. **Каско Алесь** / В. І. Козіч // Беларускія пісьменнікі : біябібліягр. слоўнік : у 6 т. – Мн., 1994. – Т. 3 / пад. рэд. А. В. Мальдзіса. – С. 207–208.

963. **Каско Алесь** (Аляксандр Канстанцінавіч) // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. – Мн., 1999. – Т. 8. – С. 143.

964. **Каско Алесь Канстанцінавіч** // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі : у 5 т. – Мн., 1995. – Т. 3. – С. 11.

965. **Каско Аляксандр Канстанцінавіч** / А. В. Башчук // Памяць : гіст.-дакум. хроніка Брэста : у 2 кн. – Мн., 2001. – Кн. 2. – С. 652–653.

966. **Каско, А.** Сакратар абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў Алесь Каско: «Кніга будзе жыць!» : абл. аддз-ню беларус. пісьменнікаў – 20 / Алесь Каско ; гут. Сяргей Грышкевіч // Заря. – 2001. – 6 окт.

967. **Каско, А.** Мы існуем, каб духоўна трымалася беларускае грамадства / [Алесь Каско] ; інтэрвʼю ўзяла Тамара Лісічык // Брестский курьер. – 2006. – 26 окт. (№ 43). – С. 5.

968. **Каско, А.** Нельга бульдозерам угрызацца ў слова. Яно было першым : [пра сваю дзейнасць і творчасць] / [Алесь Каско] ; гут. вяла Тамара Лісічык // Брестский курьер. – 2005. – 20 янв. (№ 4). – С. 8.
969. **Каўко, А.** «Плынь творчасці няхай не абмялее…» : [інтэрв'ю з А. Каўко і В. Кухарчуком, з нагоды юбілею літ. аб'яд-ня «Ясельда» пры Іван. раён. газ. «Чырвоная звязда», узгад. А. Каско] / Аляксей Каўко, Валерый Кухарчук // Гоман. – 2006. – Вып. 3. – С. 342–343.
970. **Козіч, В.** Шчырасць – адзнака таленту : пра паэзію А. Каско / Вольга Козіч // Роднае слова. – 2001. – № 1. – С. 98–99.
971. **Коршунов, С.** Многолетний опыт сохранили на диск : [о диске «Постаці» с видеозаписями известных культурных деятелей Брестчины и Гродненщины, в т. ч. А. Каско] / Станислав Коршунов // Брестская газета. – 2010. – 22 окт. (№ 43). – С. 2.
972. **Краса і сіла** : Алесь Каско (нар. 1951) : [карот. біягр. даведка; ёсць фота] // Звязда. – 2001. – 6 кастр. – С. 6.
973. **Крэйдзіч, А.** На трывалым падмурку : [аб літ. вандроўцы па вобл. членаў Брэсц. аддз-ня СПБ; узгад. А. Каско] / Анатоль Крэйдзіч // Маладосць. – 2006. – № 11. – С.10–14.
974. **Крэйдзіч, А.** Падсумавалі зробленае : [у т. л. аб чарговым абранні А. Каско сакратаром Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў] / Анатоль Крэйдзіч // ЛіМ. – 2001. – 12 кастр. (№ 41). – С. 3.
975. **Крэйдзіч, А.** Пісьменніцкая суполка не толькі расце, але і маладзее… : [у т. л. аб чарговым абранні А. Каско сакратаром Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў] / Анатоль Крэйдзіч // Чырвоная змена. – 2001. – 6 лістап. – С. 7.
976. **Купрэеў, М.** Абрысы творчай постаці пісьменніка : гут. Леаніда Галубовіча з Міколам Купрэевым, якая адбылася на пач. 1994 г. : [узгад. А. Каско] / Леанід Галубовіч, Мікола Купрэеў // Палеская элегія : аповесці / Мікола Купрэеў ; уклад. Л. М. Галубовіч. – Мн., 2007. – С. 5–15. – (Лімаўскі фальварак).
977. **Курбанава, Г.** З паэтамі сустрэліся рабяты : [сустрэча з паэтамі А. Каско і В. Сахарчуком у дзіц. бібліятэцы] / Г. Курбанава // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 1994. – 25 кастр.
978. **Ладуцька, К.** Дзе знаходзяцца крыніцы… : [прэзентацыя зб. вершаў «Трохперсце»] / Кастусь Ладуцька // ЛіМ. – 2008. – 26 снеж. (№ 52). – С. 3.
979. **Лайкоў, Я.** Залацінкі сярод слоўнай руды : [у т. л. пра апавяданне Алеся Каско «Прывідная камандзіроўка» («Маладосць», 2010, № 6)] / Янка Лайкоў // ЛіМ. – 2010. – 23 ліп. (№ 29). – С. 7.
980. **Лаўрэаты літаратурных прэмій** : [у т. л. прэміі імя А. Куляшова, А. Каско – за кн. «Час прысутнасці»] // ЛіМ. – 1995. – 2 чэрв. (№ 22). – С. 3.
981. **Лаўрэаты прэміі імя У. Калесніка** : [карот. інфарм. аб уручэнні прэміі лаўрэатам 2008 г., у т. л. А. Каско] // Сельская праўда. – Жабінка, 2008. – 22 лістап. – С. 2.
982. **Лісічык, Т.** Прэмія прымірэння для берасцейскага паэта : [Міжнар. прэмію імя Ганны Краснапёркі (Германія), нявольніцы фашысц. гета, пісьменніцы атрымаў А. Каско] / Тамара Лісічык // Брестский курьер. – 2005. – 2 июня (№ 23). – С. 10.
983. **Літаратурнае аб'яднанне «Плынь»** : [у т. л. пра А. Каско] / падрыхт. Васіль Сахарчук // Сельская праўда. – Жабінка, 1995. – 10 чэрв.
984. **Локтыш, С.** Сустрэча ў бібліятэцы : [прэзентацыя зб. вершаў «Трохперсце» М. Рудкоўскага, М. Пракаповіча, А. Каско ў Ганц. раён. бібліятэцы імя В. Праскурава] / тэкст і фота Святланы Локтыш // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2008. – 3 снеж.

985. **Ляшук, В. Я.** Літаратары-выпускнікі Брэсцкага педінстытута імя А. С. Пушкіна : [у т. л. А. Каско] / В. Я. Ляшук, Г. М. Снітко // Літаратура Берасцейшчыны / В. Я. Ляшук, Г. М. Снітко. – Брэст, 1999. – С. 313–315.
986. **Ляшук, В. Я.** Літаратурная Берасцейшчына : краязн. нарысы, партр., арт. / В. Я. Ляшук, Г. М. Снітко. – Мн. : Литература и искусство, 2008. – 320 с. : іл. – Імянны паказальнік: с. 311–315.
987. **Майсейчык, А. А.** Вяртанне да родных вытокаў : [аб творчасці паэта А. Каско] / А. А. Майсейчык // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. – 2001. – № 3. – С. 49–58.
988. **Майсейчык, А. А.** Ля крынічных вытокаў паэзіі А. Каско / А. А. Майсейчык // Праблемы сучаснай беларусікі : матэрыялы навук. канф., прысв. 75-годдзю У. А. Калесніка. – Брэст, 1999. – С. 3–5. – (Брэсц. дзярж. ун-т).
989. **Макасюк, В.** «Купалу, Багдановіча – люблю...» : [пра вечарыну, прысв. 55-годдзю паэта А. Каско, у Жабін. раён. бібліятэцы] / В. Макасюк, М. Плечка // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 13 студз. – С. 5.
990. **Мельнікава, З.** Беларуская справа і Польшча паводле публіцыстыкі Я. Купалы і З. Бядулі 1919–1920 гг. : [літ.-крытыч. арт., узгад. фрагмент верша А. Каско] / Зоя Мельнікава // Польска-беларускія моўныя літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі / пад рэд. М. Кандрацюка, Б. Сегеня. – Беласток, 2004. – Т. 6 : Матэрыялы XI Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Шлях да ўзаемнасці». Беласток, 18–20. VII. 2003. – С. 297–307.
991. **Мельнікава, З.** «Песняры – ваяры, як няма каму стаць ваярамі...» : паэзія Алеся Каско, лаўрэата Літ. прэміі імя Аркадзя Куляшова / Зоя Мельнікава // Маладосць. – 2003. – № 8. – С. 131–140.
992. **Мельнікава, З.** Часопіс «Тэрмапілы» (2004–2007 гг.) і сучасны беларускі літаратурны працэс : [літ.-крытыч. арт., узгад. А. Каско] / Зоя Мельнікава // Тэрмапілы. – Беласток, 2008. – № 12. – С. 329–332.
993. **Мікалаеў, А.** Даў Бог талент. Каб яшчэ і грошай хто падкінуў : нататкі са справ.- выбар. сходу літаратараў Берасцейшчыны : [сакратаром Брэсц. абл. аддз-ня Саюза беларус. пісьменнікаў абраны А. Каско] / Анатоль Мікалаеў // Заря. – 1999. – 30 янв.
994. **Михальчук, Л.** «Будзьма» – с литературой : [упом. А. Каско как лауреат лит. премии В. Колесника] / Лариса Михальчук // Белорусы и рынок. – 2008. – 8 дек. (№ 49). – С. 26.
995. **Мохар, К.** Яшчэ не спета лепшая песня... : [аб прэзентацыі кнігі А. Каско «Нічога больш» у Ганц. кінатэатры «Маладосць»] / Кастусь Мохар // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2012. – 28 крас. – С. 4.
996. **Мяснянкина, А.** «Трохперсце» – наша общая победа : [интервью с зам. директора по науч. раб. Брест. обл. б-ки им. М. Горького А. Мяснянкиной, упом. сб. «Трохперсце»] / Алла Мяснянкина // Вечерний Брест. – 2008. – 25 июля. – С. 5.
997. **Непазбежнасць навізны** : анкета «ЛіМа» / А. Каско // ЛіМ. – 1992. – 3 студз. (№ 1). – С. 6.
998. **Новы паэтычны зборнік А. Каско** : [карот. інфарм. аб прэзентацыі зб. «Трохкроп'е» ў БрДУ імя А. Пушкіна] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2002. – 26 студз.
999. **Паплаўскі, А.** З юбілеем, спадар Алесь! // Выток. – Лунінец, 2012. – № 1. – С. 3.
1000. **Пашкевіч, А.** Літаратура, як нацыянальная ідэя : [дакл. старш. ГА «Саюз беларус. пісьменнікаў» А. Пашкевіча, прачытаны на чарговым XV справ.-выбар. з'ездзе 22 кастр. 2006 г., узгад. А. Каско] / Алесь Пашкевіч // Наша слова. – 2006. – 27 снеж. (№ 52). – С. 5, 6–7.

1001. **Паэтычныя галасы Брэстчыны.** – Брэст, 1991. – 55 с. – Са зместу: [Алесь Каско]. – С. 38–41.

1002. **Платонава, І.** «Першацвет» праз тры гады : (агляд выдання маладых літаратараў Беларусі) : [узгад. А. Каско] / І. Платонава // Наша слова. – 1995. – 18 кастр. (№ 42). – С. 3.

1003. **Праневіч, Г.** Місія паэта : споўнілася 50 гадоў Алесю Каско / Генадзь Праневіч // Брестский курьер. – 2002. – 3–9 янв. (№ 1). – С. 4–5.

1004. **Праневіч, Г.** Місія паэта : [пра паэзію Алеся Каско] / Генадзь Праневіч // Радаводнае дрэва Прыпяці. – Брэст, 2002. – С. 46–53.

1005. **Прыняты ў СП БССР** : [А. Каско] // ЛіМ. – 1984. – 14 снеж. (№ 50). – С. 2.

1006. **Прэзентацыя кнігі Алеся Каско** : [карот. інфарм.] // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2012. – 18 крас. – С. 1.

1007. **Ракіцкі, М.** Залацінкі дзіцячай мудрасці : [аб прэзентацыі кн. А. Каско «Два сонцы» ў Жабін. раён. дзіц. бібліятэцы] / М. Ракіцкі // Сельская праўда. – Жабінка, 2005. – 5 сак. – С. 4.

1008. **Раманава, Т.** Чытачы «ажывілі» казку : [аб пастаноўцы казкі А. Каско «Чыстага ўсё нячыстае баіцца» ў Жабін. раён. дзіц. бібліятэцы] / Т. Раманава ; фота І. Жук // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 6 студз.

1009. **Роднае слова будзе жыць...** : [аб уручэнні літ. прэміі імя У. Калесніка аўт. зб. паэзіі «Трохперсце»] / фота Галіны Мазінай // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2008. – 3 снеж.

1010. **Сахарчук, В.** Алесю Каско – 50 : [прадм. да падборкі вершаў А. Каско, карот. біягр. паэта] / В. Сахарчук // Сельская праўда. – Жабінка, 2001. – 8 снеж.

1011. **Свістуновіч, С.** «Як ні ёсць, а родны край – святыня...» : паэту Алесю Каско – 60 : [аб творчасці] / Сымон Свістуновіч // Звязда. – 2011. – 10 снеж. – С. 6.

1012. **Свята паэтычнага слова** : [прэзентацыя кн. А. Каско «Нічога больш» у Ганцавічах] // Информ-прогулка. – Лунинец, 2012. – 26 апр. (№ 17). – С. 11.

1013. **Сіўко, Ф.** Праўдзівае смяхоцьце : (з новых запісаў) : [узгад. А. Каско] / Франц Сіўко // Наша Ніва. – 2006. – 29 верас. (№ 35). – С. 40–41.

1014. **«Служыць Радзіме і красе...»** // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2001. – 15 снеж.

1015. **Сустрэча з паэзіяй** : [вечарына А. Каско і В. Сахарчука у Брэсц. абл. бібліятэцы імя М. Горкага] // Сельская праўда. – Жабінка, 1995. – 1 крас.

1016. **Три номинации на четверых** : [о лауреатах лит. премии им. В. Колесника в 2008 г., среди них – авт. сб. «Трохперсце»] // Вечерний Брест. – 2008. – 21 нояб. – С. 1.

1017. **Трэцяя прэмія – у Алеся Каско** : [за апавяданне «Ид...цем» у конкурсе карот. апавяданняў, аб'яўл. Саюзам беларус. пісьменнікаў і рэд. газ. «Звязда»] // Сельская праўда. – Жабінка, 1994. – 26 сак.

1018. **Тураў, У.** «Прыадхінуты небасхіл» Алеся Каско : [пра творчы вечар паэта А. Каско ў Брэсц. абл. бібліятэцы імя М. Горкага (20 сак.)] / Уладзімір Тураў // Заря. – 2012. – 22 марта. – С. 2.

1019. **Тураў, У.** «Я сумленны ў сваёй паэзіі» : вядомаму паэту Алесю Каско сёння спаўняецца 60 гадоў. Віншуем! : [аб творчасці Алеся Каско, карот. біягр.] / Уладзімір Тураў // Заря. – 2011. – 10 дек. – С. 9.

1020. **Тычко, Г.** «Сьлед на цэлы век...» : мае сустрэчы з Уладзімірам Калеснікам : [аб У. А. Калесніку, узгад. Алесь Каско] / Галіна Тычко // Дзеяслоў. – 2007. – № 2. – С. 285–289.

1021. **Уладзімір Калеснік, Алесь Каско і Мікола Пракаповіч, 1983** / фота М. Барценева // Дзень паэзіі–88. – Мн., 1988. – С. 225.
1022. **Філатаў, А.** «Паўналадныя» паўвеку Алеся Каско : [аб творчасці А. Каско] / Аляксей Філатаў // Заря над Бугом. – Брест, 2001. – 8 дек.
1023. **Філатаў, А. Г.** Не забуду вас, хлопцы : [успаміны аб пісьменніках Берасцейшчыны, у т. л. аб А. Каско] // Страла жыцця : мініяцюры, апавяданні, нар. гумар, аповесці, вершы / Аляксей Філатаў. – Брэст, 2007. – С. 54–108.
1024. **Целеш, Л.** Чудзінскі паэт : [пра А. Каско] / Лявон Целеш // Краязнаўчая газета. – 2011. – Снеж. (№ 46). – С. 5.
1025. **Целеш, Л.** Шчодры талент : [да 60-годдзя беларус. паэта і пер. А. Каско] / Лявон Целеш // ЛіМ. – 2011. – 16 снеж. (№ 50). – С. 6.
1026. **Целеш, Л.** Юбілей беларускага паэта Алеся Каско / Лявон Целеш // Наша слова. – 2011. – 14 снеж. (№ 50). – С. 2.
1027. **Чабан, Т.** Авансы маладосці – і сталасці даўгі... : [паэзія 80-х гадоў. Сярод аўт. – А. Каско] / Тамара Чабан // Дзень паэзіі–1990. – Мн., 1990. – С. 216–224.
1028. **Чабан, Т.** Вернасць вытокам : маладая беларус. паэзія, год 1980 : [у т. л. творчасць А. Каско] / Тамара Чабан // Маладосць. – 1981. – № 3. – С. 176–183.
1029. **Чарота, А.** Каб заўжды былі з намі : [карот. рэц. на кн. В. Гадулькі «Голас», узгад. А. Каско] / А. Чарота // Маладосць. – 2005. – № 7. – С. 152.
1030. **«Чыстага ўсё нячыстае баіцца»** : [аб. прэм'еры кн. у Пружан. дзіц. бібліятэцы] // Сельская праўда. – Жабінка, 2001. – 28 лістап.
1031. **Шаўлякова, І.** Portrait de famille на фоне поўні і сонечнага зацьмення : часопіс. паэзія 2001 года : [у т. л. А. Каско] / Ірына Шаўлякова // Маладосць. – 2003. – № 2. – С. 116–129.
1032. **Ягоўдзік, У.** «Паэзія – акі пціца…» : [успаміны пра М. Рудкоўскага, узгад. А. Каско] // Ягоўдзік, У. І. Шчыраю ноччу : проза / Уладзімір Ягоўдзік ; маст. П. Ю. Татарнікаў. – Мн., 2009. – С. 146–152.
1033. **Яніцкі, М.** Калі, зямля, тваё прызванне – нас нарадзіць і пахаваць, дык жыць – людзей наканаванне… : [біягр. і творчасць А. Каско] / Міхаіл Яніцкі // Савецкае Палессе. – Ганцавічы, 2011. – 21 мая. – С. 3.
1034. **Яўсовіч, К.** Сустрэча з паэтам : [аб сустрэчы ў Маціевіцкай базавай школе ў Дзень беларус. пісьменства з паэтам А. Каско] / К. Яўсовіч, Н. Кабась // Сельская праўда. – Жабінка, 2010. – 11 верас. – С. 3.

ВЕРШЫ, ПРЫСВЕЧАНЫЯ А. КАСКО

1035. **Аляхновіч, М.** Досвітак: А. Каско // Жыццёвае веры прадзіва : вершы / Мікола Аляхновіч. – Брэст, 2006. – С. 87.
1036. **Арабейка, І.** Алесю Каско / Іван Арабейка // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня. Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: Л. Валасюк (гал. рэд.) [і інш.] ; уклад. А. Філатаў. – Брэст, 2010. – № 3. – С. 70.
1037. **Арабейка, І.** Алесю Каско / Іван Арабейка // Новы час. – 2011. – 22 ліп. (№ 29). – С. 13 (Дадат.: Літ. Беларусь ; вып. № 7).
1038. **Бензярук, Р.** Без снегу, без марозу...: Алесю Каско // Вясёлка сяміколерная : вершы і пераклады / Расціслаў Бензярук. – Брэст, 2005. – С. 33 ; Тэрмапілы. – Беласток, 2007. – № 11. – С. 118.

1039. **Вашэка, В.** «Адраджаецца душа…» / Вінцэсь Вашэка // Крыніца. – 1996. – № 7. – С. 96.

1040. **Вашэка, В.** Душа: Алесю Каско / Вінцэсь Вашэка // Лампаднае святло : вершы / Вінцэсь Вашэка. – Брэст, [2000]. – С. 37 ; Заря. – 2008. – 24 янв. (№ 8). – С. 8 ; Маладосць. – 2008. – № 11. – С. 51.

1041. **Галаскок, А.** «Здалёк спрытна кінуў ласо…» : Алесю Каско (да 60-годдзя) / Аляксей Галаскок // Ганцавіцкі час. – 2012. – 8 чэрв. (№ 23). – С. 8.

1042. **Ганчук, А.** «Мы адчынім маленькія сенцы...»: Алесю Каско // Белы ганак : зб. вершаў / Аляксей Ганчук. – Брэст, 2010. – С. 35.

1043. **Ганчук, А.** «Прыадчынім маленькія сенцы…» / Аляксей Ганчук // Сельская праўда. – Жабінка, 2007. – 8 верас.

1044. **Ганчук, А.** «Прыадчынім маленькія сенцы…»: Алесю Каско / Аляксей Ганчук // ЛіМ. – 2009. – 13 лют. (№ 6). – С. 8.

1045. **Григорович, Я.** О газете «Заря»: Каско Алесю, Крейдичу Анатолию, Иванову Александру // Когда сердце полно вдохновения… : стихи / Янина Григорович. – Брест, 2007. – С. 46.

1046. **Дэбіш, В.** «З вершамі сшытак юначы гартаю…» // Лісты да Марыі : вершы / Васіль Дэбіш. – Мн., 1996. – С. 101.

1047. **Жмінько, К.** «Маё сэрца ляціць вінавата...»: Алесю Каско // Наканаваны неспакой : вершы / Кастусь Жмінько. – Гайнаўка ; Брэст, 2008. – С. 67.

1048. **Жук, Р.** Алесю Каско / Рыгор Жук // Информ-прогулка. – Лунинец, 2012. – 24 мая (№ 21). – С. 11.

1049. **Замуравкин, И.** «Одиночество двери откроет…» / Игорь Замуравкин // Заря. – 1995. – 4 апр.

1050. **Лагвіновіч, І.** Песня каласковая: Алесю Каско // Палыновыя кветкі : вершатворы / Іван Лагвіновіч. – Баранавічы, 2007. – С. 5.

1051. **Лебедзеў, У.** «Ідзе, ідзе ўжо новае стагоддзе…»: А. Каско // Восеньская ралля : вершы / Уладзімір Лебедзеў. – Брэст, 2004. – С. 35.

1052. **Лебедзеў, У.** Магелан: Алесю Каско // Несціханае рэха : зб. паэзіі / Уладзімір Лебедзеў. – Брэст, 2013. – С. 66.

1053. **Мазько, А.** «Вока воран ворану не выклюе…»: Алесю Каско / Андрэй Мазько // Раённыя будні. – Пружаны, 2001. – 26 мая. – С. 4.

1054. **Мацяш, Н.** Стралок: Алесю Каско / Ніна Мацяш // Заря. – 2003. – 20 сент.

1055. **Мацяш, Н.** «Што было, і што ёсць, і што будзе…» // Я вас люблю : вершы-прысвячэнні / Ніна Мацяш. – Брэст, 1998. – С. 40.

1056. **Мураўскі, Я.** Алесю Каско – 60 / Ян Мураўскі // Жырандоля : літ. альманах Брэсц. абл. аддз-ня. Саюза беларус. пісьменнікаў / рэдкал.: М. Сянкевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Брэст, 2012. – № 4. – С. 284.

1057. **Парчук, Н.** «Трохперсце»: Міхасю Рудкоўскаму, Міколу Пракаповічу, Алесю Каско ; Просьба: Алесю Каско // Зарунее жыта зноў... : вершы, афарызмы, пер. з рус. мовы / Надзея Парчук. – Мн., 2010. – С. 76–77.

1058. **Пракаповіч, М.** «Ну што, мой дружа, зноў не ў тыя сані...» // Неад'емнае / Мікола Пракаповіч. – Мн., 1982. – С. 11 ; Маладосць. – 1982. – № 8. – С. 4.

1059. **Прокопович, М.** Друг / Микола Прокопович ; пер. с белорус. Петра Кошеля // Нёман. – 1985. – № 1. – С. 64.

1060. **Сахарчук, В.** Жыццё / Васіль Сахарчук // Заря. – 1996. – 14 нояб. ; 1998. – 10 февр. ; Маладосць. – 1998. – № 8. – С. 103–104.
1061. **Сідорка, Н.** Варта : [балада] / Насця Сідорка // Сельская праўда. – Жабінка, 2012. – 25 лют. (№ 16). – С. 8.
1062. **Сідорка, Н.** Варта : (балада): прысвячаецца Алесю Каско // Пялёсткі / Насця Сідорка. – Брэст, 2013. – С. 28–29. – (Брестский курьер рекомендует).
1063. **Станкевич, А.** Камень / Анатолий Станкевич // На крыльях страдающей совести : стихи / Анатолий Станкевич. – Брест, 1996. – С. 32.
1064. **Станкевич, А.** Поле / Анатоль Станкевич // Заря. – 1999. – 4 февр.

ПАРОДЫІ НА ВЕРШЫ А. КАСКО

1065. **Грышкевіч, С.** Грунтоўнае каханне / Сяргей Грышкевіч // ЛіМ. – 2004. – 30 ліп. (№ 31). – С. 13.
1066. **Зэкаў, А.** Калі ажыла душа… / Анатоль Зэкаў // ЛіМ. – 2005. – 29 крас. (№ 17). – С. 13.
1067. **Марук, У.** Давайце не будзем / Уладзімір Марук // Полымя. – 1997. – № 8. – С. 318.
1068. **Ненадавец, А.** Ода згубленаму гімну / Аляксей Ненадавец // Першацвет. – 1993. – № 2. – С. 123 ; Наша слова. – 1995. – 4 кастр. (№ 40). – С. 8.
1069. **Правасуд, У.** Згадка / Уладзімір Правасуд // Анталогія беларускай пародыі : у 2 ч.— Мн., 2001. — Ч. 1 : Вершы / уклад. і прадм. А. Кудласевіча. – С. 178 ; Любоў без узаемнасці / Уладзімір Правасуд. – Мн., 1979. – С. 84–85.
1070. **Саковіч, П.** Мышы з густам / Павел Саковіч // Полымя. – 2001. – № 4. – С. 317–318.
1071. **Шымук, В.** Пад прымусам / Віктар Шымук // Анталогія беларускай пародыі : у 2 ч. – Мн., 2001. – Ч. 1 : Вершы / уклад. і прадм. А. Кудласевіча. – С. 179.
1072. **Юрчанка, Г.** Знялі / Георгій Юрчанка // Полымя. – 1994. – № 3. – С. 256.
1073. **Юрчанка, Г.** Тварам да гары / Георгій Юрчанка // Маладосць. – 1996. – № 3. – С. 254.

МЕТАДЫЧНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ І БІБЛІЯГРАФІЧНЫЯ ПАКАЗАЛЬНІКІ

1074. **Берасцейская зорка** : літ. вечарына да 55-гадовага юбілею А. Каско. – Пружаны : ЦРБ, 2006. – 7 с.
1075. **Заручаныя Музай векавечнай…** : сцэнарый прэзентацыі зб. «Трохперсце». – Ганцавічы : ЦРБ, 2008. – 5 с.
1076. **«Зірнуць у акно…»** : прэм'ера кнігі А. Каско "45". – Жабінка : ЦРБ, 1998. – 4 с.
1077. **І не знікаць паэтам вечна : творчасць паэтаў-юбіляраў М. Рудкоўскага, А. Каско, В. Гардзея** : тэматычны агляд літаратуры. – Брэст : ГЦБС, бібліятэка «Юнацтва», 2002. – 15 с.
1078. **«Іду я чэрпаць сутнасць святла…»** : творчасць Алеся Каско : бібліягр. і метад. матэрыялы / Брэсцкая абласная бібліятэка імя М. Горкага, Аддзел краязнаўчай літаратуры і бібліяграфіі, Аддзел бібліятэказнаўства ; склад.: Т. С. Кавенька, Н. А. Шэйка, Д. І. Панасюк ; рэд.: Л. І. Рачкоўская, Н. А. Гурская – Брэст, 2001. – 48 с. : фота.
1079. **О лёс мой, выказацца дай…** : вечарына паэзіі. – Ганцавічы : РДБ, 2008. – 3 с.
1080. **Прэзентацыя кнігі казак А. Каско «Чыстага ўсё нячыстае баіцца».** – Пружаны : РДБ, 2002. – 4 с.

1081. **Скразная лінія паэта** : сцэнарый свята кн. – Жабінка : ЦРБ, 2009. – 9 с.
1082. **Служыць Радзіме і красе** : вечарына, прысв. 55-годдзю А. Каско. – Жабінка : ЦРБ, 2006. – 6 с.
1083. **«Яго паэзія – ён сам…»** : сцэнарый прэм’еры кнігі А. Каско «45». – Ганцавічы : ЦРБ, 1998. – 4 с.

***

1084. **Каско Аляксандр Канстанцінавіч** // Роднай зямлі галасы : бібліягр. рэк. спіс / Брэсц. абл. бібліятэка імя А. М. Горкага, Аддз. беларус. літ. і краязнаўства, Брэсц. абл. аддз-не Саюза пісьменнікаў БССР [і інш.] ; склад. Т. С. Кавенька ; кансультант М. М. Пракаповіч ; рэд. А. С. Чавусава. – Брэст, 1985. – С. 12–13.
1085. **Каско Алесь** // Роднай зямлі галасы : бібліягр. навук.-дап. паказальнік / Брэсц. абл. бібліятэка імя А. М. Горкага, Аддз. краязнаўчай літ. і бібліягр., Брэсц. абл. аддз-не Саюза пісьменнікаў Беларусі [і інш.] ; склад.: А. Мельнічук, Т. Кавенька ; кансультант А. Каско ; рэд.: Н. Гурская, А. Ляўчук. – Брэст, 1993. – С. 22–24.

ІМЯННЫ ПАКАЗАЛЬНІК

АЛФАВІТНЫ ПАКАЗАЛЬНІК МАСТАЦКІХ ТВОРАЎ

АЛФАВІТНЫ ПАКАЗАЛЬНІК НАЗВАЎ І ПЕРЫЯДЫЧНЫХ ВЫДАННЯЎ

ПАЭТАЎ ЛЁС І ВОЛЯ-ВОЛЬНІЦА

Алесь Каско стаў паэтам ў студэнцкія гады. Прыйшоў ён у Брэсцкі педінстытут ў 1968 годзе з палескай глушы, калі карыстацца Коласавым выслоўем, меў атэстат сталасці Чудзінскай дзесяцігодкі, але быў неаб'езджаным тарпанам, не ўмеў укладвацца ў вузаўскі рэгламент, аказваўся ў ліку парушальнікаў інтэрнацкіх правіл пражывання. Партызанскаму сыну, ды маральнаму максімалісту, не хапала той свабоды, якою карыстаўся дома, дзе сяляне абыходзіліся з ідэалагічнымі табу і запаветамі вольна: дзяржаўныя святы рабілі проста повадам, каб павесяліцца, ды на п'яным настроі яшчэ і падлетка, які меціць высока, да чаркі прывучыць, каб стаў спачатку мужчынам, а потым хоць кім хоча:

Заманьвалі. Трапляла ў рукі шклянка
і мне – я чуў, затоены, як мыш:
змяняўся гімн вясковы «Ехаў Янка...»
на ўсенародны гімн «Шумел камыш...».

На малодшых курсах інстытута порсткага максімаліста раздражнялі выкладчыкі-педанты, якія, не могучы зацікавіць слухачоў зместам іх лекцый, прымушалі прысутнічаць у аўдыторыі пад наглядам дэканата. Паэту-пачаткоўцу лёс паслаў і нечаканую прасветліну: якраз у Брэсцкі інстытут быў пераведзены з БДУ Алесь Разанаў за патрабаванне выкладаць усе прадметы ва ўніверсітэце на беларускай мове. Шэраг прадметаў, якія тут чыталіся выпускнікам, ён ужо праслухаў у сталіцы, таму слухаць паўторна не хацеў, прапускаў, і яго не чапала дэканацкая служба. Разанаў ішоў у бібліятэку і штудзіраваў цікавыя яму навуковыя працы або начытваў мастацкія тэксты. Такое было панадна і нашым студэнтам. Яны прызналі Разанава ўзорам, а інстытуцкія паэты – лідэрам. Тады вучыліся Ніна Гарагляд, Мікола Пракаповіч, з якім А. Каско як паэт сапернічаў, набываў сваю манеру. Студэнт пачаў прапускаць нецікавыя лекцыі, мала дбаючы, што па іх яму давядзецца здаваць экзамены. Ён таксама, як і Разанаў, не марнаваў часу, штудзіраваў кнігі, якія былі яму даспадобы, здаваліся сучаснымі і патрэбнымі. Рэгулярна прыходзіў на пасяджэнні інстытуцкага літаратурнага гуртка і абласнога літаб'яднання. У інстытуцкі гуртом уваходзілі паэты – Уладзімір Гарбарук, Рыгор Сыраватка, Алесь Зайко і іншыя, сябрына выдавала машынапісны альманах. Адным словам, паляшук сам перавёў сябе на еўрапейскі ўніверсітэцкі рэжым, аказаўся белаю варонай, прытым дзёрзкай. З 1971 года пакінуў інстытут, стаў працаваць настаўнікам у вясковых школах, але не доўга: у тым жа годзе быў прызваны ў войска, праслужыў да 1973 года, потым настаўнічаў у роднай вёсцы Чудзін, уладкаваўся на завочнае аддзяленне педінстытута. Хутка, аднак, зразумеў патрэбнасць, сістэмных ведаў, якіх на завочным рэжыме амаль немажліва набыць. Атрымаўшы ў 1976 годзе дыплом, прыняў прапанову рэдактара Жабінкаўскай газеты і стаў працаваць карэспандэнтам. Там жа працаваў паэт і перакладчык Васіль Сахарчук, яны ўмацавалі раённае літаб'яднанне разам з Міколам Пракаповічам, рэгулярна наведвалі літаратурныя серады ў берасцейскім аб'яднанні пры газеце «Заря».

А. Каско схіляўся да новай плыні ў беларускай паэзіі, якая абжывала еўрапейскую асацыятыўнасць фантазіі, але не прызнаваў верлібра.

Дзяцінства паэта прыпала на часы хрушчоўскай адлігі, якая пахіснула іерархію сталінісцкіх міфаў і табу, створаных ідэалагічнаю службай для замыльвання вачэй дапытлівым вучоным, пісьменнікам і проста фанатыкам праўды, годнасці і сумлення. Усе яны падбіраліся да выкрыцця нялюдскасці дыктатуры, пабудаванай на касцях мільёнаў нявінных ахвяр. Хрушчоўская рэабілітацыя людзей, якіх замучылі ці парасстрэльвалі «тройкі» без віны, падрывала веру сумленных грамадзян у савецкі лад, партыю, дзяржаўнасць. Хрушчоў назваў прычынай крывавых «памылак» сілавых органаў тое, што савецкая ўлада была маладой і ёй не хапала кваліфікаваных спецыялістаў следчай і судовай службы. Але гэтая адгаворка не пераконвала.

Адносіны да ганебных палітычных рэпрэсій сталі мяжою падзелу паміж маладым пакаленнем і задубелай наменклатурай, якая корчыла з сябе непагрэшную, хоць была адвакатам д'ябла. У ходзе спрэчак канфлікт пашыраўся на ўсё маладое пакаленне і на ўсіх ветэранаў, склаўся новы міф на заказ наменклатуры: віну перакладалі на ўсіх. Ідэалагічная камандзірша Кацярына Фурцава адмяніла мінулы час: маўляў, хопіць будаўнікам камунізму сучаснага і будучага, навошта вярэдзіць памылкі мінулага. Хрушчовым і Фурцавай была пачата адкрытая кампанія зліцця нацый, як частка праграмы пабудовы камунізму за пятнаццаць гадоў. Рэспублікам зададзена было ўзаконіць дзяржаўнаю мовай рускую. Відаць, памяталі «хрушчовікі», што Вавілонскай вежы не пабудавалі дзёрзкія язычнікі таму, што Бог надзяліў іх рознымі мовамі.

Атрымала і кафедра беларускай літаратуры заданне падтрымаць прапанову аб увядзенні адной мовы для ўсяго СССР. Мы, выкдадчыкі, абурыліся, першай выказалася супраць дацэнт Смальянава, руская па бацьку. Яе падтрымалі ўсе выкладчыкі кафедры, мне засталося толькі падвесці вынікі абмеркавання і прапанаваць праект рэзалюцыі: чаму кафедра лічыць, што дзяржаўнаю павінна быць толькі беларуская мова. Пастанову кафедры перадаў па інстанцыях. Не ведаю, каторая з іх запраторыла нашу пастанову пад сукно. Здарылася мне быць ў Мінску і сустрэць на вуліцы Максіма Танка якраз у той дзень, калі Вярхоўны Савет прыняў ганебнае рашенне. Я ніколі не бачыў яго такім абураным і прыгнечаным.

Вось у такі час праходзіла сталенне паэта з Ганцаўшчыны, земляка Міхася Рудкоўскага, Алеся Каско. На вершы ён быў скупы, друкаваўся рэдка. Адкрываючы літаратурныя сустрэчы і вечары, я, бывала, больш падрабязна расказваў пра творчасць М. Рудкоўскага, Н. Мацяш, потым пераходзіў на М. Пракаповіча, хваліў яго мяккі лірызм, добразычлівасць да свету, любоў да прыроды, умелае выкарыстанне фальклору, а Каско быў тым, хто дапаўняў і часам кантрасціў ідылічныя матывы. Паэт выдаваў зборнікі з расцяжкай, цягнуўся да інтэлектуальнай паэзіі, а яна пішацца ўдумліва: кнігі «Скразная лінія» (1982), «Набліжэнне» (1989), «Час прысутнасці» (1994). Змястоўнасць і пераканальнасць надавалі вершам А. Каско рэальныя праблемы Палесся. У прадаўнія часы было яно краем доўгажыхароў, казачнікаў, знахароў, вартаўнікоў святых дубовых гаёў, было экзатычным краем непралазных балот, лагодных і мудрых патрыярхальных звычаяў, разважных людзей. Недзе ў XIX стагоддзі край стаў арэнай сутычак паміж паўстанцамі, што выступалі супраць самадзяржаўя, і царскімі рэгулярнымі войскамі, launchedператворанымі ў карнікаў. На пачатку XX стагоддзя, асабліва пры Польшчы, тут, на свой лад, дзейнічалі рэвалюцыя і нацыянальна-вызваленчыя рухі, перадусім беларускі. Гэта была зона дзейнасці КПЗБ. Узнікалі гурткі Беларускай сялянска-рабочай Грамады, Таварыства беларускай школы, пасольскага клуба «Змаганне». Легальныя арганізацыі стваралі гурткі мастацкай самадзейнасці і самаадукацыі, усведамлялі насельніцтва ў беларускім духу. Адсюль

паходзілі і тут дзейнічалі выдатныя прадстаўнікі беларускай культуры і палітычнага жыцця – Рыгор Шырма, Піліп Пестрак, Міхась Забэйда-Суміцкі, Мікола Засім, Юзік Урбановіч, Васіль Ласковіч, Сяргей Хмара і інш. Улады праследавалі не толькі камуністычныя ячэйкі, што працавалі ў рамках антыфашысцкага Народнага фронту сумесна з нацыянальна-вызваленчымі арганізацыямі (за што аб'яўлены Сталіным нячыстымі, а ўся партыя была ў 1938 годзе распушчана Камінтэрнам, яе кіраўнічы актыў выкліканы ў СССР і знішчаны). Грамада і ТБШ таксама былі забаронены і разагнаны польскімі органамі ўлады.

У верасні 1939 года тут былі створаны дружыны самаабароны, якія ўдзельнічалі ў баях з польскімі вайсковымі групоўкамі. Яны сталі каталізатарам, які натхняў насельніцтва галасаваць за ўз'яднанне Палесся як часткі Заходняй Беларусі з БССР.

У часе нямецкай акупацыі дзейнічалі актывісты антыфашысцкага падполля і беларускія партызанскія атрады (імя Шыша, Чарнака і інш.). Пасля Айчыннай вайны палешукам была пахопліва навязана праграма глыбокай аднабаковай меліярацыі. Невядома чаго больш прынесла краю яна: карысці ці шкоды. Пасля такой асушальнай на Палессе навалілася і чарнобыльская бяда.

Само сабою, праводзілася і гамузавая ўрбанізацыя, што не толькі пералівала рабочую сілу з вёсак у гарады, але і пацiху, саматугам русіфікавала яе зверху.

Аднойчы, здаецца пры Чарненку, прыехаў у Брэст функцыянер з ЦК КПБ, выклікаў у партбюро педінстытута мяне як загадчыка кафедры беларускай літаратуры, раскрыў свой сацыялагічны пражэкт: падсунулі, відаць, мясцовыя паслужлівыя начальнікі ідэйку, што палескі дыялект бліжэй стаіць да рускай, чым да беларускай мовы, таму насельніцтва жадае, каб у школах адразу вучылі па-руску, абмінаючы беларускую мову. Маўляў, эканомія духоўных сіл і грашовых затрат. Інжынер па ціхай ліквідацыі нацый прапанаваў мне выказацца. Я быў абураны, таму, каб астыць, прапанаваў запрасіць Галіну Мікалаеўну Малажай, загадчыцу кафедры беларускай мовы. Галіна Мікалаеўна расказала пра вынікі лінгвістычных даследаванняў сваёй кафедры і падрыхтаванае кафедрай выданне акадэмічнага слоўніка дыялектаў Заходняга Палесся. Аказалася, што самы лёгкі, не адчувальны для дзіцяці пераход з дыялекту – менавіта на беларускую літаратурную мову. Я звярнуў увагу на тое, што маладыя паэты Палесся спыняюцца таксама на беларускай мове, і робяць гэта таленавітыя юнакі, для якіх мова найперш сродак мастацкай самарэалізацыі, творчасці. Беларуская вобразная паэтычная сістэма – сімвалы, паралелізмы, метафары, паэтычныя параўнанні – уся эстэтычная канвенцыя роднасная аднолькава жыхарам Палесся і жыхарам цэнтральнай Беларусі.

Госць паехаў без падтрымкі вучоных, але праблема засталася і рашалася паводле яго заказу: пачатковыя школы не толькі ў гарадах, але і ў вёсках пераводзіліся з беларускай на рускую мову. Родная мова, з часоў прыняцця хрушчоўскага хітрага закону, стала на Беларусі сродкам маніпуляцыі: бацькі вызвалялі дзяцей ад вывучэння беларускай мовы і гэтым прышпільвалі ім табу элітарнасці. Не пераходзілі, аднак, на рускую мову на Палессі ні старыя, ні маладыя беларускія пісьменнікі, яны ўзялі на сябе, поруч з абавязкам шліфаваць і ўзбагачаць мову мастацкай літаратуры, абавязак абараняць яе ад рэтраградаў, паслугачоў і кар'ерыстаў, што станавіліся аферыстамі і магільшчыкамі. Паэты сапраўдныя, таленавітыя заставаліся вернымі беларускай мове, а Беларусь лічылі сваёй вялікай Радзімай.

* * *

Алесь Каско спачатку ішоў як бы над названымі вышэй злыбедамі. «Скразная лінія» – гэта інтэлектуальны феномен, які раздзяляе супярэчлівасці быцця, а ў той жа час і злучае нешта стрыжнявое ў ім, што і дае права назваць быццём антыномныя з'явы, канструкцыйныя і дэструкцыйныя:

Цяплынь,
і шчодрасць навальнічная,
і сухавей, і градабой
зялёным полем намагнічаны,
з'яднаны лініяй скразной.

Свет складаны, супярэчлівы, але ў карэннях адзіны, ім нельга бесшабашна маніпуляваць у словах і гіпотэзах, яго трэба разумець і любіць, бо чалавек – часціна свету, а свет – крыніца шчасця і вітальнай радасці для чалавека, калі той умее ўступаць у гарманічнае суіснаванне з прыродай, экаструктурай і гуртавацца ў стваральныя сябрыны. Абстрактныя, сутнасныя паняцці сусвету і быцця прымаюць у свядомасці паэта канкрэтна-пачуццёвыя формы, становяцца вобразамі прыроды, настроямі лірычнага суб'екта, душэўнымі парывамі братання або адчужанасці. Паэт паказвае, што кожнаму жыхару трэба любіць свой край, каб стаць чалавекам, багатым духоўнымі каштоўнасцямі радзімы. Але ён жа настойвае на тым, што патрыёт павінен несці адказнасць за жыццё краю і нават планеты. Гэта думка праводзіцца ў кніжцы «Скразная лінія» на тэме «чалавек і прырода». Натуральная, лёсам дадзеная і рукатворная, створаная яго дзейнасцю, прырода не заўсёды ўпісваецца ў складаны свет вольнай стыхіі і ўзбагачае яго. Часта выцясняе ды са шкодай для чалавека.

Дуб у паэта вымушаны думаць, бо ён свабодна дзейнічаць і ўздзейнічаць на свет не можа, а вучоны можа ды не хоча, лянуецца ці начальства баіцца, вось і паўзе экзатычная экалогія Палесся пад адхон. Сацыяльную прычыну абвалаў, скаванасць грамадскай волі А. Каско паказвае на вобразе паэта, які выступае вольным казаком, казачным вершнікам, рамантыкам: вольны казак ставіць даброты духоўныя над матэрыяльнымі. Ды першым належыць воля, дружба і патрэба суладдзя ў свеце, разумнае сужыццё:

Гуляй, казак, на волі,
пакуль трымае лёд.
Ты выпрасіў у долі
Каня за трыццаць год.
Скупая ў нас эпоха,
малі ці не малі,
скупілі ў пана бога
ўсе ласкі за нулі.
Грашовы быт прыесца,
а дружба – назаўжды,
пакуль не прадаецца,
гані каня туды.

У вершы, прысвечаным В. Жуковічу, паэту рэдкай маральнай чысціні, А. Каско сцвярджае красу жыцця, бясцэннасць духоўных каштоўнасцей, усяго таго, дзеля чаго і варта жыць:

Адсваволіў ліставей,
улягліся ўсе трывогі.
Не, душы не ачарсцвець:
хараства на свеце многа.
Не, святло не дагарыць
і не раз душу абдыме,
покуль ёсць твае сябры,
покуль ёсць твая Радзіма.

Відаць, ад фальклорнай татэмізацыі раслін і жывёл бярэ пачатак і хораша праяўляецца ў ранняй паэзіі А. Каско старажытны рытуальны пантэізм:

Я – часцінка зямлі,
і таму мне балюча,
калі нішчацца дрэвы,
высыхаюць крыніцы.

А ў вершы «Антымалітва» лірычны суб'ект не можа ўявіць раю нябеснага як звышдабраты, бо ён пазбаўлены зямных атрыбутаў, што даюць людзям адчуванне хараства і шчасця:

О літасцівы Божа,
калі ты замагільны рай
адкрыў для душ адных святошаў, –
мяне ты раем не карай.

Лірычна прагучала ў першым зборніку і смелая шчырасць: закаханы лірычны герой робіцца ўступлівым, паслухмяным сваёй абранніцы, хоча, каб іх блізкасць была насамперш духоўнай гармоніяй ці прынамсі дапасаванасцю характараў. Ён яшчэ настолькі малады, што губляецца перад жанчынай:

Сустрэліся, каб толькі павітацца.
«Шкадуеш аб былым?»
«Як ты жывеш?»
І вось – ні размінуцца, ні застацца...
Ты падкажы, як скончыць гэты верш.

Наступны, выдадзены праз сем гадоў зборнік таксама названы абстрактна: «Набліжэнне». Спытаўшы сёння, да чаго?, трэба было б адказаць – да «перастройкі», але змест кнігі сведчыць, што набліжаецца паэт да творчай сталасці і да чалавека як разумнай і загадкавай істоты, якая праяўляе сябе насамперш праз сацыяльнае. Тут прыходзіць тэма памяці, гістарычнай спадчыны і этычнай арыентацыі сучасніка ў свеце грамадскім, больш складаным за свет

прыроды. Набліжэнне – пазнанне пакарэжанай злоснікамі беларускай гісторыі. Вякамі існавала краіна бездзяржаўнай, потым жа аказалася заграбленай хіжымі наёмнымі міфатворцамі.

«Набліжэнне» адрозніваецца ад папярэдняга зборніка інтэлектуальным ахопам жыцця, паэт называе сябе тым дзіваком, што хоча расчульваць сэрцы чытачоў, ачалавечваць задубелыя душы.

Час расставання са старым укладам пры адсутнасці новага стаў для маладых паэтаў часам трывогі, але і балючым стымулятарам духоўнага мужання. Са старым верхагляды расплачваліся ірoніяй, гратэскам, пераносячы сваю пагарду і нігілізм на ўсё старэйшае пакаленне. Ідэалагічны раскол станавіўся небяспечнаю явай. Маладыя максімалісты станавіліся самазванымі следчымі, пракурорамі, суддзямі тым, хто адваяваў родную зямлю ад фашысцкай навалы ды падняў з руінаў і папялішчаў. Пракуроры і суддзі самі нічога сур'ёзнага не зрабілі для Радзімы, гадаваліся на казённы кошт, таму выклікалі святы гнеў ветэранаў. Самыя шустрыя, убачыўшы, што ў сварках малы гешэфт, кінуліся ў рынкавыя гульні, граблі з дзяржаўнага дабра шляхам дзікага бізнесу шалёныя грошы, але прыпісвалі заслугі не развалу эканомікі, не балагану, а сваёй разваротлівасці, спрыту рук і кемнасці галоваў.

Што ж атрымалі ад дзікага рынку паэты? Рэальна – прыгаршчы смуроду і галадуху, грамадства ачарсцвела, меркантылізавалася, дзяржава паслабіла мецэнацтва над культурай, клопат аб духоўным развіцці існаваў толькі на языку. Кіраўніцтва пусціла навуку і культуру на хвалі хворага анархічнага рынку ды яшчэ абклала падаткамі. Выскачкі ў вярхах вeрылі ў мяшчанскі зайздрослівы міф, быццам пісьменнікі пры савецкай уладзе былі закормленымі панамі багацеямі.

Алесь Каско аказаўся рэалістам і праўдалюбам, ён дзяліў людзей не паводле ўзросту, а паводле адносінаў да беларускай справы, да Радзімы, таму бачыў, што нялёгка было выстаяць нават у застойны час тым, хто прысвяціў сябе працы на ніве беларускай асветы, культуры, мастацкай творчасці. У пачатку другой кніжкі ён змясціў верш «Пераемнасць», прысвечаны папярэднікам, настаўнікам, якія далі прыклад сумленнай і ахвярнай працы на беларускай ніве, і тым маладым, што гатовы ўзяць у рукі гэты сцяг і несці яго далей:

Яшчэ ўзмужнелыя не ўсе,
не ўсе напоўнены адвагай,
затое – вераю
і прагай
служыць Радзіме і Красе.

Паэт не кідаецца ў палітыканскую гульню, у дыскрэдытацыю ветэранаў і ануляванне подзвігу беларускага народа ў Айчынную вайну з-за таго, што ваявалі беларусы пад савецкімі сцягамі. А тое, што адваявалі народу дастойнае месца ў цывілізаваным свеце, членства ў ААН – не лічылася, аферысты хапаліся завалачы ў беларускі нацыянальны пантэон аферных продкаў, разбойнага Булак-Балаховіча, які хадзіў у польскім генеральскім мундзіры і ад якога сепаравалася Першая ўсебеларуская палітычная канферэнцыя, ды Вацлава Іваноўскага – рэзідэнта польскай контрразведкі на акупаванай фашыстамі Беларусі, што гуляў з Вільгельмам Кубэ ў прэферанс, элегантна ішоў на паддаўкі і цудоўна віляў хвосцікам. Да гэтага часу валакуць у пантэон паэтку, якая ў акупацыю заблыталася між дзвюх соснаў – партызанскай і акупанцкай, паддалася аса-

бістай помслівасці за несправядлівыя рэпрэсіі савецкай уладай бацькоў і нямецкую акупацыю назвала вызваленнем, а савецкае вызваленне – акупацыяй. Вельмі арыгінальна!

А. Каско не трапіў на прынаду шалапуцкіх навацый. Партызанскі сын памятаў, што яго бацька добраахвотна пайшоў у атрад тады, калі акупанты без дай прычыны расстралялі дзеда, пайшоў ачышчаць сумленне сваё перад нябожчыкам. Пасля вызвалення Ганцаўшчыны ўступіў у Савецкую Армію і ваяваў да перамогі, вярнуўся дамоў інвалідам і не нажыў, на злосць міфатворцам, ніякага культу вайны, больш за ўсё на свеце любіў мір, сямейнае цяпло, пчалярскі промысел, а з «ваенных» заняткаў – паляванне на зайцоў.

Філасофія жыцця ў сына-паэта такая ж ясная і сумленная, як і ў бацькі. Творчае шчырае слова ён лічыць першаасновай душы:

Там слова – як жарынка праўды:
дыхае жыццё – яно ярчэй
зацепліцца... Ніякай рады –
душу нясцерпна апячэ.
Але, магчыма, і да шклянкі
пацягнешся, каб астудзіць
віном ці кропляй валяр’янкі...
Дарма: сумленню ў слове – быць!

Творчасць паэт лічыць ачышчэннем сумлення, споведдзю, адкрываннем сабе і чытачу, што сэнс жыцця – на вастрыі жыцця. Просіць лёс не забіраць яго з жывых заўчасна:

Не стане моцы – і няхай! –
у памяці, руцэ, у зрэнцы...
Усё вазьмі і толькі сэрца
пакінь
і выказацца дай.

Размову пра прызванне і прызначэнне паэта А. Каско працягвае ў вершы, прысвечаным М. Пракаповічу. Паэт адмяжоўваецца ад веры ў наканаванасць лёсу, які пазбаўляе нас волі:

Зямля – з-пад ног,
і рухне бераг
на глыбы пеністай вады...
Але нікому не паверу
ў непрадухіленасць бяды.
Свой шанц
я не аддам без бою,
як чараціначку нашу,
і стану даражыць сабою
для тых, кім болей даражу.

Канчаецца гэты рацыяналістычны кодэкс паводзін у сацыяльнай прасторы, якою апаноўвалі на руінах вульгарна-матэрыялістычнай ідэалогіі экстрасенсы, знахары, прапаведнікі канца свету.

Верш завершаны сцверджаннем веры ў дружбу і роднасць між людзьмі. Важным апорным пунктам у набліжэнні да этапу актыўных вызваленчых дзеянняў у рамках абнаўлення былі крытычныя адносіны да такіх новых міфаў, як міф пра рахманую бязвольнасць беларусаў і комплекс непаўнацэннасці. Гэта прывяло паэта ў гушчу вызваленчага працэсу, навучыла быць карысным барацьбітом і арганізатарам адраджэнскай справы.

* * *

Даволі дзіўна, але факт: паэты з Палесся пагуставалі ў інтэлектуальна-філасофскай плыні беларускага верша: тут Ніна Мацяш, Зіна Дудзюк, Васіль Сахарчук, Алесь Разанаў. Апошні стаў лідэрам гэтай плыні, якую адраджаў яшчэ ў вайну Максім Танк (Кучар абзываў яго пасля ўз'яднання імажыністам). Пасля вайны Танк стаў правадніком заходнеславянскай паэзіі, у тым ліку яе мадэрнісцкіх набыткаў, якія ўспрымаў творча і разумна сінтэзаваў з самабытнасцю беларускага фальклору. Філасафічнымі паэтамі адраджаліся, паднімаючыся над сацрэалістычнымі канонамі, А. Куляшоў, П. Панчанка, С. Дзяргай, а з дыпламаванага малодшага пакалення сюды цягнуліся П. Макаль, А. Вярцінскі, Я. Сіпакоў, У. Някляеў. Сёння інтэлектуальна-філасофскую плынь спрабуе напаўняць зноў прыстойная плеяда з Палесся – Л. Дранько-Майсюк, І. Сідарук і навабранец Максім Шчур, адкрыты М. Пракаповічам.

У Беларусі цяга да названай плыні дыктавалася жаданнем не толькі пашырыць рамкі жанравай паэзіі, узбагаціць палітру ды авалодаць выяўленчымі вобразамі сучасных еўрапейскіх паэтаў, але і наблізіць беларускую паэзію, што карыстаецца пераважна фальклорам і класічным беларускім вершам, да паэзіі еўрапейскай, а калі дазволіць талент, дык і ўвайсці ў арэал сусветнай паэзіі.

Як вядома, філасофскую аснову падвялі пад сучасны еўрапейскі мадэрнізм Ніцшэ, Шапенгаўэр, К'еркегор, потым прыйшлі экзістэнцыялісты Сартр, Камю. Мадэрністы таксама даследавалі асобу сучасніка, ідэалізавалі і фетышызавалі жыццё індывіда, а смерць ураўноўвалі з канцом свету. Беларускія паэты на такіх скрайніх пасылках не настойваюць, іх больш цікавіць пранікненне мадэрнай паэзіі ў глыбіні псіхікі, за межы двайной логікі, пошук прыкмет і абрысаў неспазнанага. Яны адчуваюць, што мастак можа выйсці за межы рэальнасці, пранікнуць у падсвядомае, адкуль могуць ісці алагічныя імпульсы, рэальнасць можа змешвацца з прывідлівасцю і неспазнанасцю. А. Разанаў назваў у выступленні ў ПЭНцэнтры гэтую сферу трэцім светам. Ян Чыквін называе трайной логікай. Навуковае пазнанне дзейнічае насамперш у з'явах рэальнасці, а пісьменнік можа пераключацца ў сферу прадчування, у фантастыку і цяжкое для разумення антыбыццё, што патыхае таямнічым чарадзействам. Мастак мае прызванне выказваць сваё суб'ектыўнае ўспрыманне жыццёвых з'яў, даваць ацэнку нестандартным людзям і адносінам, у якіх прагматык бачыць толькі алагічнае, а паэт гляне свабодна цераз прызму трэцяй (ацэначнай) логікі і адкрые нешта новае, можа, таямнічае, але дзейснае.

Нярэдка мадэрны верш канчаецца зацемненай фантастыкай, якую паэт упырсквае ў шэрую рэальнасць: атрымліваецца нечакана парадаксальны кантраст, што пабуджае да роздуму. У новым зборніку А. Каско «Час прысутнасці» з'явіўся, можна сказаць, шагалаўскі фантастычны пейзаж. Так выглядае аблачынка:

Страшна сон яе парушыць –
ветру ўскінуўся павеў,
і над стромай капялюшык
сінім воблачкам плыве.
Пацяжэла аблачынка
і ўжо скача на вадзе...
Страшна, што й сама дзяўчынка
з краю берага ўпадзе.
Гэтак смела мы планету
за стагоддзі абжылі:
крок, імгненне – і край свету,
небяспечны край зямлі.

Паэт спусціў свой вобраз на зямлю, а фактычна падняў у бязмежжа космасу. Экзістэнцыяльная філасофія і ўзрослая на ёй мадэрная паэзія смела і арыгінальна раскрылі паралель: чалавек і космас, адкрываючы новую сферу трывогі і духоўнага багацця. Звычайна космас у іх – крыніца трагізму і жахаў, бо сусвет яны лічаць непазнавальным і асуджаным наканаванай катастрофай канца. У новым зборніку «Час прысутнасці» А. Каско ў гэтай тэме аптымістычны, ён абмяжоўвае прадказанні будучыні свету мноствам фатальных памылак, лакальных экалагічных катастрофаў, але не фатальнага канца:

Гэта пэўна, гэтаісна:
свет не згіне, век міне;
гэтым далям, гэтым высям
існаваць пасля мяне.
Гэта дробязь, гэта проста –
гэта выпадзе адна
кропля з мора, кропля з росаў,
кропля горкага віна.
Гэта дзіўна, гэта сумна:
ноч за днём, за ноччу дзень
паплывуць далей бясшумна
без мяне – ні ў чым, нідзе.

Асноўная экзістэнцыяльная праблема быцця і небыцця пераносіцца паэтам з касмічнай далечыні на родную зямлю, на Палессе і падключаецца да тых гіганцкіх экалагічных і сацыяльных эксперыментаў, якія праводзіліся тут за кошт саюзнага бюджэту, таму сквапна, спехам, і, нягледзячы на запэўніванні вучоных і адказных кіраўнікоў, давалі збоі, прынеслі многа шкоды, паставілі здаровую прыроду на край прадоння, у стан катастрофы:

З багна – то луг, то зноў багно,
і ў тым глумленні над прыродай
відзён прагрэс, ды не відно
ані прасветлінкі на одум.

Каму, скажыце, западзе
здагадка, што мы самі ўрэшце
сабе спрычынім судны дзень
задоўга да яго прышэсця?
Спасцігне незайздросны лёс:
ёсць бог зямны, ён самы дужы –
мальбы не пусціць да нябёс,
нябытам пакарае душы.

Сёння перагляд чалавецтвам адносін да прыроды, бясспрэчна, праблема лёсавая. Калісьці, на світанку цывілізацыі, чалавек лічыў сябе часцінай прыроды, жыў з прыродай у гармоніі, не глуміўся і не спажываў лішняга, але ў меру развіцця тэхнічнай цывілізацыі, калі рухавіком грамадскага прагрэсу лічыліся сіла і барацьба, уладны тып адносін перанёсся з грамадства на прыроду, чалавек пачаў лічыць сябе панам прыроды. На жаль, паны схільны забываць аб адказнасці за вынікі панавання, спажыванне прыродных рэсурсаў прыняло варварскі характар: знікалі з зямлі многія віды раслін і жывёл, парушалася экалагічная раўнавага. Пры таталітарным сацыялізме ў СССР панаванне над прыродай прыняло безадказна агрэсіўны характар. Прыроду «пакаралі» і часта атрымлівалі замест карысці страты, незваротную шкоду. Але верхагляды і аферысты падсоўвалі цераз інстанцыі новыя пражэкты, каб адцягнуць увагу ад правалаў і страт.

Вельмі трапна, гратэскна, падаў А. Каско адыход нават простых меліяратараў, тутэйшых дзяцюкоў, ад традыцыйнага сужывання з прыродай да тэхнізаванага бяздумнага ўмешвання ў яе законы. Меліяратары абсмейваюць імя бабы Яўхіміі, што здавён замольвала дубровы ад засыхання, рэчкі ад бязводдзя. Жартаўнікі ператварылі імя бабулі ў мянушку «баба Хімія» і рагаталі са свайго досціпу:

Ды вось жа потым «нахімічылі»:
раку і дрэвы, і аер
звялі... Імя старое Хімчына
перамянілі на мадэрн.
Даўно было. Я ж бачу: чэрпае
яна ваду – і цвіль, і муць,
а дзецюкі, угору чэравы
у едкім воблаку плывуць.

Пейзаж зроблены зноў як бы паводле ўзору Шагала, толькі жорсткі, гратэскавы, жахлівы. Належыць ён пяру беларускага паэта, якога падганяць пад мадэрны візіянізм было б вялікаю нацяжкай. Праўда, жаданне быць сучасным, валодаць усім выяўленчым арсеналам сучаснай паэтыкі, а не толькі верлібрам, які сышоў з моды, у яго ёсць. Для гэтага патрэбна ведаць замежныя мовы. Беларускія перакладчыкі – В. Сёмуха, Л. Баршчэўскі, Н. Мацяш, А. Разанаў, І. Чарота, А. Мінкін і іншыя – многа зрабілі апошнім часам, каб данесці да беларускага чытача здабыткі еўрапейскіх майстроў паэтычнага слова, у тым ліку і мадэрнісцкага. Але гэтага мала, пранікаюць у сутнасць тыя, хто сам валодае мовамі. Калі А. Каско бярэ нешта ў мадэрністаў, дык хіба культ творчай свабоды. А паэтыку яго нашы суседзі, палякі, назвалі б традыцыйнаю

або скамандрыцкаю. (У іх альтэрнатыўная авангарду творчая група называлася «Скамандр». У творчым маніфесце яна запісала: «Верым у святасць добрай рыфмы і ў боскае паходжанне рытму». А мадэрністы называлі рыфмапаклоннікаў катрыншчыкамі.)

* * *

Журналісцкія крытычныя публікацыі пра асушку Палесся з'явіліся ў Беларусі адразу, як толькі пачаліся тарфяныя і пясчаныя буры. Вучоныя абвінавачваліся ў тым, што дрэнна прадбачылі і праектавалі, замест меліярацыі атрымалася нешта адваротнае. Лёгка адбіла крытыку начальства, якое клапацілася пра «асваенне» адпушчаных вялікіх грошай. На самай справе тады ніхто з удзельнікаў гэтай кадрылі – ні вучоныя, ні кіраўнікі, ні калгаснікі, гаспадары зямлі, ні механізатары, не мелі ўплыву на ход падзей: стратэгі не спыталі, ці хочуць людзі выпрамлення рэк, асушвання ўсіх балотаў і забалаткаў – усё вырашалі самі.

Палеская тэма ў А. Каско самастойна выпакутаваная, ён арыентуецца не на новыя факты, а хутчэй на асэнсаванне лёсавай фатальнай падзеі з гуманітарных пазіцый. Атрымліваюцца жыццёвыя і шчымлівыя, шырокаахопныя маналогі. Калі б рэдакцыя «Звязды» даверыла мне выбраць для анталогіі аднаго верша твор А. Каско, я прапанаваў бы верш «Палессем». Упэўнены, што ён стане хрэстаматыйным. Экалагічная драма Палесся ўвязана тут у духоўную трагедыю Беларусі, якую застойнікі, дурнапёкі супернацы пазбавілі жыўцом нацыянальнай годнасці, роднай культуры, завязалі рот, заглушылі мову. І ўсё гэта было зроблена цяп-ляп, пастаханаўску, недзе пасля адыходу з жыцця Караткевіча, які тут, на Палессі, натхняўся, пішучы «Зямлю пад белымі крыламі». Цяпер Алесю Каско скарэжаная родная зямля здаецца «зямлёй пад чорным крыжам».

Паэт хоць і нарадзіўся на Палессі, але думаў і пакутаваў усёй Беларуссю, якая адыходзіла і нараджалася. Ён асабіста ўдзельнічаў у дэманстрацыі на пляцы Незалежнасці, калі парламент вагаўся аб'яўляць незалежнасць. Ён у пісьмах сяброў з розных гарадоў Беларусі лавіў сімптомы адраджальнага працэсу і сёння пакутуе ад вяласці перыферыі, нясмеласці і патульнасці маладога пакалення, асабліва паэтаў, мастакоў, нават эстрадных пеўнікаў.

Змястоўнасцю вызначаюцца яго балады і элегіі, напоўненыя патрыятычнымі роздумамі: «Філалагічная балада», «Беларуская элегія», «Зноў я дома, дома, дома...». Тут праблема быцця і нябыту толькі знешне пераклікаецца з поглядамі экзістэнцыялістаў, а, па-сутнасці, застаецца нашай, беларускай, пранізанай мудрай паляшуцкай патрыярхальнасцю, святасцю роднай хаты і сям'і:

Адно б доля захацела!
Хату загадзя прашу,
каб адвеялі ад цела
толькі тут маю душу.
Толькі тут ёй будзе добра,
дзе паўзмрок і цішыня,
дзе матуля, як мадонна,
будзе вечна ля акна.

Усхвалявана, шчыра і востра паказаў А. Каско вырастанне і творчае станаўленне вясковага хлапчаняці, надзеленага божай іскрай. Сённяшнія Сымоны-музыкі вырастаюць на пераломных этапах жыцця Палесся. У інтэлігенцкіх асяродках спакваля вырастала апазіцыя наменклатур-

най зацугленасці, уніфікацыі думак і абясцэньвання асобы, таленту. Інтэлігенцыя балюча адчувала рэгламентацыю думкі ідэалагічнымі ўстановамі, падстрыганне ўсіх пад адзін казённы грэбень:

Мне ў чаканні маўклівым, няплённым
апастыльвала так чарната,
што ўяўляў тое поле зялёным:
дзіды-ўсходы без сонца-шчыта.

Паэт бачыць сябе падарожнікам, які крочыць праз «азызлую пространь і пад гнётам дажджыстай бруі»:

Нібы вязень, імкнуўся да волі –
волі слова, яго хараства.
І зазнаўшы пакутаў, засвоіў
я прыроду свайго рамяства.

Ён цвяроза бачыць, што адраджэнскі рух сёння трымаецца пераважна на маладых ідэалістах, якія з вёсак трапілі ў гарады як навучэнцы і не стварылі моцных асяродкаў:

Хлопцы, хлопцы, белыя вароны!
Горад азірнецца – уздыхне,
ці пагардай, быццам з-пад кароны,
з-пад брыля праніжа, не зміргне.

Паэт верыць у шчырасць і цвёрдасць веры («Не баяцца брудных нагавораў, мужныя ачысцяцца ў вяках»).

З падбору мастацкіх прыёмаў, выпрацаваных і асвоеных мадэрнізмам, А. Каско прымае сёетое, і то выпадкова. Для беларускай паэзіі гэта не новыя, але свежыя: іронія, парадокс, гульня слоў, далёкая асацыяцыя, абсурдная сітуацыя, сатыра, што пераходзіць у сарказм. Важна не назвы вобразаў, а самастойнасць іх выкарыстання. Тымі сродкамі выразнасці, якія яму асабліва падабаюцца, паэт валодае бліскуча.

У чым парадокс нашага беларускага адраджэння 20-х гадоў? «Вельмі хісткі парог Адраджэння дзяліў з Адрачэннем».

* * *

Трэці раздзел «Часу прысутнасці», прысвечаны каханню, называецца «Цябе я клікаў», але сутнасць любоўных адносін лірычнага суб’екта, ужо сталага мужчыны, ці не лішне назолiста вызначае запазычаны ў Ластоўскага тэрмін «жарсць». У вершы з такім загалоўкам ён вяртае думку да язычніцкіх часоў, калі панаваў «дух паганскі, першаісны», а каханне зводзілася да сексу. Было такое, але ж потым прыйшоў залётны Эрас і ўрэшце каханне дасягнула ў сваіх самых тонкіх праявах духоўнога пачатку. Грэкі лічылі сынам Зеўса чалавека, які ўмеў адольваць свае інстынкты, паступаць разумна ў справах страсцей, кахання, жаніцьбы, сям’і. Лірычны суб’ект у вершах А. Каско аб’яўляе жарсць цягай неадольнай: «Яна смыліць найзгубней, найзырчэй – няўтольная, няўтоеная смага!» Тут ці не сын Вялеса. Але, удумаўшыся, мы пазнаем апазіцыю да савецкага любоўнага канона, які даваў прадпісанні страсцям: калі ж камуніст не спраўляўся,

яму «дапамагала» партбюро, беспартыйнаму – прафком і дырэкцыя, што здымалі з анкеты запіс «маральна ўстойлівы».

Верш «Згадка пра філфак» напісаны верлібрам, а лад яго апавядальны, сціслы расказ пра здарэнне, у якім жыццёвае перамяшалася з фантазлівым і рытуальным. Лірычны суб'ект зачытаўся творамі Альбера Камю і спазніўся, хіба не першы раз, на лекцыю пра тэорыю сацрэалізму. Пазваны ў дэканат прыхільнік экзістэнцыялізму стаў скрушлівым хрысціянінам і ў парыве раскаяння абяцаў зачытвацца Марксам, Горкім Максімам, Бедным Дзям'янам. Як бачна, сітуацыя падаецца аўтарам гратэскава, карыкатурна, перабольшана, але жыццёва. За ілжэабяцанні герой не перажывае. Ён настолькі падатлівы і прасцецкі, што папрасіў у групкамсорга канспект прапушчанай лекцыі. І быў агарошаны другі раз за дзень: тая прынесла яму ў інтэрнацкі пакой колца каўбасы (паэт называе яго «каўбасным пярсцёнкам», які заручае нас «Тайнай вячэрай» і «Песняю Песняў...»). Ну, тут ужо «дзе Рым, дзе Крым». «Тайная вячэра» – гэта братанне і трагічнае развітанне Хрыста са сваімі вучнямі перад пакутлівай смерцю на крыжы, а «Песня Песняў» – твор старазапаветны, язычніцкі, пра любоў цара Саламона з прыгожай Суламіф'ю, дзе адкрыта апяваюцца цялесныя асалоды. Чым была вячэра з гаспадарлівай камсамольскай апякуншай – невядома. Здагадаўся і зразумеў толькі Алесь Разанаў, якому назаўтра аўтар прачытаў напісаныя ноччу вершы і расказаў пра вячэру. Зразумеў ён пачаткоўца-паэта, і Яе (нібы музу), і Альбера Камю, нібы прапаведніка развязнасці, і таполі, што ківалі галовамі на ветры. Сумняваюся я, ці быў калі-небудзь такім талерантным да сексу Разанаў, ён пашкадаваў калегу, што трапіў у жыццёвыя калізіі, з якімі той не справіўся, нават прыняў паблажліва і выкручванні ў дэканаце. Што ж атрымліваецца? Злыя жарты экзістэнцыі над маладзёнамі. А мо быў неўсвядомлены пратэст маладых супраць празмернай рэгламентацыі чужога асабістага жыцця «адказнымі» асобамі і вучэбнымі ўстановамі?

Як мы памятаем, інтымныя вершы абодвух папярэдніх зборнікаў А. Каско былі больш адухоўленымі, часта сарамлівымі, а гэты, напісаны для трэцяй кнігі – жорсткі, бо прыпадае на час развалу ўстояў, на перайманне нашымі «прагрэсістамі» нораваў сексуальнай рэвалюцыі, якую, можа, і назваў Рэйган так, каб прынізіць савецкую, сацыяльную.

Мо я і лішне сурова пакрытыкаваў А. Каско за перабор сексуальнасці ў некаторых яго інтымных вершах. Але крытыка мая не мае благога помыслу, арыентаваўся я ў падыходзе да праблемы на інтымныя вершы нашых паэтэс Н. Мацяш і З. Дудзюк, якія інтуіцыяй знаходзяць тую залатую жылу, што спалучае эрас з духоўнай любасцю, пяшчотай, не дае яму перарастаць у голы секс, ці, як было прынята гаварыць у СССР 20-х гадоў, «любовь без черемухи». Духоўнаю дамінантай любоўных вершаў берасцеек з'яўляецца памяць сэрца, якую можна лічыць эквівалентам скрушлівага шчасця. Ва ўмовах адраджэнскага руху каханне можа адухоўлівацца ідэаламі свабоды, справядлівасці, братэрства. Гэта здаровая духоўнасць, што відаць з верша З. Дудзюк «Роднасць»:

Ніхто не навучаў мяне заўзята,
Ніхто мне запаветаў не даваў.
Ісці мне цяжка, хоць і ўслед за братам,
Бо забыцця высокая трава.

Лірычны герой у А. Каско даўно свабодны ад маральнай аброці, кідаецца ў супрацьлеглую крайнасць, згаджаецца быць нявольнікам жарсці:

З ёй думкі пра кароткасць веку – прэч,
імгнення досыць, самай лёгкай іскры, –
і ўспыхвае, пярэч ці не пярэч,
яна, як дух паганскі, першаісны.

Падлеглага страсцям чалавека паэт лічыць шчасліўцам, але гэта ацэнка спрэчная: калі б яно было так, дык чалавецтва і заставалася б у палоне палігаміі. Беларускае Купалле, хоць і захоўвае шмат эратызму ў абрадах і звычаях, але славіць каханне дваіх (Купайла і Купалінка), сцвярджае парную сям'ю і вернасць мужа і жонкі да смерці. А што забяспечвае трываласць каханню, робіць вернасць нейкай натуральнай? Духоўнасць. Стан, калі закаханыя ці жанатыя жывуць душа ў душу. Лірычны суб'ект часамі не рвецца рабіць каханаю сваёю сяброўкаю, саўдзельніцай яго змястоўнага і складанага духоўнага жыцця, яна для яго саўдзельніца жарсці. А гэтага мала, і неяк шкада разумных людзей, якія ўступаюць у любоўныя зносіны спажыўцамі адно аднаго. Праўда, юрлівы ўхіл драпіруецца эстэтычным флерам: каханка – увасабленне красы, а сустрэчы з ёю адбываюцца часта на ўлонні цудоўнай прыроды. Лірычны суб'ект памятае ўсё гэта. Малавата. Папа рымскі ў нядаўнім выступленні па праблеме пагрозы маральнай распушчанасці сучаснікаў асудзіў голы секс у каханні як грэх, як выкарыстанне іншага чалавека для сваёй уцехі.

Шукае апраўдання А. Каско лірычнаму суб'екту: любоўная цяга выклікае ў яго ўздым творчых сіл, ён дзякуе каханай «за крылы». Маюцца на ўвазе крылы фантазіі, творчы палёт думкі, які прыходзіць да яго праз шчасце кахання або праз пакуты жыцця ў недасканалым свеце.

У інтымных вершах, дзе лірычным суб'ектам выступае сам паэт, шмат пяшчоты і роздумаў аб шчасці, каханне выступае ў многіх вершах як сіла, здольная ўзнесці душу і адкрыць вялікія скарбы жыцця. Такія вершы «Абвясціла з'яўленне цуду», «Мы сто гадоў з табою назаўсёды» і іншыя. Для ілюстрацыі прывяду пачатак першага:

Шчаслівыя мы ў гэты міг кахання:
Ты ўпершыню, а я ў апошні раз.
Няхай бяздонне падзяляе нас –
Шчаслівыя мы ў гэты міг кахання.

* * *

Калі конь перабудовы занаравіўся і павыкідаў з сядла рэстаўратчыкаў Савецкага Саюза, збанкрутаваных кансерватараў, загрымаваных пад дэмакратаў і народнікаў, разрахунак з мінулым прыняў сілавы характар: старыя і маладыя выйшлі на плошчы, вуліцы, а кабінетныя пацукі выставілі міліцыю. У беларускім пісьменніцкім саюзе, які быў сябрынай дружнай, бо Максім Танк меў належную кіраўніку прадбачлівасць і вытрымку, адводзіў ад неабачлівых, асуджаных на паражэнне сутычак з усеўладнымі партыйнымі апекунамі, важак скіроўваў арганізацыю на абарону прафесійных інтарэсаў, належнай талентам павагі і годнасці з боку дзяржавы і афіцыйнай грамадскасці. Раптам гэты курс быў аб'яўлены малайцамі згодніцкім. Гэта была сутычка інтэлігентнасці з шарлатанствам. Задзірыстыя крыкуны вадзіліся захапіць кіраванне саюзам, узяліся ганіць і абражаць заслужаных і народных. Але таннай вулічнай папулярнасці не хапіла, каб атрымаць давер творчай сябрыны. Спроба маладых пасадзіць на

VII з’ездзе СП Беларусі ў кабінет старшыні свайго барда правалілася, нягледзячы на натхнёную агітацыю Дануты Бічэль і дэманстрацыю мускулаў адным з маладых, але барадатых адрачэнцаў. Бард, што меціў на ролю правадыра, сеў у лужыну. Хамаватая калацея не ўгаманілася, але ўсё больш дыскрэдытавала моладзь у цэлым, рэчышча падзелу пакаленняў паглыбілася, і на разладзе цярпелі самыя таленавітыя мастакі з абодвух берагоў. Грамадскасць не заўважыла драмы тых, надзеленых іскраю божай ціхіх, сціплых і мудрых ад прыроды дзяўчат і юнакоў, якія ахвярна аддавалі свае творы часопісам ці выдавецтвам на безганарарнае выданне ды не праходзілі з-за настырных новых кан’юнктуршчыкаў. Сварка з мінулым, якое ўжо нават не агрызалася, неўзабаве набіла аскому чытачам. Дывідэнды эстраднікаў упалі, некаторыя з іх падаліся на даляровыя пашы або пашыліся ў камерцыйныя вясёлыя кампаніі. На гэтым пераломе А. Каско быў абраны берасцейскімі пісьменнікамі сакратаром абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў. Новая пасада зрабіла яго ўдзельнікам рэспубліканскіх сходаў і наблізіла да нялёгкай долі творчай інтэлігенцыі на зломе эпох. Заключны раздзел яго зборніка, як мне бачыцца, прысвечаны цяжару жыцця, якое трапіла ў гора бязладдзя.

Многа горкага і аблуднага адчуваў на сабе паэт. Лідэру пісьменнікаў не знайшлося ў Брэсце жылля, да сённяшняга дня жыве ў Жабінцы і ездзіць на работу і назад цягніком. І гэта ў той час, калі сотні, мо тысячы, прайдошлівых прыхватызатараў, нахабных спекулянтаў і карумпіраваных імі чыноўнікаў жывуць у шыкоўных гарадскіх кватэрах, пабудавалі за неадплатныя дзяржаўныя крэдыты вілы ў зялёнай зоне. Гонар не дазваляе хадзіць і напамінаць начальству пра асабістае, хоць ведае, што ўклад, які ён уносіць у культўрнае жыццё горада і вобласці, дастойны. Выбіў А. Каско толькі прыстойнае памяшканне для аддзялення. Кожны месяц выбівае цераз «бацькоў» вобласці ільготы ў аплаце, бо дырэктар тае ўстановы хацеў бы, каб Саюз пісьменнікаў плаціў такую ж суму за арэнду, якую плацяць камерцыйныя структуры.

Моцна і ўсхвалявана паказаў у вершах А. Каско драму, нават трагедыю «ціхіх», сапраўдных маладых талентаў, якім даводзіцца маладзець у новым ладзе, што не спраўляецца з эканамічным хаосам і пхае творчую інтэлігенцыю за рысу беднасці. Дачакаліся-дажыліся, калі маладых і немаладых, але творча актыўных вучоных сталі браць на падкормліванне замежныя «фонды», а сярод школьнай моладзі сталіцы, як калісь на рынку рабоў, праводзяць адбор самых здольных, пасылаюць на год за акіян вучыцца на агентаў даверу.

Вершы пра долю-нядолю маладых талентаў склалі б лірычную паэму, каб аб’яднаць іх: «Спадчыннік» (18), «Хлопцы, хлопцы... Белыя вароны!» (11), «Крылаты» (29), «Мутант» (34), «Перад свечкаю» (37), «Цяпер працягнецца маўчанне» (38), «Мудрыя маладыя творцы» (42), «Ці гэта сцягі адшумелі...» (43), «Выток» (67), «Ёсць пачуццё – дачасна жыў» (112), «На ўзбочыне маёй дарогі» (114). Зрэшты, размешчаныя па ўсёй кнізе, яны ўмацоўваюць яе цэласнасць скразной тэмай, якая падаецца то чула, але без сентыментальнасці, то драматычна, але без адчаю, то трагічна, але з надзеяй на перамогу жыцця над нябытам.

Ёсць і іншыя атожылкі гэтай балючай дрыготкай тэмы – напрыклад, вечная нязгода паэта з супярэчлівай рэчаіснасцю, якая ствараецца без яго ды для яго. Тут прыгадваецца мне квінтэсенцыя з выступлення А. Разанава на пасяджэнні Беларускага ПЭНцэнтра: ён заявіў, «што беларускі паэт не мог знайсці агульнай мовы ні з камуністычнай рэчаіснасцю, якая адышла, ні з дэмакратычнай, якая не прыйшла. У прынцыпе, гэтыя рэчаіснасці ствараліся не па мерках патрэб чалавека, таму паэты, паэзія стваралі сваю трэцюю рэчаіснасць – гуманістычную,

прадстаўніком якой з’яўляецца паэт. Яго ўлада – ад яе». Разанаў лічыць, што «трэба сцвярджаць паэта не паводле існуючай грамадскай рэчаіснасці, а наадварот – шукаць і сцвярджаць будучую рэчаіснасць паводле меры паэта, гуманіста» («ЛіМ», 17 чэрвеня 1994 года).

Канешне, А. Каско так далёка не сягае, але і не дрэйфіць перад абыякавым дэфектыўным грамадствам, што аказваецца больш абыякавым да паэтаў, чым папярэдняе, якое хацела, каб яны спявалі весела, а гэтае хоча пусціць іх на самапас. І вось што выходзіць:

Шчэ не паэт, а ўжо ізгой,
і спасцігаць яму не проста,
завошта шчодрага яго
змушаюць да жабрацкіх просьбаў.

Вітаючы прыход новых, юных, духоўна чыстых патрыятычных сіл, пераважна з вёсак, паэт смуткуе, што іх мала, але і верыць у незнішчальнасць ідэі справядлівасці, свабоды, красы:

Толькі мала іх, яшчэ так мала…
Ім у тлумных вулках гарадскіх,
у перанаселеных кварталах
нестае падобных да саміх.
Блісне вера ў сэрцах іх збалелых –
весялеюць позіркі ва ўсіх,
і тады на вулках белым-бела,
светла скрозь на Белай іх Русі.

Дрымучая абыякавасць грамадства і выклікае ў некаторых адчуванне непатрэбнасці («Крылаты»), і даводзіць да духоўных зломаў, страты крылляў, выпадзення на задворкі жыцця:

Адзіны раз было –
ён змог узняцца над задворкам.
І вось – аслепленасць, надлом,
шлях у нявер’е
з лёгкай веры...
Намацвае другім крылом
знаёмыя чужыя дзверы.

Не ўпадае паэт у безнадзейнасць і засцерагае ад упадку духу сваіх сяброў па творчасці, нагадвае, што ім даводзіцца мець справу са святымі і духоўнымі скарбамі народа, а гэта сродкі лекавыя, нават уваскрасальныя:

Краса, паэзія, Айчына
слязінкаю раз’ясніць зрок,
і вам адкрыецца магчымасць
убачыць прышласць хоць на крок.

Бачыць ён і небяспеку заабыякавення душ саміх паэтаў, ён не хоча перакладваць віны за вяласць працэсу духоўнага адраджэння на народ, бо не ідэалізуе народ, бачыць заўжды, што ён складаецца з людзей, а людзі розныя:

Дарэмна пытацца ў народа,
адкуль ён ідзе і куды.
«Дык я найчасцей з агарода,
да студні, стуль – зноў да грады».

Не толькі ад долі сярмяжнай –
ад волі яго радавод.
Пакорлівы ён і адваджны,
лайдак і руплівец – народ.

* * *

Не пераймае і не падзяляе паэт індывідуалістычных наракканняў на смерць і марнасць жыцця, хоць тэмы быцця і небыцця з'яўляюцца ў яго скразнымі. Выказвае ён іх вітальна і так моцна, што маглі б пазайздросціць паэты розных кірункаў. Вось пару радкоў з верша «Непакойчыцы». Ідзе навальніца, дождж хвошча па рацэ:

Хвіліна – і карэнне занядужае,
і зліжа дрэвы
брудны вадасцёк.
Магчыма, дождж апошні...
У зацятасці
ён нават косці вымые з магіл.

Далей, як кажуць, няма куды. У прынцыпе, паэтычны свет А. Каско не пераразвон, але альтэрнатыва песімістычнаму свету экзістэнцыялістаў: ён бывае трагічным, а ўсё ж з надзеяй, з сэнсам жыцця, хоць і мройнага, але не адарванага ад свету рэальнасці:

У сне зорна-сінім я лётаў высока
і стойваў дыханне над роднай зямлёй,
а поўня, прыроды нядрэмнае вока,
мяне сцерагла і сачыла за мной.
І свет адкрываўся мне ісцінай простай:
ні рэк, ні аблокаў не спыніцца ход...

Паэт дапускае дадзеную некаторым людзям здольнасць прадчування і прадказання, пранікнення ў алагічнае, таямнічае. Ён лічыць праявы звышчуласці, звышуражлівасці і акцэнтуіраванай асобы як рысы блізкія і ўласцівыя творчым натурам. Калі я чытаў яго верш «Былі і ёсць яны, месіі», дык мне прыгадаўся аднатэмны твор польскага паэта Казімежа Дамброўскага «Пасланне псіханеўротыкам». Хацелася прасачыць аналогіі, але стрымала тое, што А. Каско таго верша не мог чытаць, а пераклічка зместу выпадковая, абумоўленая

пратэстам беларускага паэта супраць знячуленасці і рыгарызму мінулага грамадства, што балюча біла па самых уражлівых, не разумеючы, што:

Адна ў іх мэта – дух раскуты,
любоў адзіная ў грудзях,
адзін і той жа знак пакуты,
і Юда той жа, і суддзя.

Як відаць, прычыны канфліктаў тут спецыфічныя, «айчынныя»: манія рэпрэсіўнасці, культ уніфікацыі ўсіх і ўсяго на планеце, такая дасталася эстафета ад сталінскай клікі.

Адраджэнскі рух, хоць і праходзіў у Беларусі не гладка, прабіваўся цераз сцяну русіфікацыі, нізкапаклонства перад старэйшым братам, правінцыяльнай заскарузласці, слаба ваяваў з цемрашальскаю прапагандай рэтраградаў, паклёпамі на беларусаў як нацыю, прыніжэннем яе мовы, гісторыі, культуры. Цемрашалы пачалі выдаваць сябе вучонымі, якія знайшлі беларусам іх шасток у расійскім куратніку. Усё гэта дапаўнялася дэфектыўнай рупнасцю дзеячаў вышэйшага эшалона новай улады, што прынялі суверэнітэт Беларусі за тавар, які можна абмяняць па бартэры з Расіяй на бензін, салярку, мазут ды іншыя энерганосьбіты, а з палякамі – на барахло. Уся гэтая панурая і брудная афернасць даводзіць маладых патрыётаў да белай гарачкі: спрэчкі пераходзяць у сваркі, што дае ў рукі беларусафобаў новыя зачэпкі, повад лямантаваць пра беларускі нацыяналізм, нават прывіды фашызму.

Да гонару берасцейскіх літаратараў, прыемна сказаць, што ніводзін з іх не сарваўся, адстойваючы правы народа і свае правы на нацыянальную годнасць. Самыя здольныя і інтэлектуальна ёмкія – Ніна Мацяш, Алесь Каско, Мікола Пракаповіч, Зіна Дудзюк – пайшлі шляхам навукоўцаў – да першакрыніц старажытнай гісторыі, мовы, пісьменства і новай, той, калі ўжо беларуская ідэя вырасла ў праграму незалежнасці. Зразумела, паэты не заменяць гісторыкаў, пераймаць не будуць: у іх свой метад, у ім дамінуе інтуіцыя, і свая задача. З. Дудзюк назвала свой дослед гісторыі «Алхіміяй»:

Сціраю пыл гісторыі,
Не засціце святло.
Чарую над рэтортаю,
Прабіркаю, катлом.
Зліваю і разводжу
Стагоддзі тых плямён,
Што з вечнасці выходзілі
Без вестак і імён.

Творы берасцейцаў на гістарычныя і грамадзянскія тэмы нясуць важкі і дакладны фактаграфічны багаж, а ў дадатак многія з іх напоўнены аўтарскімі лірычнымі адступленнямі, дзе раскрываецца важнасць свайго радаводу. Добра ўплывае на змястоўнасць патрыятычнай лірыкі ўнутраная патрэба арыстакратызму, што належыць стваральнікам духоўных каштоўнасцей. Здаровая элітнасць ва ўсіх народаў выводзіла нацыянальныя святасці на святочныя покуці, пад іконы, увяла паэтаў у лік лепшых людзей нацыі. Глыбока закрануў гэтую тэму М. Пракаповіч у шэрагу вершаў пра пяснярскі лёс і родную мову. У вершы,

прысвечаным М. Купрэеву, паэту, які пад уплывам Адраджэння зрабіў такі значны крок у творчасці, што нарэшце пісьменніцкая грамадскасць прыняла яго, вясковага настаўніка ды пенсіянера, у пісьменніцкі саюз, М. Пракаповіч намякае, што позняе прызнанне талентаў абумоўлена былою плебейскай ментальнасцю, комплексам непаўнацэннасці, вымешчаным дзецьмі-перакульшчыкамі на бацьках:

Яшчэ ты жывеш у хатах...
Але прыязджаюць дзеці –
і туліцца вінавата
мова ў хлявы і клеці.

Элітаю сталі ўрбанізаваныя і абруселыя хлюсцікі. Пра іх і пра сябе сурова адазваўся М. Пракаповіч у вершы «Вялікі паход»:

Чужынцы на сваёй зямлі,
мы да мяжы апошняй падышлі,
адрынутыя небам і вадою,
шляхі свае пазначылі бядою.
На капішчах агонь пагас,
брыдзем у свет ардою невідушчай.
...О, як яшчэ зямля трывае нас,
бяспамятных, бязмоўных і бяздушных?!

Здавалася, што М. Пракаповіч і А. Каско запелі тут пра народ ва ўнісон, але гэта не зусім так: першы бачыць уніфікаваныя дзеянні роднай масы супраць сябе і сыходзіць да клёнічаў, а другі бачыць народ супярэчлівым і не раіць нікому ідэалізаваць яго, пакладацца толькі на яго, бо «пакорлівы ён і адважны, лайдак і руплівец – народ». Пакладацца варта і патрэбна на лепшую ўсвядомленую частку народа, а другой дапамагаць узняцца над слабасцямі і занядбанасцю.

Уладзімір КАЛЕСНІК

СКРАЗНАЯ ЛІНІЯ ПАЭТА

Пасля добрай кніжкі вершаў –
як пасля ліпеньскай навальніцы:
дыхаецца лёгка і глыбока.
А.Каско

Няма сумнення, што кожны сур’ёзны паэт перыядычна разважае над сутнасцю і плёнам сваёй творчасці. Пытанні – што, як, навошта, каму і дзеля чаго? – не пакідаюць яго галавы ні ў час душэўнага раздраю, ні ў перыяд грамадскіх катаклізмаў, ні ў хвіліны натхнення і жыццёвай эйфарыі...

Класічнае шэкспіраўскае пытанне быць ці не быць? – ёсць і пытаннем мастацкай творчасці.

Безумоўна, што ўсім хочацца быць. Больш за тое – застацца. Але – як, якім чынам гэтае жаданне спраўдзіць? Можна задаць пытанне прасцей і дакладней: як паэту і творчаму чалавеку ўвогуле спраўдзіць сябе, пакінуўшы чалавецтву, узамен свайго кароткага зямнога існавання, свае мастацкія адкрыцці і духоўныя «запаветы»?

Дылетанты абыякавага жыцця могуць пасміхнуцца чытаючы гэта, але тыя, хто спрабуе ўразумець непаўторнасць чалавечай асобы пад высокім боскім небам, пагодзяцца, што лёс паэта ствараецца самім Словам. А ўжо словы аплятаюць той лёс драматычнымі калізіямі, бо патрабуюць высокай кроўнай платы за кожны свой знак на папірусе вечнасці...

Вось як гэта выяўлена ў адным з вершаў Алеся Каско:

Нібы вязень, імкнуўся да волі –
волі слова, яго хараства.
І, зазнаўшы пакутаў, засвоіў
я прыроду свайго рамяства.

Імкнуцца да волі, а зазнаць пакуты? – калі не абсурдная, то парадаксальная сітуацыя, аднак, настолькі бясспрэчная і зразумелая ў нашай грамадскай рэчаіснасці, што дзіву даешся, як не ўцямяць таго некаторыя цяперашнія «барацьбіты» за волю, а па сутнасці – нявольнікі свабоды... у тым ліку і людзі ад літаратуры...

Можна напісаць процьму прыгожых слоў, так нічога і не сказаўшы. Бо перш, чым напісаць слова, трэба напоўніць яго энергіяй душы і падпітаць высокай духоўнай верай, засцярогшы – пэўным чынам і да пэўнага часу, бы громаадводам, – свой зроблены ці яшчэ магчымы зямны грэх ад Божага гневу...

Паэт ёсць сімвал духоўнасці асобнага чалавека, а паэзія – сімвал духоўнай эвалюцыі ўсяго чалавецтва. Вядома, суб’ектыўна і смела заяўляю гэта, аднак небеспадстаўна. Вось працытую некалькі асабліва важных для майго разумення Слова-Бога і Бога-слова радкоў з «Боскай камедыі» вялікага Дантэ Аліг’еры ў рускім перакладзе М. Лазінскага (папярэдне перапрашаю ў А. Хадановіча і Ул. Скарынкіна):

Когда правдиво речь твоя звучала,
Ты дал смутиться духу своему, –
Возвышенная тень мне отвечала. –
Нельзя, чтоб страх повелевал уму;
Иначе мы отходим от свершений,
Как зверь, когда мерещится ему.

І наўздагон – яшчэ гэтыя, што здымаюць усе чалавечыя пытанні наконт Слова, не даючы адказу па сутнасці:

О, если б слово мысль мою вмещало, –
Хоть перед тем, что взор увидел мой,
Мысль такова, что мало молвить: «Мало!»
О, Вечный Свет, который лишь собой
Излит и постижим и, постигая,
Постигнутый, лелеет образ свой!

Ненавязлівы паэтычны сімвал нябачным ценем суправаджае ўсю творчасць паэта Алеся Каско. Давайце толькі ўслухаемся ў тонкую метафорыку назоваў яго кніжак у тым парадку, як яны выходзілі ў свет: «ВЕСТКА» (1979) – «СКРАЗНАЯ ЛІНІЯ» (1982) – «НАБЛІЖЭННЕ» (1989) – «ЧАС ПРЫСУТНАСЦІ» (1994)...

Можна сінанімізаваць гэтыя назовы ў своеасаблівы літаратурны рад:

ПАЧАТАК – МЭТА – ДАРОГА – ЖЫЦЦЁ...

Альбо: СЛОВА – ШЛЯХ – ПЕРААДОЛЕННЕ – ЛЁС...

Ужо з першых кніжак, вычуўшы нутром сваё духоўнае прызванне, паэт паставіўся да ўласнага жыццёвага кону з ўсёй магчымай адказнасцю. Рэдкі верш у яго быў прахадным, а слова абманным. Так, яно яшчэ магло быць выпадковым, немілагучным і каструбаватым, але заўжды – шчырым і безабаронным у адносінах да выяўленых ім рэчаў і дзей. Шчасціла яму і на слынных настаўнікаў (Уладзіміра Калесніка, Міколу Купрэева, Алеся Разанава), і на таленавітых сяброў (Міколу Пракаповіча, Анатоля Шушко, Васіля Сахарчука, Ніну Мацяш)...

Няшчасціла часцей, аднак, доля ведала сваю меру...

Галоўнае – быў зададзены лёсавызначальны пастулат: «Не сілю сябе пісаць, калі не пішацца, сілю – жыць, калі жыць не хочацца...»

І ўжо ад самага «вытоку» было намацана «дно» жыцця, яго крэўнае апірышча: Айчына, род, мова, любоў і вера... Можа таму і была такой адчайнай яго мальба на ўласных творчых «заручынах» з Музай:

О лёс мой, выказацца дай,
не забяры мяне заўчасна
ў далечу тую, дзе так часта
мне будзе сніцца любы край.

Не стане моцы – і няхай! –
у памяці, руцэ, у зрэнцы...
Усё вазьмі – і толькі сэрца
пакінь і выказацца дай.

Праблем з выбарам Айчыны ў людзей не бывае. У кожнага яна ёсць ад пачатку – тая ці іншая, але – адзіная да скону. І нашая любоў ці нянавісць да яе, як ні дзіўна, раўназначныя, бо – роднасныя і сыноўнія. Адсюль, як да прыкладу, у Алеся Каско – дзве палярна-прыцягальныя (закон магнетызму) праявы душы да аднаго цэлага:

Ты, народ мой, – не слабы.
Дзецюкі! Слязу сатрыце,
для вялікае касьбы
свае косы навастрыце.
Біце ў звон ва ўсе канцы
ў непахіснасці і веры.
Сёння вы яшчэ касцы,
заўтра вы – касіянеры.
Заўтра – з крыўдай змагары,
ганьбаю, жыццём ярмовым
і, бог дасць, гаспадары
і зямлі сваёй, і мовы.

Гэта з верша «1862 год. Слова Каліноўскага», напісанага напрыканцы 80-х, у стыхійна-адраджэнцкі час перабудовы. А вось матыў з самай песімістычнай кніжкі Алеся Каско «45»:

Здавалася б: ну, вось ён, Храм,
што збудавалі пакаленьні!
Стаў на парог – а ў храме Хам
сагнуў калені не ў маленьні.
Сядзіць і гнюсіць на алтар
ахвяр, што мерлі за свабоду.
Ён – валадар, ён – гаспадар
свайго прыходу і смуроду.
А людзі тупа на брыду
ўтаропіліся, бы авечкі...
...Я нізавошта не ўвайду,
не запалю ў тым храме свечкі.

Менавіта гэты час і быў, на мой погляд, пераломным у творчасці Алеся Каско. Пераезд з раённага цэнтра (Жабінкі) у абласны (Брэст) і пытанні ўласнага жыццябыту наклаліся на ўсенародны рэферэндум па пытаннях –«жыцця і смерці» – яго мовы, а па вялікім рахунку, і самой яго творчасці... На фоне гэтай змрочнасці былая правінцыйная самота падавалася проста смешнай і па-дзіцячаму наіўнай. Ну вось як, скажам, у вершы «Мінскім сябрам» з ужо ўпомненага «перабудоўчага» зборніка «Набліжэнне»:

Весялей вам жывецца на свеце:
і сябры ёсць, і кніжак стае.
Я ж – працую ў раённай газеце,

і пішу, і чытаю яе.
…………………...
Мой рэдактар..................
Завітаць загадае-папросіць
і крытычна гаворку вядзе:
ты, маўляў, хай у рыфму, ды – проста,
хоць бы гэтак, як Віктар Гардзей.

Але ўжо ні да Гардзея, ні да яго вершаў было Алесю Каско ў другой палове 90-х... Тады, здавалася, усё, што ты спарадзіў, выняньчыў і ўзгадаваў у глыбокім таемстве сваёй душы, усе тыя спадзевы і праявы новага «суверэннага» жыцця, як люстэрка ў хаце нябожчыка, захінуліся чорным сукном жалю і самоты... Паэты могуць перажыць і знесці ўсе нягоды жыцця, пакуль у іх ёсць асабісты творчы храм, што засцерагае ад замаху злых і варожых іх духу сіл. Аднак было б здрадай чытачу схавацца там адно толькі для малітвы дзеля захавання ўласнай душы, нібы манаху ў сваёй манастырскай келлі. Паэзія, адмежаваная ад людскога свету, страчвае сваё галоўнае прызначэнне – быць духам над прахам... Бо калі наступае духоўны крыз, то чалавек як бы апынаецца адразу на двух шалях адных вагаў: што ж пераважыць і ці не лепш трымаць раўнавагу?

І стаіць такая ціш,
што вярэдзішся пытаньнем:
а ці ёсьць жыцьцё паміж
росквітам і адцьвітаньнем?

Тут міжволі «задасіся акудовічавым пытаннем» свайго небыцця не толькі ў літаратуры, але і ўвогуле... І само вершаскладанне, раптам, можа падацца не паэзіяй, а проста рамяством, як вось у гэтым аднайменным вершы:

Калі ў свой лёс бракуе веры,
няшмат і ў слове глыбіні.
Як часта мы ўскладняем вершы,
каб не спрасьціць іх да гульні.

Але гэта – «ўсё словы, словы, словы»... Іх плоць, закарэлая і, паводле Гумілёва, «дурно пахнущая», дыхціць тытунём і капустай з вуснаў шасці мільярдаў падобных да цябе людзей... І тыя вульгарна-будзённыя словы пад сілу ўтаймаваць толькі сапраўднаму майстру, калі на дапамогу яго сляпому натхненню і празорлівай інтуіцыі прыходзіць помны і мудры, але не казённы вопыт пражытага:

Над старасьцю,
над непазбежным горам
таймуем гукі, фарбы – гэтак творым
з пагрозьлівага сьвету
ўласны сьвет.

Галоўнае тут – захаваць самасць: не купіцца на пустое і не прадацца за грош. І ў расе, і ў слязе бачыць не бліскучае, а блізкае табе да спазмаў сэрца: ці то траву пад вострай касой, ці то мацярынскія вейкі перад чорным векам... Жыццё адольвае ўсё...

Новая кніжка Алеся Каско «Трохкроп'е» засведчыла, што «адраджэнне з попелу» – гэта не толькі міфалагема, але і метафарычная праява сучаснай рэчаіснасці. Праўда, мне, як і беларускай граматыцы, болыш імпануе слова «шматкроп'е». Кажуць, што я ім часта злоўжываю... Гэтым разам свядома «злоўжыў трохкроп'ем» і Алесь Каско, мабыць, маючы на ўвазе тры раздзелы зборніка (вершы, пераклады і запісы). Відаць, тым самым аўтар як бы хацеў паставіць тры паасобныя кропкі ў сваёй творчасці, гэткім чынам засярodзіўшы ўвагу на ўласнай літаратурнай пунктуацыі сваіх (і нашых!) нешматлікіх чытачоў. Дарма. Бо зноў жа – куды ні кінь вокам па кнізе – самае малое, на што яе змест, як і форма, дарэчы, напрошваюцца – гэта шматкроп'е... і магчымае абяцанне працягу... І хоць асобныя вершы паэта завуаліраваны эзопавай мовай, падтэкстамі і двухсэнсоўнасцю, чаго вымагае часцэнзар, аднак, паўвекавога аўтара, па-танкаўску беспардонна, «выдае попел», хоць ужо сівы і халодны:

А з выракаў ды злых папрокаў
так шырока расце мана,
што ўзносіць люд ілжэпрарокаў,
паколькі... праведных няма.
Альбо:
Дай мне, доля, за Ракою
бераг росны, трапяткі,
каб забраць я мог з сабою
веры й мовы чарапкі.
Хоць на сколках незлічоных
хай крынічыла б святло...
Калі ж не – дай чорны човен,
каб нічога не было!

Бо – «Гідка думаць, што я паэт: // у айчыне – ды без Айчыны...». Шчыра кажучы, гэтыя думкі небяспечныя самі па сабе, і, крый Божа, ім матэрыялізавацца (ёсць такая кішэнна-багемная тэорыя пра матэрыялізацыю мастацкага слова), хоць зразумець аўтара можна, прыпомніўшы, да прыкладу, выдатныя, вышэй працытаваныя радкі: «Усё вазьмі – і толькі сэрца // пакінь і выказацца дай». Што праўда, то неўзабаве паэт спрабуе як бы апраўдацца перад чытачом за гэты свой душэўны нечалавечы адчай:

Немагчыма было ўжо вярнуцца
да ранейшых сябе, да ветру і свету,
а ўрэшце і да несапраўднага жыта –
гэта жыта без васількоў.

Калі хто не зусім разумее пра што тут рэч, то нагадаю пра вызначэнне Максімам Багдановічам паэзіі як «чыстай красы», а яшчэ эсэ ў «ЛіМе» чатырохгадовай даўнасці Алеся Разанава «Жыта і васілёк», не выключаючы адсюль, безумоўна, і сучасных

грамадска-палітычных падтэкставых паралеляў. Хлеб надзённы і хлеб духоўны – непадзельныя, гармонія ўраўнаважвае чалавечае жыццё і засцерагае свет ад хаосу – вось тэзы, якія паэт спрабуе творча, а значыць, суб'ектыўна трактаваць. (Тэмы не новыя, але што «новае пад сонцам»? – хіба што наш погляд на гэтыя тэмы.) Ды ў параўнанні з Эклезіястам, Алесь Каско яшчэ які прасветлены аптыміст! А значыць, недалёка той час, калі цёмны начны полаг спадзе з усходу і сонца нарэшце высвеціць любы наш край сярод людскага свету...

Інакшы храм і час. І плач
тут не ўспрымаецца сур'ёзна.
Не спавядайся ж гэтак слёзна,
памерлай музыкі скрыпач!
Над муміямі слёз не льюць,
дык прэч адсюль, каб недзе босым,
расхрыстаным – зайграць нябёсам:
яны шчэ здатныя пачуць.

Па тэксту зборніка адчуваецца, што «жніво душы» яшчэ не пачалося, бо яшчэ палавее жыта і спеліцца зерне ў коласе..., але спавядальныя ноткі ў голасе ўжо трымцяць на вуснах вялікага грэшніка... А як гэта іначай назваць, калі нават пра каханую паэт піша дагэтуль у беларускай паэзіі малачуванае: «Ты мне ў душу жыццё ўдыхнула, // калі пакінула мяне». Альбо, як без трымцення сэрца чытаць такія пранізлівыя радкі:

Адно за адным
абліччы знікалі – знікалі, як дым.
Усім,
каму быць мог за роднага брата,
хто судзіў неперадузята
ды з бязладдзя вярнуцца мне радзіў, –
я здрадзіў.
Няма іх, чакай не чакай...
Ты – не самая большая страта.
Бывай.

Аднак усё часцей і часцей з'яўляецца ў паэта адчуванне гатоўнасці як прыняць дар (плён творчасці), так і стрымаць удар (аўтарскую няўдачу). Адсюль і гэтае самаўсчуванне, а мо папярэджанне іншым:

Пабольш бы ў песні светлыні,
паболей звонкасці, спакою...
Ды стане песня не маёю,
не пра мае раскажа дні.
Сярод маны і мітусні
ёй сорамна перад сабою
ўзнікаць з прытворнага настрою,
з азартнай слоўнае гульні.

Прызнаюся, як чытач, я насцярожана чакаў разрадкі ад «сціснутай у адным сэрцы» празмернай негатыўнай энергетыкі, якую паэт прыняў на сябе ад акаляючага свету, але ўсё ж я не верыў, што чалавек, які жыў любоўю і дабром, можа загінуць пад навіслым над ім варожым прэсам зла і нянавісці. Толькі б само сэрца яго вытрывала той бязмерны напор зямнога дабра і любові – вось што трывожыла мяне... І хоць чакаў я менавіта апафеоза паэзіі, але ўсё адно быў агаломшаны, здзіўлены і збіты з інтэлектуальнага панталыку гэтымі пяццю заключнымі (для мяне) радкамі пакаяльнай евангельскай паэзіі:

Было гнятліва, скрушна ўчора,
а сёння – Бог даў – дзень як дзень.
За шклом з дажджынак незлічоных
грак мільгануўся – чорны-чорны,
як быццам вылецеў з грудзей.

Апошні радок, на маё меркаванне, – «томов премногих тяжелей»...

Дзякаваць Богу, жыццё ўзяло верх. Паэзія трыумфуе. Чарговы паэт з перыферыі зноў «напляжыў» у банкетнай залі сталічнай багемы, не прамінуўшы напаследак заявіць і такое:

«*Кепска не тое, што пішам кепскія вершы, – ад гэтага ніхто не застрахаваны, – а тое, што кепскія вершы друкуем. Яны рана ці позна «ўсплываюць на паверхню», і тады одумнаму аўтару (графаману, зразумела, усё роўна) сорамна за іх. Нават калі іх не крытыкуюць, а, наадварот, хваляць у артыкулах, уключаюць у тэматычныя зборнікі, чытанкі, альманахі, дэкламуюць са сцэны. З аўтарам, як правіла, не раяцца, бяруць на свой густ, і нічога не зробіш: што апублікавана – ужо не зусім тваё... Зведаўшы ўсё гэта на сабе, думаю не без самаіроніі: ці цалкам праўдзівы лацінскі крылаты выраз scripta manent (напісанае застаецца)? Застаецца надрукаванае, і, на жаль, не толькі тое, што вартае заставацца*».

Што праўда – то праўда. А што можна дадаць да самой праўды? Хіба яшчэ раз ненавязліва падкрэсліць самабытны і выбітны па сённяшнім часе талент паэта Алеся Каско. Не для таго, каб помнілі, што ёсць, а для таго, каб ведалі, што – будзе...

Леанід ГАЛУБОВІЧ

Для чытачоў (актыўных удзельнікаў аматарскіх аб'яднанняў, літаратурных гурткоў, гасцёўняў), зацікаўленых творчасцю нашага земляка, паэта, перакладчыка і журналіста Алеся Каско, рэкамендуем правесці ў бібліятэках вобласці літаратурную вечарыну **«Іду я чэрпаць сутнасць святла...».** Да вечарыны, як і звычайна, ладзіцца кніжная выстава-прагляд, тым самым удзельнікам мерапрыемства даецца магчымасць пазнаёміцца з асобнымі зборнікамі паэта, калектыўнымі выданнямі, публікацыямі ў перыядычным друку. Пры афармленні выставы неабходна выкарыстоўваць бібліяграфічны паказальнік.

«Буслоў не ведаю бяздомных...»

(Матэрыялы да кніжнай выставы)

Цытата: «Яно душы – першааснова:
там, у нязмернай глыбіні,
ёсць боль – боль нараджэння слова,
якога нельга запыніць»[1].

Раздзел I. ***«О лёс мой, выказацца дай...»***
(Паэтычныя зборнікі аўтара, газетныя і часопісныя публікацыі яго твораў)

Раздзел II. ***Нялёгкія хвіліны набліжэння:*** абрыс творчага партрэта
(Літаратура аб жыцці і творчасці паэта)

«Іду я чэрпаць сутнасць святла...»

(Прыкладны сцэнарый літаратурнай вечарыны)

<u>Вядучы 1:</u> «іду я
чэрпаць сутнасць святла
і не ў сілах спыніцца
іду я
з жарсцю ў грудзях
і азораны вочы мае
прагай пазнання
іду каб увайсці
ў дом любові
і адлучаецца
слова ад цемры
каб згарэў я
ў ягоным вуголлі
каб згінуў
каб быў»[2].

1 Каско, А. Сумленнае слова // Набліжэнне : вершы. Мн., 1989. С. 21.

2 Каско, А. Кніжнік. З македонскіх матываў / А. Каско // Каско А. Нічога больш : вершы і пераклады. – Брэст, 2011. – С. 21.

Паважаныя аматары паэтычнага слова!

Вядомы літаратуразнаўца Варлен Бечык вызначыў паэзію «як самы чуйны і дасканалы орган душы народнай... Ёй наканаваны неспакой, трывога, незадаволенасць...»[3]. Сапраўдны Паэт заўсёды вызначаецца абвостраным успрыманнем свету.

Адметна і ўпэўнена ў сучаснай беларускай паэзіі гучыць голас Алеся Каско. Услухайцеся ў гэтыя словы...

Чытальнік: «О лёс мой, выказацца дай,
не забяры мяне заўчасна
ў далечу тую, дзе так часта
мне будзе сніцца любы край.

Яго вяснянкі, пошум дрэў
заўжды ўва мне, як сіла ў ветры,
і спеляць збуджаныя нетры душы
мой заўтрашні напеў.

Дай слову добраму ўзрасці,
пакуль я на жыццё багаты.
Шчаслівы сейбіт і араты, дзён
для жніва мне адпусці.

Не стане моцы – і няхай! –
у памяці, руцэ, у зрэнцы...
Усё вазьмі – і толькі сэрца
пакінь і выказацца дай»[4].

Вядучы 2: Алесь Каско –– паэт філасофска-інтэлектуальнай плыні нацыянальнай літаратуры. Роздум аб лёсе і будучыні беларусаў і чалавецтва, праблемах быцця і небыцця асобы, чалавечай душы, экалагічных і грамадскіх катастрофах – гэта найсур'ёзнейшая філасофія сучаснасці. Вершам яго ўласціва вынашанасць думак, перажыванняў, рэалістычная дакладнасць дэталяў, глыбокі эмацыянальны падтэкст. Кожны новы зборнік паэта выходзіў з дастаткова вялікімі прамежкамі часу і абстрактнымі назвамі: «Вестка» (кніга вершаў у калектыўным зборніку «Нашчадкі» з серыі «Першая кніга паэта» (1979), «Скразная лінія» (1982), «Набліжэнне» (1989), «Час прысутнасці» (1994), «45» (1996), «Трохкроп'е» (2001), дзве дзіцячыя кнігі: «Чыстага ўсё нячыстае баіцца» (2001) і «Два сонцы» (2004), «Трохперсце» (калектыўны зборнік вершаў паэтаў Берасцейшчыны; 2008), «Нічога больш» (2011), «Прыадхінуты небасхіл» (2012).

Нялёгкія хвіліны набліжэння да сапраўднага творчага плёну, да таямніц паэтычнага майстэрства патрабуюць вялікага духоўнага напружання, нястомнай работы.

3 Бечык, В. У чаканні галоўнага: слова ў дыскусіі пра сучасную паэзію // Выбранае. Мн., 1989. С. 469.

4 Каско, А. О лёс мой, выказацца дай... // Трохперсце : зборнік вершаў паэтаў Берасцейшчыны / склад. Л.. М. Галубовіч / Мн., 2008. С. 117–118.

«...Мне наогул не часта пісалася, а цяпер абыякавасці і ляноты – адбаўляй. З-за ўзросту, бязладдзя, вэрхалу?.. Выняў з тэчкі аркушык, скрэмзаны алоўкам. Мала што расчытаў на ім, хоць што да чаго – цень верша – памятаў. Памкнуўся ўзнавіць – не пайшло...

...Уранку верш з'явіўся. Па сутнасці, новы. Так бывае: пачынаеш дапрацоўваць адзін, а нараджаецца іншы. Ды дзе яго выток? Справа, пэўна, у тым, што па гарачым следзе нічога людскага не атрымліваецца: спачатку перажытае павінна адстаяцца, перабрадзіць, каб некалі праявіцца як бы само па сабе, як бы з ніадкуль. Таму і не ўцямваецца, губляецца ў глыбінях памяці выток.

Старое грае, сам стары,
з усхліпам, зболена, мінорна.
Не чуюць...»[5].

Вядучы 1: Нарадзіўся Алесь Канстанцінавіч Каско 10 снежня 1951 года ў вёсцы Чудзін Ганцавіцкага раёна. У 1968–1976 гг. з перапынкамі (нядоўга настаўнічаў у вясковых школах, служыў у арміі) вучыўся ў Брэсцкім педінстытуце імя А. С. Пушкіна на беларускім аддзяленні філалагічнага факультэта. Потым працаваў карэспандэнтам жабінкаўскай раённай газеты «Сельская праўда», рэдактарам на Брэсцкай абласной студыі тэлебачання. Быў адказным сакратаром абласнога аддзялення СП Беларусі, дзе праявіў сябе як арганізатар пісьменніцкай суполкі, заснавальнік серыі аўтарскіх кніг «Берасцейскае вогнішча». Дзякуючы нястомным намаганням Алеся Канстанцінавіча, у полі зроку пастаянна былі маладыя паэты. Алесь Каско пісаў рэцэнзіі, прадмовы да іх зборнікаў, чым заслужыў павагу ў літаратурным асяроддзі. Алесь Каско – лаўрэат літаратурных прэмій імя А. Куляшова, У. Калесніка, міжнароднай прэміі імя Г. Краснапёркі. Пасля вяртання ў Жабінку кіраваў раённым літаб'яднаннем «Плынь» пры газеце «Сельская праўда» і літаратурнай студыяй «Вестка» пры Жабінкаўскай раённай дзіцячай бібліятэцы.

Вядучы 2: Свае першыя вершы Алесь надрукаваў яшчэ школьнікам у раёнцы «Савецкае Палессе», а паэтам стаў у студэнцкія гады. У той час у інстытуце існавала творчая атмасфера, літаратурным студэнцкім аб'яднаннем кіраваў Уладзімір Калеснік, выдатны літаратуразнаўца, крытык, настаўнік і руплівы апякун літаратурнага руху Берасцейшчыны. У сваім артыкуле «Паэтаў лёс і воля-вольніца» Уладзімір Калеснік аб студэнце Каско піша так: «... быў неаб'езджаным тарпанам, не ўмеў укладвацца ў вузаўскі рэгламент, аказваўся ў ліку парушальнікаў інтэрнацкіх правіл пражывання», быў «порсткім максімалістам», «рэалістам і праўдалюбам, ён дзяліў людзей не паводле ўзросту, а паводле адносін да беларускай справы, да Радзімы»[6]. Паэту-пачаткоўцу павязло. Студэнцкім лідэрам і ўзорам для інстытуцкіх паэтаў у той час быў Алесь Разанаў, якога перавялі са сталічнага ўніверсітэта ў Брэсцкі педінстытут за патрабаванне выкладаць прадметы на беларускай мове. Разам з Алесем Каско вучыліся яшчэ і Мікола Пракаповіч, Ніна Гарагляд, паэты сапраўдныя, таленавітыя, якія засталіся верныя Айчыне і беларускай мове. Паслухайце, якія словы прысвяціў Алесь Каско свайму настаўніку, грамадзянскаму ідэалу Уладзіміру Калесніку:

5 Каско, А. Адзін дзень майго жыцця: 14 траўня // Крыніца. 1998. № 8. С. 88.

6 Калеснік, Ул. Паэтаў лёс і воля-вольніца // Полымя. 1994. № 12. С. 211–216.

Чытальнік: «Ёсць, дзякуй богу, і цяпер
каму павесці за сабою
і лініяй перадавою
трымаць аголены свой нерв.

Яно вядома: не ў вайну,
тут іншы фронт...
А ўсё ж ці проста
ўставаць і крочыць поўным ростам,
браць і адстойваць вышыню?

І калі цяжка – кожны раз
нам свецяць лёсы агнявыя,
каб ведалі: не бог нас крые –
салдаты прыкрываюць нас»[7].

Вядучы 1: «Вестка» – так коратка і ёмка называлася кніга вершаў Алеся Каско ў калектыўным зборніку «Нашчадкі» з серыі «Першая кніга паэта» (Мн., 1979). Ёсць тут невялікі, але характэрны для паэта верш «Адкрыццё», які завяршаецца ўсхваляваным прызнаннем:

Чытальнік: «Маленства светлая пара
мне помніцца імгненнем:
над Руссю Белаю
зара
іскрыла чыстыя праменні.
Буслы кружыліся, плылі
над вёскай,
полем,
вадаёмам,
і белы сыпаўся наліў,
і ветрык пахнуў
так знаёма...
Краса зямлі маіх бацькоў
кранулася мяне,
малога,
і я пазнаў
сваіх буслоў,
сваю зару,
сябе самога»[8].

7 Каско, А. Пераемнасць // Набліжэнне : вершы. Мн., 1989. С. 7–8.

8 Каско, А. Адкрыццё // Нашчадкі : зборнік паэзіі. Мн., 1979. С. 111.

Вядучы 2: Першую асобную кніжку вершаў Алеся Каско «Скразная лінія» (Мн., 1982) Уладзімір Калеснік назваў «інтэлектуальным феноменам, які раздзяляе супярэчлівасці быцця, а ў той жа час і злучае нешта стрыжнявое ў ім... »[9]. Моцны бок зборніка – вершы пра каханне, любоў да прыроды, бацькаўшчыны. Паўсюдна, на якую б тэму ні пісаў Алесь Каско, у яго прысутнічае прырода. Прырода ў кожным вершы. «Яна працінае ўвесь зборнік. Яна – скразная лінія. Скразная лінія кніжкі... Яна – вясёлая і роспачная, цёплая, але ніколі не страшная. Не халодная, бо свая»[10].

Чытальнік: «Буслоў не ведаю бяздомных,
яны вяртаюцца дамоў,
да родных, да сваіх гняздоўяў,
да хмельных траў і туманоў.

Як неад'емнае: над грушай
птах белы крылы распасцёр...
Яго святлом
світае ў душах любві
святое пачуццё.
З нас не адзін спазнае плату
за скарб,
які пад крыллем лёг.

Не аднаму яшчэ заплакаць,
упаўшы на чужы мурог.
А неба роднае падыме ў
каторы раз,
як тых буслоў,
што з вечнай вернасцю Радзіме
ляцяць да траў і туманоў»[11].

Чытальнік: 1.
«Мне без радзімы,
як чайцы – без мора,
шэрай зязюлі –
без сіняга бору;
як травам – без ліўняў,
бярозам – без соку;
як ручаю –
без вусця й вытоку.

9 Калеснік, Ул. Паэтаў лёс і воля-вольніца // Полымя. 1994. № 12. С. 214.

10 Дубавец, С. Світае дрэва зелянінай // Літаратура і мастацтва. 1983. 2 верасня. С. 7.

11 Каско, А. Буслоў не ведаю бяздомных... // Скразная лінія : вершы. Мн., 1982. С. 10.

2.
Жыццёвы пачатак: хата,
прысады,
запознены статак;
матчына песня
на полі начуе...
Вочы заплюшчу –
І бачу, і чую...»[12].

<u>Вядучы 1:</u> Наступны, выдадзены праз сем гадоў, зборнік названы таксама абстрактна – «Набліжэнне» (Мн., 1989). Змест кнігі сведчыць аб тым, што паэт набліжаецца да творчай сталасці. Тут прыходзіць тэма памяці, гістарычнай спадчыны і этычнай арыентацыі сучасніка ў свеце грамадскім, больш складаным за свет прыроды. А які моцны філасофскі строй у вершах Каско пра мову, слова, паэзію. Пра гэта, як і пра Радзіму, каханне і іншыя вечныя паняцці, можна гаварыць зноў і зноў, чытаць яшчэ і яшчэ, было б у гэтых словах высокае гарэнне і пачуццё.

Чытальнік: «Яе светласць мова...
Чысты свет дзяцінства,
свет вясковы.
Золак звонкі.
Студняў, вёдраў перазовы.
Гаманкое лісце.
Яблык гупае ружовы.
Школа – з гулкім рэхам, водарам
сасновым.
Русакосая суседка
з «Родным словам»... Надвячорак.
Песня.
Зноўку – аб чым шчымлівым
і заўжды вясновым.
Прызба. Доўгія размовы.
Казка матчына:
«Жыў-быў каваль бядовы... »
Бацькаў успамін –
балючы і суровы...
Мова! Мова!
Памяці, і вернасці,
і сутнасці аснова»[13].

12 Каско, А. Роднае // Скразная лінія : вершы. Мн., 1982. С. 35–36.

13 Каско А. Яе светласць мова... // Набліжэнне : вершы. Мн., 1989. С. 44.

Чытальнік:

«Яно – душы першааснова:
там, у нязмернай глыбіні,
ёсць боль – боль нараджэння слова,
якога нельга запыніць.

Там слова – як жарынка праўды:
дыхне жыццё – яно ярчэй
зацепліцца... Ніякай рады –
душу нясцерпна апячэ.

Але, магчыма, і да шклянкі
пацягнешся, каб астудзіць
віном ці кропляй валяр’янкі...
Дарма: сумленню ў слове – быць!»[14].

Чытальнік:

«Навошта я расчульваць вас хачу:
не да сябе – да роснае травінкі,
да гэтага вясёлага дажджу,
да песень жней з палескае глыбінкі?

Да гэтага дзіцяці, што бяжыць
з далёкіх летаў сувязным нязменным
цераз курган, дзе вой-салдат ляжыць,
аддаўшы сны наступным пакаленням?..

Нібы няўцям, што сёння ўсё радзей
вы схільныя расчульвацца. Вы знаўцы
ўсіх тайн прыроды, сутнасці падзей,
нат мовы незямных цывілізацый.

За вашу мудрасць дорага плачу –
няведаннем уласнага дзівацтва,
чаму, нашто любові вас вучу
без боязі адсталым называцца.

Скуль тая цяга – праз абсяг вякоў
не забывацца і не цурацца звычкі
расчульваць сэрцы, быццам брацць з віроў
і саграваць астуджаныя знічкі?»[15]

14 Там жа. С. 21.

15 Там жа. С. 5.

Чытальнік: «Зямля
не любіць пуставаць –
жадае быць жытнёвым полем;
не будзеш сеяць – і куколлем
пачне патроху зарастаць.
Душа
жыве надзеямі на шчасце;
будзіць не будзем – і ў мяшчанства
пачне паціхеньку ўзрастаць»[16].

Вядучы 2: За кнігу «Час прысутнасці» (Мн., 1994) паэт атрымаў Літаратурную прэмію імя Аркадзя Куляшова. У кнізе назвычайна выразна акрэслена грамадзянскае аблічча паэта. Узмоцнена гучыць тэма адраджэння Беларусі. Лірычны герой належыць да тых, хто не толькі імкнецца жыць сумленна і годна, але жадае, каб з такімі высокімі патрабаваннямі ставіліся да жыцця і іншыя. Свайго роду духоўным крэда яго, бадай, можна ўспрымаць наступныя радкі «... калі, зямля, тваё прызванне – нас нарадзіць і пахаваць, дык жыць – людзей наканаванне...». Паспрабаваў сябе паэт і ў ліра-эпічным жанры. Паэма «Апазнанне», што поруч з вершамі ўвайшла ў кнігу, таксама сведчыць аб актыўнай грамадзянскай пазіцыі паэта, яго настойлівым жаданні разабрацца ў часе і ў самім сабе.

Вядучы 1: Палеская тэма ў Алеся Каско, самастойна выпакутаваная, арыентыруецца не на новыя факты, а хутчэй на асэнсаванне лёсавай фатальнай падзеі з гуманітарных пазіцый. Атрымліваюцца жыццёвыя і шчымлівыя, шырокаахопныя вершы-маналогі. Уладзімір Калеснік пісаў: «Калі б рэдакцыя "Звязды" даверыла мне выбраць для анталогіі аднаго верша твор А. Каско, я прапанаваў бы верш "Палессем". Упэўнены, што ён стане хрэстаматыйным. Экалагічная драма Палесся ўвязана тут у духоўную драму Беларусі»[17]".

Чытальнік: «Шаша – у абгон дваццатага
стагоддзя. Ані ляска.
Сухмень. Без былой зацятасці
аграрнік высліньваў сказ:
маўляў, ужо дакарчоўваем...
А пазіраў туды,
дзе вёска не зачароўвала –
прыхоўвала ад бяды
рот марлеваю палоскаю
ды сеяла цяжкі хлеб:
нібыта прышэльцы з космасу
спусціліся ў новы стэп.
Ах, што ж я? Мае спакрэвічы,
асілкі маёй зямлі...

16 Каско, А. Зямля не любіць пуставаць... // Набліжэнне : вершы. Мн., 1989. С. 19.

17 Калеснік, Ул. Паэтаў лёс і воля-вольніца // Полымя. 1994. № 12. С. 220.

Згадалася: Караткевіча,
нібы караля, вялі;
паказвалі, бы акропалі,
бары, курганы... Той год
далёкі быў ад Чарнобыля,
хаця й прыкрываўся рот.
Сямі- і васьмідзесятыя.
З паэтам бары сышлі...
Мы ехалі. Як распятыя,
віселі ў гары буслы.
І нема іх душы ўскрыквалі:
не стала б – ці ўберажом?! –
зямля пад белымі крыламі
зямлёй пад чорным крыжом»[18].

Чытальнік: «Зноў я дома, дома, дома.
І паўзмрок, і цішыня.
І матуля, як мадонна,
ля глыбокага акна.

Кола месяца за ёю,
задуменнай, маладой,
залаціцца чысцінёю,
быццам німб над галавой.

Цень кідаюць дрэваў шаты,
ды з таго яшчэ відней:
за сцяною гэтай хаты
мне ні трошкі не вальней.

Што за воля ў падняволлі
грэшных дум і сумятні
біцца, бы вятрыска ў голлі,
абрываць, як лісце, дні?

Адно б доля захацела! Хату
загадзя прашу, каб адвеялі ад
цела толькі тут маю душу.

Толькі тут ёй будзе добра,
дзе паўзмрок і цішыня,
дзе матуля, як мадонна,
будзе вечна ля акна»[19].

18 Каско, А. Палессем // Час прысутнасці : вершы, паэма. Мн., 1994. С. 63.

19 Каско, А. Зноў я дома, дома, дома... // Час прысутнасці : вершы, паэма. Мн., 1994. С. 109.

<u>Вядучы 2:</u> На ўсё жыццё запаў у памяць паэта светлы вобраз маці. «Ад яе, Аксені Васільеўны, я ўзяў не толькі аблічча, але ўражлівую (ранімую, бадай) натуру», – зазначае ён[20]. Яе вобраз – скразны ў творчасці Алеся Каско.

Чытальнік:

«Матуля! Холад на душы.
Не ноч за вокнамі, а пустка.
Ты зорных крошак пакрышы
ў густую цемру белым птушкам.

Матуля, холадна мне спаць.
Асеннія прыезд і водпуск
я зноўку змушаны аддаць
тузе і роздуму на водкуп.

Матуля! Холадна жыву,
хоць вершы – пра цяпло складаю.
Ці шмат шчаслівых мною?.. Вунь
табе пісаць нат забываю.

Матуля, золак настае,
а немачы ніяк не здужаць.
Не птушкі белыя мае –
халодны пух над хатай кружыць.

Матуля, чым і як, скажы,
мне птушак адкупіць у неба?
Ты ж ведаеш, як трэба жыць,
а я ўсяго – як жыць не трэба»[21].

<u>Вядучы 1:</u> Трэці раздзел зборніка «Час прысутнасці» прысвечаны тэме кахання і называецца «Цябе я клікаў...». Інтымная лірыка –– лакмусавая паперка для творцы ва ўсе часы. У параўнанні з ранняй творчасцю, дзе тэма кахання гучала адухоўлена, далікатна, часта сарамліва, інтымныя вершы апошняга часу набылі драматызм і экспрэсію. Ратаваць мужчыну ад роспачы і самоты наканавана жанчыне («Балада граху»), ёсць у паэта Ён і Яна паасобку, якія не чуюць адно аднаго («Двое»), часам лірычны герой адчувае сябе пагарэльцам на пажары кахання.

Чытальнік:

«Мы сто разоў з табою назаўсёды
развітваліся роспачна і смела.
І сто разоў я, нематой свабоды
спустошаны, цябе ўяўляў памерлай.

20 Майсейчык, А. А. Вяртанне да родных вытокаў // Веснік Брэсцкага ўніверсітэта. 2001. № 3. С. 49.

21 Каско, А. Матуля! Холад на душы // Набліжэнне : вершы. Мн., 1989. С. 90.

І спахапляўся –– ва ўспаміне мройным
самотна-сіратлівымі начамі
цябе я клікаў словам невымоўным
адтуль, дзе вечны холад і маўчанне.

Знікаў і сам... Быў дол сыры і цвёрды,
і неба чарнатою навісала.
Я ўжо напраўду сто разоў памёр бы,
калі б ты кожны раз не ўваскрасала.

З жахлівасцю хаваю нашу тайну
мінулага, каб прышласці не збыцца:
пярэчу я сто першаму расстанню,
калі й са смерцю можна прымірыцца»[22].

Чытальнік: «Захліснула і абязволіла,
абяскровіла сэрца ўшчэнт
маладою красой няўтоленай,
зыркім полымем на шчацэ.

Мне з'яўленне яе нядоўгае –
як набег, як душы разбой,
ды імклівае, хутканогае
не прашу: пачакай, пастой.

Пераможаны і разгублены,
суцяшаюся – не ўцячэ:
атруцілася кропляй любасці
губ маіх і маіх вачэй.

Будзе кропляю той пасечана,
ёй не ўвесці другога ў зман,
прыпадзе да каленяў нечыіх,
пераможаная сама.

А што будзе са мной, ніколечкі
не абудзе яе тады...
Што ж так колюцца,
што ж так колюцца
ў позніх травах яе сляды?»[23].

Чытальнік: «Злева і справа –– у вокнах агонь,

22 Каско, А. Мы сто разоў з табою назаўсёды... // Час прысутнасці : вершы, паэма. Мн., 1994. С. 87.

23 Каско, А. Захліснула і абязволіла... // Дзядзінец : паэзія Берасцейшчыны. Брэст, 1999. С. 140.

двое чакаюць адно аднаго.
Злева і справа –– па ценю на шкле,
а па-за імі – хлеб соль на стале.
Бліскі святла растаюць у кутах,
слепіць жаданне, туляецца страх.
Вецер знянацку шумне на дварэ –
крыллем раскінуцца двое дзвярэй.
Ветру абое шапнуць наўздагон,
ды не пачуюць адно аднаго.
Будзе між імі шчымліва, бы жаль,
ноч неспазнанасці доўга ляжаць.
Пойдуць уранку па вулках блукаць
злева і справа – па розных баках.
Нехта ўгары скрозь імжу паглядзіць:
ці астудзіць іх, а ці блаславіць?»[24].

Чытальнік: «Ты мне ў душу жыццё ўдыхнула,
як бура – у аціхлы стаў,
распешчаны пяском і мулам,
прыспаны шапаценнем траў.

Там ледзь пагойдваліся скалкі
ад тлустых рыб на глыбіні,
там для пакорлівай русалкі
сны ткалі вербаў карані.

Нічога не было жывога,
нічога –– з цёплае крыві...
І раптам – хвалямі трывога,
і жалю ўсплеск, і крыўды ўзвіў.

І прага жыць – глыбінным гулам,
віхурыстым, на самым дне...
Ты мне ў душу жыццё ўдыхнула,
калі пакінула мяне»[25].

<u>Вядучы 2:</u> У 1996 годзе выходзіць яшчэ адзін паэтычны зборнік Алеся Каско з лічбавай назвай «45» (Брэст, 1996). Гэта было першае выданне літаратурнай серыі «Берасцейскае вогнішча», выпуск якой наладзілі мясцовыя кнігавыдавецтвы. У новай кнізе змешчаны 45 вершаў-роздумаў паэта аб праблемах жыцця і месцы творчага чалавека ў ім.

24 Каско, А. Двое // Час прысутнасці : вершы, паэма. Мн., 1994. С. 77.

25 Каско, А. Ты мне ў душу жыццё ўдыхнула... // Полымя. 2000. № 10. С. 62.

Чытальнік: «Быт мой зноў неўладкаваны.
Шумная хада.
З крана ў дно чугуннай ванны
стукае вада.

Ты не дома,
дык ня войкні.
Волка. Ні рубля...
Хоць вазьмі зірні за вокны:
тут чыя зямля?

Памылілася дзьвярыма
вольнае дзяўчо:
– Вы не з Крыма?
– І не з Рыма,
захіні плячо.

Па-варшаўску ў калідоры
ёй гукаюць:
– Ходзь!
Гул гандлёвае канторы
ў люксе насупроць.
Захаці – даставіць рынак
імпарт і ў пасьцель...
Побач – інтэрвечарына:
госці ўсіх масьцей.

Там частуюць рускай горкай,
пьюць грузінскі чай.
Во, і родная гаворка:
– Дзядзька, не чапай!

Не заснуць... З аконнай рамы
выпукла, як флюс,
б'е неонавай рэкламай
назва «Беларусь»[26].

Вядучы 1: Сапраўдная паэзія знаходзіць водгук у чытача чуйнага, шчырага, нават можа ўзрушыць абыякавага да яе.

Чытальнік: «Ноч не ўтрымаецца на веццe,
за мокры дах – і ападзе;
прачнешся з думкай, што пачнецца
жыццё інакш, чым кожны дзень.

26 Каско, А. Гатэль // 45 : вершы. Брэст, 1996. С. 40–41.

Святлу памолішся – бязгрэшны
лёг промень; ён, нібы пяро,
акрэсліць будучыя вершы,
а ў іх і вера, і дабро.

За вокнамі, за снегам вішні
людзей пачуеш – галасам
адклікнешся: там з ночы выйшлі
світальна чыстымі, як сам.

Насустрач ім душой памкнешся
і, поўны роснай навізны,
адкрыешся і спатыкнешся
аб дзень мінулы, як яны.

Зноў пройдзеш з імі свары, звады,
зласлівасць, зайздрасць, і пры тым
ніхто не будзе вінаваты
ў выснове мудрай: хто святы?..
Так пражывеш жыццё яшчэ раз
і, выкляты самім сабой,
заснеш, памёршы ноччу шэрай,
каб уваскрэснуць раніцой»[27].

Вядучы 2: Пэўныя набыткі мае Алесь Каско ў галіне літаратурнага перакладу. Ён перакладае з рускай, нямецкай, польскай моў, плённа працуе над перакладамі з македонскай. Дзякуючы яму, па-беларуску загучалі вершы такіх вядомых пісьменнікаў свету як А. С. Пушкін, А. Блок, І. Гётэ, Г. Гейнэ і інш., а таксама шматлікія творы ўкраінскамоўных сябраоў-паэтаў: В. Гэя, П. Маха, Ё. Струцюка, І. Чарнецкага, В. Стуса.

Чытальнік: «Бадай, ніхто так не пранікае ў верш, не “абмацвае” яго да костачкі (да коскі), як перакладчык: ні сам аўтар, які працуе ў натхненні і не заўсёды да канца асэнсоўвае створанае ім інтуітыўна; ні тым болей чытач, які ўспрымае паэзію найперш эмацыянальна: ні крытык, які рэдка калі аналізуе верш асобна...»[28].

Давайце паслухаем, як прыгожа гучыць на беларускай мове адзін з вядомых вам вершаў А. Пушкіна:

Чытальнік: «Я вас любил: любовь ещё быть может,
В душе моей угасла не совсем;
Но пусть она вас больше не тревожит;
Я не хочу печалить вас ничем.

27 Каско, А. Ноч не ўтрымаецца на веце... // Дзядзінец : паэзія Берасцейшчыны. Брэст, 1999. С. 134–135.

28 Каско, А. Назіранні за белымі воблакамі // Трохкроп’е. Брэст : Выдавецкі дом С. Лаўрова, 2001. С. 109.

Я вас любил безмолвно, безнадежно,
То робостью, то ревностью томим;
Я вас любил так искренно, так нежно,
Как дай вам бог любимой быть другим»[29].

Чытальнік: «Я Вас кахаў: пачуцці тыя мусіць,
у сэрцы яшчэ цепляцца маім.
Ды хай нішто Вас болей не засмуціць,
я не хачу няволіць Вас нічым.
Я Вас кахаў употаю, нямотна:
ад рэўнасці згараў і ад тугі.
Я Вас кахаў так шчыра, так пяшчотна,
як дай жа Бог, каб Вас кахаў другі»[30].

Вядучы 1: Чудзін – вёска мудрых казачнікаў. На пачатку мінулага стагоддзя вядомы асветнік і фалькларыст, супрацоўнік пецярбургскага Рускага музея Аляксандр Казіміравіч Сержпутоўскі запісваў тут мясцовыя казкі, паданні, легенды, якія ўвайшлі ў адзін з ягоных зборнікаў «Сказки и рассказы белорусов-полешуков» (1911). Вось як гаворыць Алесь Каско аб гэтым: «Я ў захапленні быў ад тых казак! Але не пераставаў задаваць сабе пытанне: няўжо казачнікі жылі-былі дый адышлі ў мінуўшчыну?». Адказам на гэтае пытанне сталі цудоўныя дзіцячыя кнігі, якія былі падрыхтаваны Алесем Каско ўжо ў сталым узросце. У 2001 годзе ў выдавецтве «Юнацтва» пабачыла свет кніга сучасных беларускіх казак «Чыстага ўсё нячыстае баіцца», большасць з якіх аўтар запісаў у родных надланьскіх ваколіцах. А ў 2004 годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйшла кніга для дзяцей малодшага школьнага ўзросту «Два сонцы». Абодва зборнікі, і першы, і другі, вельмі хутка ўвайшлі ў рэпертуар школьнай мастацкай самадзейнасці і лялечных тэатраў. Вершы, вымаўлянкі, казкі... Яны напоўнены любоўю і замілаванасцю да свету дзіцяці:

«Пад ветразем – буслінным пёркам –
то ў пене хваляў, то праз мель
імчаўся з весняга падворка
па ручаіне карабель.
За ім паўз сад, уздоўж паркана,
хлапчук упарта бег услед,
не бег, даруйце: капітанам
ён плыў у дальні-дальні свет.

Заплыў за крайні двор, за вёску,
і ўбачыў бляск лугоў, ракі,
і лотаці гусцістай росквіт,
і дрэў купчастых астраўкі.

29 Пушкин, А. С. Я вас любил: любовь ещё, быть может... // Русская лирика XIX века. – М., 1986. – С. 65–66.

30 Пушкін, А. С. Я Вас кахаў: пачуцці тыя мусіць... / А. С. Пушкін ; пер. з рус. А. Каско // Заря. – 1999. 4 февр.

Залюбаваўся: колькі дзіва
ён за ваколіцай адкрыў!
Стаяў і пазіраў шчасліва.
А ветразь? Сам далей паплыў"»[31].

Вядучы 2: Наступная кніга А. Каско «Трохкроп'е» (Мн., 2001) разам з вершамі, перакладамі змяшчае нататнікавыя запісы пра паэзію і творцаў. Шчыры ў лірычных перажываннях, аўтар не асцерагаецца іроніі, палемічнай завостранасці.

Чытальнік: *«Калі паэт пачынае іранізаваць? Калі ў гневе і смутку ад дурноты людское разрываецца на часткі і не можа разарвацца, не можа супрацьстаяць ёй папросту, без насмешкі. Або тады, калі пакутуе ад дурноты* ў самім сабе (самаіронія)*»*[32].

Ці вось яшчэ: *«Так і хочацца сказаць некаторым шматпішучым: не ўсё, што напісалі, нясіце ў друк. Нешта пакіньце і для нашчадкаў. Няхай яны памучацца, чытаючы»*[33].

Вядучы 1: У 2008 годзе ў выдавецтве «Литература и Искусство» выйшаў калектыўны зборнік вершаў «Трохперсце», які аб'яднаў творы вядомых берасцейскіх паэтаў

М. Рудкоўскага, М. Пракаповіча і А. Каско. У гэтым жа годзе аўтары зборніка атрымалі Літаратурную прэмію імя У. Калесніка. Ідэя сабраць паэзію трох яскравых аўтараў пад вокладкаю аднога зборніка не выпадковая. У прадмове да зборніка добра аб гэтым сказаў Г. Праневіч: «У коле блізкіх па духу людзей, цесных сяброўскіх і творчых кантактах закладвалася і ўзнікала адчуванне агульнага духоўнага поля радзімы, якое затым напаўнялася шматлікімі чалавечымі сувязямі, бо, працуючы ў вясковых школках, раённых газетах, на абласным тэлебачанні, яны, як ніхто, аб'ездзілі ўздоўж і ўпоперак усё Палессе, уведалі культуру, мову, звычкі і норавы мясцовых людзей, славутыя мясціны і краявіды роднага краю, з якім зрасліся душою, які стаў часткаю іх уласнай біяграфіі»[34].

Чытальнік:

«Што трэба вяртанцу? Палоска
былой вечаровай зары,
ды ціхая ў прыцемках вёска,
ды шолахі ў родным двары.

Нікуды цяпер не спазніцца,
Дык стой і ўбірай гэты свет,
які, хай ты быў чужаніца,
не страціў ранейшых прыкмет.

31 Каско, А. Пад ветразем // Два сонцы : вершы, вымаўлянкі, казкі. Мінск, 2004. С. 8.

32 Каско, А. Назіранні за белымі воблакамі // Трохкроп'е. – Брэст, 2001. – С. 102.

33 Там жа. С. 108.

34 Праневіч, Г. Вартавыя краю // Трохперсце : зборнік вершаў паэтаў Берасцейшчыны / склад. Л. М. Галубовіч. – Мінск, 2008. – С. 5.

Нябёсы ўсё тыя ж, і зоркі,
і вецер, і жыта, і нат
у свет гэты выпусціў зёлкі
яму не ўласцівы асфальт.

Рака абмялела, ды бераг
збярог чараты і груды,
дзе ты не ўсвядомлена бегаў
і збег – не ўсвядоміў, куды.
Не ўсіх дагукаешся блізкіх,
спаткаеш далёкіх не ўсіх,
аднак жа ўзгадаеш да рыскі,
прысніш іх, нібы ўваскрасіш.

Свет родны – і літасць, і лучнасць:
бач, з позняй часіны, вярсты
вярнуў, даў адчуць неўміручасць,
якой калісь выракся ты"»[35].

<u>Вядучы 2:</u> І вось, нарэшце, пабачылі свет зборнікі «Нічога больш» (Брэст, 2011) і «Прыадхінуты небасхіл» (Мн., 2012). Гэта лірычная споведзь паэта пра сябе і свет, пра ўзнёслыя і трагічныя праявы быцця, пра тое, што дапамагае чалавеку жыць, верыць і спадзявацца. Творы напоўненыя магутнай жыццёвай энергіей, шчырасцю.

Чытальнік: «Сваю – даснаваў я да спадчыннай долі,
а потым з крывёю яе адрываў
ад сэрца радкамі –
нічога не выказаў болей.

Я з кожнай магілай сябе крыжаваў,
звыкаўся з адвечнай людскою юдоляй
і жаль свой агучваў –
нічога не выказаў болей.

Ставала мне радасці: ветру і полю,
птушкам і вёснам не раз тураваў
сваім падгалоскам –
нічога не выказаў болей.

35 Каско, А. Што трэба вяртанцу? // Трохперсце : зборнік вершаў паэтаў Берасцейшчыны ; склад. Л. М. Галубовіч. Мінск, 2008. С. 141.

Я ў радасці плакаў, у болю трываў
і гневу свайго не трымаў у падполлі,
сябе я выказваў –
нічога не выказаў болей.

І музу быць лепшай, чым ёсць, не няволіў,
і сам ёй у рабства сябе не даваў.
Ці стаў я паэтам?
Нічога не выказаў болей,
чым тое, што ў лёсе сваім прачытаў»[36].

__Вядучы 1:__ Напярэдадні свайго 60-гадовага юбілею А. Каско ў адным з інтэрв'ю адзначыў: *«Кожны творца, паэт тым больш, перш за ўсё, выказвае праз слова сябе. А чытач успрымае тое, што блізкае яму, што датычыцца асабіста яго. Для гэтага важна, каб паэт сапраўды перажыў напісанае. Не трэба вымучваць сябе, калі не пішацца. Лепей выкарыстаць гэты час для таго, каб напоўніць душу – перажываннямі, радкамі іншых паэтаў, мудрасцю іншых людзей. І тады паэзія прыйдзе сама. Я ніколі не крывіў душой, быў сумленны ў сваіх вершах. Інакш кажучы, які я ёсць у жыцці, такі я і ў паэзіі – няхай чытачы ўспрымаюць мяне менавіта так»[37].*

Чытальнік: «Дакрануся да лісціка – падае,
злаўлю павуцінку – ірвецца,
ступлю на грудок – пад нагамі плыве.
Адно нерухомеюць вусны твае,
калі прытуляюся...
Яны й пераконваюць: восень».

«Было гнятліва, скрушна ўчора,
а сёння – Бог даў – дзень як дзень.
За шклом з дажджынак незлічоных
грак мільгануўся – чорны-чорны,
як быццам вылецеў з грудзей»[38]

__Вядучы 2:__ Будзем спадзявацца, што прыхільнікі творчасці Алеся Каско парадуюцца яшчэ не аднаму зборніку вершаў паэта. А напрыканцы ўзгадаем цудоўныя радкі ад Ніны Мацяш, якія яна прысвяціла свайму добраму сябру Алесю:

36 Каско, А. Сваю – даснаваў я да спадчыннай долі... // Нічога больш : вершы і пераклады. Брэст, 2011. С. 5.

37 Алесю Каско – 60 // Ганцавіцкі час [Электронный ресурс]. – 2011. Режим доступа: http://www.ganc-chas.by/by/page/society/1399?tpl=3. Дата доступа: 17.11.2013.

38 Каско, А. З «настрояў» // Трохперсце : зборнік вершаў паэтаў Берасцейшчыны ; склад. Л. М. Галубовіч. – Мінск, 2008. С. 134.

Чытальнік: «Што было, і што ёсць, і што будзе –
Хай ступае каноўнай ступою:
Толькі вопыт, які тут здабудзем,
Забіраем у вечнасць з сабою.

Хай жа дух твой і далей шчыруе,
Праўду, волю, натхненне мілуе!»[39].

39 Мацяш, Н. Што было, і што ёсць, і што будзе... // Я вас люблю... – Брэст, 1998. – С. 40.

ЗМЕСТ

Даведачнае выданне

Алесь Каско
Біябібліяграфічны паказальнік

Рэдактары	А. М. Мяснянкіна (агул. рэд.) В. А. Гарбачэўская
Адказны за выпуск	І. С. Малашкевіч
Тэхнічны рэдактар	Н. У. Раеўская
Камп'ютарная вёрстка	І. П. Суворава

Падпісана да друку 26.12.2013 . Фармат 60х84/16.
Папера афсетная. Гарнітура Cambria. Друк афсетны.
Умоўн. друк. арк. 8,4. Улік.-выд. арк. 9,12.
Тыраж 300 экз. Заказ № 481.

ТАА «Паліграфіка»
Пасв. № 1/22 ад 16.08.13.
224007 Брэст, вул. Стафеева, 21.
Тэл./факс: (0162) 492679,
e-mail: poligrafika-brest@yandex.ru

Надрукавана ў ТАА «Паліграфіка».
Пасв. № 2/2 ад 16.08.13.
224007 Брэст, вул. Стафеева, 21.

